



**T.C**

**İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ**

**FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**Mimarlık Anabilim Dalı**

**ISPARTA GELENEKSEL BİNALARININ KENTSEL YAPI İÇİNDE  
YORUMLANMASI**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Faden Tuba ÇOŞKUN**

**1261010134**

**Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sabit OYMAEL**

**İstanbul, 2017**



T.C

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Mimarlık Anabilim Dalı

**ISPARTA GELENEKSEL BİNALARININ KENTSEL YAPI  
İÇİNDE YORUMLANMASI**

Yüksek Lisans Tezi

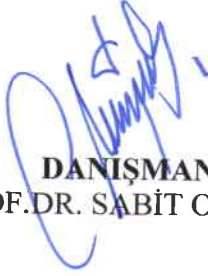
Tezi Hazırlayan: **Faden Tuba ÇOŞKUN**

**T.C.**  
**İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ**  
**FEN BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ**  
**TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI**

25/05/2017

Enstitümüz Mimarlık Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden **1261010134** numaralı Faden Tuba ÇOŞKUN “İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği”nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği “**Isparta Geleneksel Binalarının Kentsel Yapı İçinde Yorumlanması**” konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun **15.05.2017** tarih ve **2017/07** sayılı toplantısında seçilen ve Sefaköy Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin 39. maddesi gereğince **(85)** dakika süre ile savunmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında oyçokluğu/oybirliği ile **Kabul/Red veya Düzeltme** kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 3 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü’ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.



**DANIŞMAN**  
PROF.DR. SABİT OYMAEL



**ÜYE**  
YRD. DOÇ.DR. ESMA MIHLAYANLAR



**ÜYE**  
YRD. DOÇ. DR. GÜLFERAH ÇORAPÇIOĞLU

## YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Isparta Geleneksel Binalarının Kentsel Yapı İçinde Yorumlanması” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

19.06.2017

**Faden Tuba ÇOŞKUN**



## ONAY

Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim sadece İstanbul Arel yerleşkelerinde erişime açılabilir.

Tezimin 6 yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

19.06.2017

**Faden Tuba ÇOŞKUN**

## ÖZET

### ISPARTA GELENEKSEL BİNALARININ KENTSEL YAPI İÇİNDE YORUMLANMASI

Faden Tuba ÇOŞKUN

Yüksek Lisans Tezi, Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Sabit OYMAEL

Mayıs, 2017

Konutlar, insanların yaşamlarının büyük bölümünü geçirdiği mekânlardır. Konut mimarisinin gelişmesinde ve çeşitlilik göstermesinde, konutun yer aldığı bölgenin coğrafi yapısı, iklim şartları, vatandaşların sosyo kültürel yapısı, maddi imkanları gibi etkenler büyük rol oynamaktadır.

Geleneksel Türk Evleri kültür mirasımızın en değerli eserleridir. Bu çalışmada, Isparta İlinde yer alan ve 19. yy. sonu ile 20 yy. başında inşa edilmiş olan Geleneksel Isparta Evlerinin “Türk Evi” tanımı içerisindeki yeri ve mimari özellikleri incelenmiştir.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışmanın amacı, önemi ve izlenen yöntem işlenmiştir. İkinci bölümde “Türk Evi” tanımı, tarihi süreçteki gelişimi ve plan tipleri incelenmiştir. Üçüncü bölümde Isparta İlının tarihi, coğrafi yapısı, iklimi ve sivil mimari örnekleri anlatılmıştır. Dördüncü bölümde ise, Isparta’da ki sivil mimari yapı envanteri üzerinde durularak tüm verilerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Beşinci bölümde ise, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Geleneksel, Konut, Mimari, Isparta

## **ABSTRACT**

### **INTERPRETATION IN THE URBAN STRUCTURE OF ISPARTA TRADITIONAL BUILDINGS**

**Faden Tuba OŐKUN**

**Master Thesis, Architectural Department**

**Supervisor: Prof. Dr. Sabit OYMAEL**

**May, 2017**

Houses are the places where spent a large part of people's lives. Showing the diversity and development of residential architecture in the geographical structure of the region where the Tabernacle is located, the climatic conditions of the citizens and socio-cultural structure, factors such as financial constraints play a major role.

Traditional Turkish houses the most valuable pieces of our cultural heritage. In this study, is located in the province of isparta, and 19. yy. and the end of the 20th century. isparta house, which was built at the beginning of the traditional “Turkish house” in the definition of..been studied for their properties and architectural.

The study consists of five chapters. The first chapter of the study, purpose, significance, and the monitored method has been processed. In the second section, “Turkish house” definition, historical development process and plan types were investigated. The province of isparta in the third chapter of the historical, geographical structure, climate, and examples of civil architecture have been described. In the fourth chapter, the inventory of civil architecture in the United States with an emphasis on evaluation of all the data reviewed. In the fifth chapter, conclusions and recommendations are given.

**Keywords:** Traditionally, residential, architectural, Isparta

## ÖNSÖZ

Akdeniz Bölgesinde yer alan ve geleneksel konut mimarisini örnekleyen eserlerin bulunduğu Isparta ilinde günümüze kadar ulaşabilmiş geleneksel konutlarla buna ilişkin literatür üzerinde yapılan bu araştırma da konunun belirlenmesinden sonlanmasına kadar geçen süreçte bana sabrını, bilgisini esirgemeyen saygı değer hocam Prof. Dr. Sabit Oymael'e, arazi çalışmalarım da ve her daim yanımda bulunan aileme ve hemşehrilerime, manevi desteklerini hissettiren mesai arkadaşlarıma minnettar olduğumu bildirir sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

F. Tuba ÇOŞKUN

02.05.2017

## İÇİNDEKİLER

### Sayfa

<b>ÖZET</b> .....	<b>i</b>
<b>ABSTRACT</b> .....	<b>ii</b>
<b>ÖNSÖZ</b> .....	<b>iii</b>
<b>KISALTMALAR LİSTESİ</b> .....	<b>viii</b>
<b>ŞEKİLLER LİSTESİ</b> .....	<b>ix</b>
<b>TABLolar LİSTESİ</b> .....	<b>xii</b>
<b>1. GİRİŞ</b> .....	<b>1</b>
1.1. Tezin Hazırlanması (Amaç, Kapsam).....	<b>3</b>
1.2. Tez Hazırlık Süreci ve Metadojisi.....	<b>4</b>
<b>2. GELENEKSEL TÜRK EVLERİ</b>	
2.1. Türk Evi Tanımı.....	<b>6</b>
2.2. Türk Evinin Tarihi Süreç İçerisinde Gelişimi.....	<b>7</b>
2.3. Türk Evinin Mimari Karakteristikleri.....	<b>13</b>
2.4. Türk Evinde Plan Tipleri.....	<b>17</b>
2.4.1. Sofasız plan tipi.....	<b>17</b>
2.4.2. Dış sofalı plan tipi.....	<b>19</b>
2.4.3. İç sofalı plan tipi.....	<b>21</b>
2.4.4. Orta sofalı plan tipi.....	<b>23</b>
2.5. Bina Cephe Özellikleri.....	<b>25</b>
2.6. Malzeme ve Teknik Özellikler.....	<b>28</b>
<b>3. ISPARTA TARİHİ VE SİVİL MİMARİ ÖRNEKLERİ</b>	
3.1. Isparta Tarihi.....	<b>31</b>
3.2. Coğrafi Yapı.....	<b>35</b>
3.3. İklim.....	<b>37</b>

#### **4. ISPARTA'DA SİVİL MİMARİ YAPI ÖRNEKLERİ-ENVANTERİ**

4.1. Isparta Kültür Envanteri (Katalog).....	<b>39</b>
4.1.1. Çelebiler Mahallesi Bina Örnekleri.....	<b>44</b>
4.1.1.1. 8050 Ada, 29L-IIa Pafta, 8 Parsel binasının teknik özellikleri.....	<b>44</b>
4.1.1.2. 1249 Ada, 29L-IIa Pafta, 25 Parsel binasının teknik özellikleri.....	<b>47</b>
4.1.2. Doğancı Mahallesi Bina Örnekleri.....	<b>50</b>
4.1.2.1. 203 Ada, 29L-Ic Pafta, 9 Parsel binasının teknik özellikleri.....	<b>50</b>
4.1.2.2. 1687 Ada, 29L-IVb Pafta, 11 Parsel binasının teknik özellikleri.....	<b>54</b>
4.1.3. Emre Mahallesi Bina Örnekleri.....	<b>57</b>
4.1.3.1. 1336 Ada, 29L-IIId Pafta, 30 Parsel binasının teknik özellikleri.....	<b>57</b>
4.1.3.2. 2131 Ada, 29L-IIId Pafta, 40 Parsel binasının teknik özellikleri.....	<b>59</b>
4.1.4. Gazi Kemal Mahallesi Bina Örnekleri .....	<b>62</b>
4.1.4.1. 406 Ada, 29L-IIa Pafta, 2 Parsel binasının teknik özellikleri.....	<b>62</b>
4.1.4.2. 8019 Ada, 29L-IIa Pafta, 3 Parsel binasının teknik özellikleri.....	<b>64</b>
4.1.5. Gülcü Mahallesi Bina Örnekleri.....	<b>66</b>
4.1.5.1. 156 Ada, 29L-IIc Pafta, 18 Parsel, 1. binasının teknik özellikleri.....	<b>66</b>
4.1.5.2. 156 Ada, 29L-IIc Pafta, 18 Parsel, 2. binasının teknik özellikleri.....	<b>69</b>
4.1.5.3. 156 Ada, 29L-IIc Pafta, 17 Parsel binasının teknik özellikleri.....	<b>72</b>
4.1.6. Hızırbey Mahallesi Bina Örnekleri.....	<b>74</b>
4.1.6.1. 313 Ada, 29L-Ib Pafta, 8 Parsel binasının teknik özellikleri.....	<b>74</b>

4.1.6.2. 313 Ada, 29L-Ib Pafta, 8 Parsel binasının teknik özellikleri.....	77
4.1.7. Hisar Mahallesi Bina Örnekleri.....	80
4.1.7.1. 2159 Ada, - Pafta, 13 Parsel binasının teknik özellikleri.....	80
4.1.7.2. 2159 Ada, - Pafta, 12 Parsel binasının teknik özellikleri.....	82
4.1.8. İskender Mahallesi Bina Örnekleri.....	84
4.1.8.1. 433 Ada, 60 Pafta, 3 Parsel binasının teknik özellikleri.....	84
4.1.8.2. 8021 Ada, 13 Pafta, 7 Parsel binasının teknik özellikleri.....	88
4.1.9. Keçeci Mahallesi Bina Örnekleri.....	90
4.1.9.1. 189 Ada, 29L-Ic Pafta, 8 Parsel binasının teknik özellikleri.....	90
4.1.9.2. 189 Ada, 29L-Ic Pafta, 2 Parsel binasının teknik özellikleri.....	92
4.1.10. Kepeci Mahallesi Bina Örnekleri.....	95
4.1.10.1. 1258 Ada, 29L-Ib Pafta, 9 Parsel binasının teknik özellikleri .....	95
4.1.10.2. 405 Ada, 29L-Ib Pafta, 131 Parsel binasının teknik özellikleri.....	97
4.1.11. Kurtuluş Mahallesi Bina Örnekleri .....	100
4.1.11.1. 427 Ada, 29L-IIId Pafta, 126 Parsel binasının teknik özellikleri.....	100
4.1.11.2. 8249 Ada, 29L-IIId Pafta, 1 Parsel binasının teknik özellikleri.....	102
4.1.12. Sermet Mahallesi Bina Örnekleri .....	104
4.1.12.1. - Ada, 29L-IIb Pafta, 41 Parsel binasının teknik özellikleri.....	104
4.1.12.2. - Ada, 29L-IIb Pafta, 4 Parsel binasının teknik özellikleri.....	106
4.1.13. Turan Mahallesi Bina Örnekleri .....	108

4.1.13.1. 1392 Ada, 29L-IIId Pafta, 5 Parsel binasının teknik özellikleri.....	108
4.1.13.2. 8148 Ada, 29L-IIId Pafta, 6 Parsel binasının teknik özellikleri.....	110
4.2. Isparta’da Kentsel Plan ve Bina İlişkisi.....	111
4.2.1. Yerleşim Düzeni.....	112
4.2.2. Isparta Evlerinde Sokak-Parsel-Bahçe İlişkisi.....	113
4.2.2.1. Ayrık nizam evler.....	113
4.2.2.2. Bitişik nizam evler.....	114
4.2.3. Plân Özellikleri.....	115
4.2.4. Cephe Özellikleri.....	119
4.2.5. Malzeme ve Uygulanan Teknikler.....	122
4.2.6. Süsleme Özellikleri.....	124
<b>5. TARTIŞMA VE SONUÇ</b>	
5.1. Tarihi Sürecin Ürünü Binalar İle Bugünkü Binalar.....	128
<b>KAYNAKÇA.....</b>	<b>138</b>
<b>SÖZLÜK.....</b>	<b>144</b>
<b>ÖZGEÇMİŞ.....</b>	<b>148</b>



## KISALTMALAR LİSTESİ

- a.g.e. : Adı geçen eser  
a.g.m. : Adı geçen makale  
bkz. : Bakınız  
cm. : Santimetre  
int. : İnternet  
kay. : Kaynak  
Mah. : Mahalle  
m. : Metre  
No : Numara  
S. : Sayı  
s. : Sayfa  
Sok. : Sokak  
Üniv. : Üniversite  
Yay. : Yayınları

## ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Çadır plân ve görünüşü (Küçükerman, 1973).....	7
Şekil 2.2. Kayseri'deki Haydar Bey Köşkü (Sözen, 2001).....	9
Şekil 2.3. Erkilet tümülüsü üzerindeki Hızır İlyas Köşkü (Sözen, 2001).....	9
Şekil 2.4. Birinci ulusal mimarlık dönemine ait İstanbul'da bir ev ( <a href="http://bengiozkan.blogspot.com.tr/2011/05/vedat-tek-bir-mimar.html">http://bengiozkan.blogspot.com.tr/2011/05/vedat-tek-bir-mimar.html</a> ).....	12
Şekil 2.5. Sofasız plan tipi Antakya Kavuçuk evi (Sözen, 2001).....	18
Şekil 2.6. Türkiye'de sofasız ev planı örnekleri.....	18
Şekil 2.7. Dış sofalı plan tipi Kula Beyoğlu Evi (Sözen, 2001).....	19
Şekil 2.8. Dış sofalı plan tipleri (Eldem, 1984).....	20
Şekil 2.9a. İç sofalı plan tipi (Sözen, 2001).....	21
Şekil 2.9b. İç sofalı plan tipi (Günay, 1999: 185).....	21
Şekil 2.10. Çok yüzlü iç sofalı plan tipleri (Eldem, 1968:93).....	23
Şekil 2.11. Orta sofalı plan tipi Gökçüoğlu Evi (Sözen, 2001).....	23
Şekil 2.12. Orta sofalı plan tipleri.....	24
Şekil 2.13. Orta sofalı plan tipi: Asmazlar Konağı'nın eyvanından bir görünüm (Günay 1999:214).....	25
Şekil 2.14. Türk evi dış cephe, Gökçüoğlu Konağı, Safranbolu (Günay, 1999:148).....	26
Şekil 2.15. Pencere boşluğu, cumba ve çıkmalarla strüktürel ilişkilere örnekler ( <a href="http://gezentozan.com/gecmisten-gelen-guzellik-safranbolu-44">http://gezentozan.com/gecmisten-gelen-guzellik-safranbolu-44</a> ).....	30
Şekil 3.1. 1960-70 yılları arası eski Isparta resimleri ( <a href="http://ispartada.gen.tr/eski-isparta-resimleri/">http://ispartada.gen.tr/eski-isparta-resimleri/</a> ).....	34
Şekil 3.2. İmam Hasan Sokak Silüeti ( <a href="http://www.fotokritik.com/977449/isparta-evleri">http://www.fotokritik.com/977449/isparta-evleri</a> ).....	35
Şekil 4.1. Çelebiler Mah. 8050 ada, 29L-IIa pafta, 8 parsel binası görünüşleri.....	46
Şekil 4.2. Çelebiler Mah. 1249 ada, 29L-IIa pafta, 25 parsel binası görünüşleri.....	49
Şekil 4.3. Doğancı Mah. 203 ada, 29L-Ic pafta, 9 parsel binası görünüşleri.....	53

<b>Şekil 4.4.</b> Doğancı Mah. 1687 ada, 29L-IVb pafta, 11 parsel binası görünüşleri.....	56
<b>Şekil 4.5.</b> Emre Mah. 1336 ada, 29L-IIId pafta, 30 parsel binası görünüşleri.....	58
<b>Şekil 4.6.</b> Emre Mah. 2131 ada, 29L-IIId pafta, 40 parsel binası görünüşleri.....	61
<b>Şekil 4.7.</b> Gazi Kemal Mah. 406 ada, 29L-IIa pafta, 2 parsel binası görünüşleri.....	63
<b>Şekil 4.8.</b> Gülcü Mah. 156 ada, 29L-IIc pafta, 18 parsel, 1. bina görünüşleri.....	68
<b>Şekil 4.9.</b> Gülcü Mah. 156 ada, 29L-IIc pafta, 18 parsel, 2. bina görünüşleri.....	71
<b>Şekil 4.10.</b> Hızırbey Mah. 313 ada, 29L-Ib pafta, 8 parsel binasının görünüşleri.....	76
<b>Şekil 4.11.</b> Hızırbey Mah. 313 ada, 29L-Ib pafta, 8 parsel binasının görünüşleri.....	79
<b>Şekil 4.12.</b> Hisar Mah. 2159 ada, - pafta, 13 parsel arazi görünüşleri.....	81
<b>Şekil 4.13.</b> Hisar Mah. 2159 ada, - pafta, 12 parsel arazi görünüşleri.....	83
<b>Şekil 4.14.</b> İskender Mah. 433 ada, 60 pafta, 3 parsel binasının görünüşleri.....	87
<b>Şekil 4.15.</b> İskender Mah. 8021 ada, 13 pafta, 7 parsel binasının görünüşleri.....	89
<b>Şekil 4.16.</b> Keçeci Mah. 189 ada, 29L-Ic pafta, 8 parsel binasının görünüşleri.....	91
<b>Şekil 4.17.</b> Keçeci Mah. 189 ada, 29L-Ic pafta, 2 parsel binasının görünüşleri.....	94
<b>Şekil 4.18.</b> Kepeci Mah. 1258 ada, 29L-Ib pafta, 9 parsel binasının görünüşleri.....	96
<b>Şekil 4.19.</b> Kepeci Mah. 405 ada, 29L-Ib pafta, 131 parsel binasının görünüşleri.....	99
<b>Şekil 4.20.</b> Kurtuluş Mah. 427 ada, 29L-IIId pafta, 126 parsel binasının görünüşleri.....	101

<b>Şekil 4.21.</b> Kurtuluş Mah. 8249 ada, 29L-IIId pafta, 1 parsel binasının görünüşleri.....	103
<b>Şekil 4.22.</b> Sermet Mah. - ada, 29L-IIb pafta, 41 parsel binasının görünüşleri.....	105
<b>Şekil 4.23.</b> Sermet Mah. - ada, 29L-IIb pafta, 4 parsel binasının görünüşleri.....	107
<b>Şekil 4.24.</b> Turan Mah. 1392 ada, 29L-IIId pafta, 5 parsel binasının görünüşleri.....	109
<b>Şekil 4.25.</b> Isparta Kent Planı.....	113
<b>Şekil 4.26.</b> Sokaktan girişli iki katlı bir ev.....	114
<b>Şekil 4.27.</b> Sokak boyunca sıra evler.....	114
<b>Şekil 4.28.</b> Köşede bitişik nizam ev.....	114
<b>Şekil 4.29.</b> İç sofalı bina görünüşü.....	116
<b>Şekil 4.30.</b> Dış sofalı bina görünüşü.....	117
<b>Şekil 4.31.</b> Dikdörtgen pencere ev.....	120
<b>Şekil 4.32.</b> Çift kanatlı kapılı ev.....	120
<b>Şekil 4.33.</b> Çift kanatlı kapılı ev.....	121
<b>Şekil 4.34.</b> Cephedeki yatay ve düşey silmeler.....	121
<b>Şekil 4.35.</b> Ahşap iskelet çatı üzerine kurulan ahşap çatı.....	124
<b>Şekil 4.36.</b> Çıtakârî süslemeli cephe.....	125
<b>Şekil 4.37.</b> Geometrik desenli cephe örnekleri.....	125
<b>Şekil 4.38.</b> Çift kanatlı tablalı kapı.....	126
<b>Şekil 4.39.</b> Kemerli ve pervazlı taç kapılar.....	126
<b>Şekil 4.40.</b> Tablalı iç kapı.....	126
<b>Şekil 4.41.</b> Çift ve tek kanatlı kapılar.....	126
<b>Şekil 4.42.</b> Üçgen alınlıklı söveli cephe.....	126
<b>Şekil 4.43.</b> Çakma ve oyma tekniği dolap kapağı.....	127
<b>Şekil 4.44.</b> Desenli ahşap tavan örneği.....	127
<b>Şekil 4.45.</b> Tavanda alçı süslemeler.....	127
<b>Şekil 5.1.</b> Türk evi örneği.....	129
<b>Şekil 5.2.</b> Acem evi örneği.....	130
<b>Şekil 5.3.</b> Rum evi örneği.....	130

## TABLolar LİSTESİ

<b>Tablo : 4.1a.</b> Isparta Kùltür Envanteri ( <a href="http://www.ispartakulturturizm.gov.tr/Eklenti/9084,envanter1pdf.pdf?0">http://www.ispartakulturturizm.gov.tr/Eklenti/9084,envanter1pdf.pdf?0</a> ).....	41
<b>Tablo : 4.1b.</b> İncelemesi yapılan mahalle ve konutların anahtar paftası.....	43
<b>Tablo : 4.2.</b> Çelebiler Mahallesi 8050 Ada, 29L-IIa Pafta, 8 Parsel Binası.....	44
<b>Tablo : 4.3.</b> Çelebiler Mahallesi 1249 Ada, 29L-IIa Pafta, 25 Parsel Binası.....	47
<b>Tablo: 4.4.</b> Doğancı Mahallesi 203 Ada, 29L-Ic Pafta, 9 Parsel Binası.....	50
<b>Tablo: 4.5.</b> Doğancı Mahallesi 1687 Ada, 29L-IVb Pafta, 11 Parsel Binası.....	54
<b>Tablo: 4.6.</b> Emre Mahallesi 1336 Ada, 29L-II d Pafta, 30 Parsel Binası.....	57
<b>Tablo: 4.7.</b> Emre Mahallesi 2131 Ada, 29L-II d Pafta, 40 Parsel Binası.....	59
<b>Tablo: 4.8.</b> Gazi Kemal Mahallesi 406 Ada, 29L-II a Pafta, 2 Parsel Binası...	62
<b>Tablo: 4.9.</b> Gazi Kemal Mahallesi 8019 Ada, 29L-II a Pafta, 3 Parsel Binası.....	64
<b>Tablo: 4.10.</b> Gülcü Mahallesi 156 Ada, 29L-II c Pafta, 18 Parsel, 1.Bina.....	66
<b>Tablo: 4.11.</b> Gülcü Mahallesi 156 Ada, 29L-II c Pafta, 18 Parsel, 2.Bina.....	69
<b>Tablo: 4.12.</b> Gülcü Mahallesi 156 Ada, 29L-II c Pafta, 17 Parsel Binası.....	72
<b>Tablo: 4.13.</b> Hızırbey Mahallesi 313 Ada, 29L-I b Pafta, 8 Parsel Binası.....	74
<b>Tablo: 4.14.</b> Hızırbey Mahallesi 313 Ada, 29L-I b Pafta, 8 Parsel Binası.....	77
<b>Tablo: 4.15.</b> Hisar Mahallesi 2159 Ada, - Pafta, 13 Parsel Binası.....	80
<b>Tablo: 4.16.</b> Hisar Mahallesi 2159 Ada, - Pafta, 12 Parsel Binası.....	82
<b>Tablo: 4.17.</b> İskender Mahallesi 433 Ada, 60 Pafta, 3 Parsel Binası.....	84
<b>Tablo: 4.18</b> İskender Mahallesi 8021 Ada, 13 Pafta, 7 Parsel Binası.....	88
<b>Tablo: 4.19.</b> Keçeci Mahallesi 189 Ada, 29L-I c Pafta, 8 Parsel Binası.....	90
<b>Tablo: 4.20.</b> Keçeci Mahallesi 189 Ada, 29L-I c Pafta, 2 Parsel Binası.....	92
<b>Tablo: 4.21.</b> Kepeci Mahallesi 1258 Ada, 29L-I b Pafta, 9 Parsel Binası.....	95
<b>Tablo: 4.22.</b> Kepeci Mahallesi 405 Ada, 29L-II b Pafta, 131 Parsel Binası.....	97
<b>Tablo: 4.23.</b> Kurtuluş Mahallesi 427 Ada, 29L-II d Pafta, 126 Parsel Binası.....	100

<b>Tablo: 4.24.</b> Kurtuluş Mahallesi 8249 Ada, 29L-II d Pafta, 1 Parsel Binası.....	102
<b>Tablo: 4.25.</b> Sermet Mahallesi - Ada, 29L-II b Pafta, 41 Parsel Binası.....	104
<b>Tablo: 4.26.</b> Sermet Mahallesi - Ada, 29L-II b Pafta, 4 Parsel Binası.....	106
<b>Tablo: 4.27.</b> Turan Mahallesi 1392 Ada, 29L-II d Pafta, 5 Parsel Binası.....	108
<b>Tablo: 4.28.</b> Turan Mahallesi 8148 Ada, 29L-II d Pafta, 6 Parsel Binası.....	110

\*(Tablo 4.2-4.28 F. Tuba Çoşkun tarafından hazırlanmıştır.)



## 1. GİRİŞ

Ev, birey ya da ailenin sürekli olarak yaşadığı barınak olan sosyal bir ünedir. Barınma ihtiyacı, paleolitik dönem (yontma-eski taş çağı) insanını, doğal sığınaklarda yaşamaya itmiştir. Buzul çağının sona ermesi ve verimli toprakların ortaya çıkması, insanoğlunun avcı toplayıcı hayatı terk etmesine, toprağa bağlı bir yaşam düzeni kurmasına ve yeni ihtiyaçlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Barınma içgüdüğü ile insanoğlu bu yeni koşullar içinde basit barınaklar inşa etme çabasına girmiştir. İnsanların dayanıksız malzemeden yapılmış ilk evlerini ne zaman yaptıkları kesin olarak bilinmemektedir. Yapılan kazılardan en eski evlerin, Cilalı Taş Devri'nden kaldığı anlaşılmıştır. Bu çağın insanları evlerini düzlüklerde, vadi veya ovalarda yaparlardı. İlerleyen dönemlerde ev tasarımında her bölgenin iklim ve malzeme şartlarına göre farklı tipler ortaya çıkmıştır. İnsanoğlu yaşadığı fiziksel çevreyi değiştirmekte, evini de bu çevre ve kültüre uydurmaktadır. Neolitik dönem insanı, ihtiyaç duyduğu aletleri, barınakları yaparken yakınında bulduğu en uygun malzemeyi kullanmıştır. “Neolitik toplumda, çömlek yapımında belirginleşen çamurun keşfi, lif ve iplerle dokumanın bulunuşu, yeni geliştirilen aletler, yapıcılıkta da yeni gelişmelere yol açmıştır. Böylece barınaklarda malzeme olarak çeşitli kalınlıkta ağaçlar, kamışlar, bitkisel liflerle hayvansal ürünler devreye giriyordu” (Sümerkan, 1990).

Anadolu, üzerinde sayısız uygarlığın doğduğu, farklı grupların bir araya geldiği ve farklı kültür yapılarının kaynaştığı bir bölgedir. “Bölgeler arasındaki ilişkilerin varlığını kabul etmek koşuluyla Anadolu’da homojen bir yapı üslubu olmadığı söylenebilir. Anadolu’nun tarih ve kültür dokusu ve bölgesel yapı geleneklerinin farklılıkları düşünülecek olursa bu sonuç doğaldır” (Kuban, 1995).

Türk Evleri’nin örnekleri, XVII. yüzyıldan itibaren Osmanlı devleti sınırlarının ulaştığı çok geniş bir coğrafyada etkisini göstermiştir. Fakat XX. yüzyılda üslup bakımından gerilemeye başlayan Türk Evleri, bir süre daha Anadolu’nun küçük kasaba ve köylerinde inşa karakterini devam ettirmişse de, yeni gelişmeler ve değişen hayat tarzıyla artık tamamen önemini yitirmiştir. Yine, hızlı kentleşme ve yangınlar başta olmak üzere çeşitli nedenlerle sahip

olduğumuz önemli bir mimari miras, her geçen gün kaybolup gitmektedir (Sayan, 1997).

Reha Günay'a göre Türk Evi, "Türklerin tarih boyunca içinde oturdukları ev tipi olarak tanımlanabilir" (Günay, 1999:30). Türk Evinin kökenleri Orta Asya da göçebelik dönemine kadar uzanmaktadır. Türklerde yerleşik yaşamın M.Ö.3. yüzyıllarda başladığı bilinmektedir. Maverâünnehir; Dehistan, Sistan, Harezmi, Cürcan, Talas ve Çu ovalarındaki kalıntılar yerleşik döneme ait izler sunmaktadır. Orta Asya'daki en eski Türk devletini kuran Hunlar, yazın yaylalarda çadırları, kışın ise kerpiç, tuğla, toprak damlı evleri mesken olarak kullanıyorlardı. İlk şehirleşmenin yoğun bir biçimde Göktürkler tarafından gerçekleştirildiği söylenebilir (Karpuz, 1984:10). Kent kasaba ve köy yaşamına, tarım ve ticarete dayalı bir yerleşik hayatın söz konusu olduğu Uygur döneminde ise arkeolojik kalıntılar, yazılı kaynaklar ve duvar resimleri gibi görsel malzemelerle saptanabilen gelişmiş bir konut mimarisi oluşturulmuştur (Küçükerman, 1973:47).

Geleneksel Türk Evi 20. yüzyılda büyük bir hızla yok olmaya başlamıştır. Gerek yangınlardan ve gerekse Cumhuriyet'in ilanı ile yurdumuzda sanayileşme, kalkınma ve batılılaşma hareketlerinin toplum yapısına yansımalarıyla beğeni ve görüş değişikliği, Avrupaî yaşam tarzı Geleneksel Türk Evi yapımının terk edilmesini hızlandırmıştır. Böylelikle geleneksel Türk Evi yerini günümüz modern konutları almıştır.

Kültür varlıklarının, bütünlükleri ve özgün özellikleri ile gelecek nesillere aktarımı mimari mirasın korunmasının temel amacıdır. Bunun sağlanabilmesi için mimari yapıların yapım sistemleri, yapı malzemeleri, mimari biçimlendirilmeleri, vb. ile ilgili bilgilerin yerinde toplanması ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu tip değerlendirmelerle gelecek nesillere yok olmakta olan kültür varlıkları hakkında yazılı ve görsel veriler sunulabilmektedir (Öztank, 2005). Toplumların sosyal ve kültürel zenginlikleri, inşa edilecek yapılarla bütünleştirilerek mimari eserlerin oluşumuna imkan sağlanır. Mimari eserler bu açıdan insanlık tarihinin en önemli tanıklarındandır (Payaslıoğuz, Özyılmaz, Dağtekin, 2006).



## 1.1. Amaç, Kapsam

Ülkemizin birçok bölgesinde geleneksel ev mimarimizin çok güzel ve değişik örneklerine rastlanılmaktadır. Geleneksel Türk değerleri ile şekillenen evler, geçmiş kültür yaşantılarını bugüne ve gelecek nesillere taşıyan önemli kültür miraslarıdır. Bu tez çalışmasında 19. yy. sonu ile 20. yy. başı Osmanlı konut mimarisi mekân kurgusu Isparta Geleneksel Evleri örneğinde incelenmiştir.

Bu çalışmanın amacı, geleneksel Türk Evini genel olarak inceleyip Isparta da yer alan konut örneklerini bu anlamda irdeleyerek, Isparta merkez yerleşimindeki geleneksel konut tipolojisini analiz edip, mimarlık tarihi araştırmaları içinde somut hale getirerek iyi özelliklerin gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaktır. Isparta'nın tarihi, coğrafi yapısı, iklimi, şehrin malzeme potansiyeli ve bunların etkileşimiyle yapılmış olan geleneksel konutların mimari özellikleri, yapım teknikleri ve taşıyıcı sistemleri, süsleme özellikleri ve mekân organizasyonu, kadın-erkek faktörünün tasarıma yansımaları, bina-yol ilişkisi ve komşuluk ünitesi, yangın faktörü ve deprem davranışları gibi alanlarda irdelenmesi yapılmıştır.

Bu çalışma kapsamında Isparta'nın Çelebiler, Doğancı, Emre, Gazi Kemal, Gülcü, Hızırbey, Hisar, İskender, Keçeci, Kepeci, Kurtuluş, Sermet, Turan Mahallelerinde geleneksel özellikler taşıyan Isparta evlerinden günümüze kadar ulaşan veya ulaşamayanlarından herhangi ikisi rastgele seçilerek incelemeler yapılmış, tablolar oluşturulmuş ve mimari bilgileri verilmiştir. Toplamda 13 mahalleden ikişer yapı incelenmesi planlanarak 26 yapının envanteri hakkında tablolar oluşturulmuştur. Çalışmalar esnasında bir parselde iki adet konut bulunduğu tespit edilmiş ve tablo sayısı 27 olmuştur. Bugün ayakta olanlardan 124 tanesi tescilli konutlardır. Yapılan incelemeler ve rölöve çalışmaları sonucu Isparta'daki tarihi, sivil mimari örneklerinin plan tiplerinin, cephe özelliklerinin ve süslemelerinin genel tespiti yapılmaya, konut karakteristiği belirlenmeye çalışılmış ve sonuç bölümünde genel değerlendirmelerde bulunulmuştur.

## 1.2. Tez Hazırlık Süreci ve Metodoloji

Bu çalışmada “İsparta İli Geleneksel Binalarının Kentsel Yapı İçinde Yorumlanması” başlığı altında yasal olarak korunan ve/veya korunmayan, kent kimliği içerisinde önem arz eden yapıların değerlendirmesi yapılmıştır. Özellikle literatür araştırması ile arazi çalışmalarının yoğunluk kazandığı bir konudur. Alanında yapılmış olan akademik çalışmalar irdelenmiş ve bunlardan sonraki süreçte geleneksel evlerde meydana gelen değişiklikler güncel olarak belirlenmiştir. İçerisine girilebilen ve eksik olan plan şema ve görünüşler eklenmiş, binalar malzeme, yapım tekniğinden başlayıp fiziki ve sosyolojik bir dizi etmenlerin ışığında değerlendirilmiştir.

Konu ile ilgili daha önce hazırlanmış olan makale ve tezlerin incelenmesi:

- “Türk Evi” idealleştirmesinde “Osmanlı Evi” ve “Anadolu Evi” kavramlarının ortaklıklarına ilişkin işlevsel açıklamalar
- Türkiye’de geleneksel kırsal konut planlarında göçebe Türk kültürü izleri
- Anadoluda’ki geleneksel Türk evinde mekân organizasyonu açısından odalar
- Yaşam döngüsüne bağlı olarak konut tasarımını etkileyen faktörler
- Yapı olgusu “Hımış yapılar”
- Sakarya ili Geyve ilçesi geleneksel konut mimarisi
- Sakarya ili Sapanca ilçesi geleneksel konut mimarisi
- Ordu geleneksel evleri üzerine bir araştırma
- Seydişehir geleneksel konut mimarisi
- Eyüp merkez yerleşiminde geleneksel konut mimarisi
- Kagir yapılar
- Geleneksel Balıkesir Dursunbey evlerinde yapım teknolojileri ve malzeme kullanımları
- Geleneksel ahşap yapılarda kullanılan ahşap yapı elemanlarının uzun dönem performansı- Giresun Zeytinlik mahallesinde örnek yapı incelemesi
- Isparta evleri
- Isparta kent merkezinde bulunan tescilli konutların özellikleri, koruma sorunları ve değerlendirme önerileri

- Isparta kent kimliğinde modernizmin yansımaları ve modernizm etkisindeki konut mimarisi
- Geleneksel Isparta evlerinde giriş düzenlemeleri
- Geleneksel Türk evi ahşap tavan süsleme özelliklerinin ve yapım tekniklerinin çeşitliliği üzerine bir inceleme
- Kastamonu merkez, Daday ve Safranbolu geleneksel Türk evi tavanları

Arazi çalışmalarında aşağıdaki yöntem izlenmiştir :

- Çalışma örnek kümesinin belirlenmesi
- Kurumlardan alınan bilgi ve belgeler
- Belirlenen bölgede alan incelemesinin yapılması
- Belgeleme çalışmalarının yapılması
- Fotoğraflama çalışmaları
- Rölöve çalışmaları
- Kişilerle yapılan sözlü anlatımların kaydı
- Ön çizim çalışmaları

Verilerin Hazırlanması;

- Bölge alan incelemesinde elde edilen bilgilerin değerlendirilmesi
- Çekilen fotoğrafların değerlendirilmesi
- Çizim ve fotoğrafların eşleştirilip, düzenlenmesi
- Verilerin analizi sırasında belgelenmesi gereken bilgilerin belgesiyle eşleştirilmesi
- Mevcut plan şemalarının hazırlanması

## 2. GELENEKSEL TÜRK EVLERİ

### 2.1. Türk Evi Tanımı

Bu başlıkta “Türk Evi” kavramı konusunda yapılan araştırmalar ve tanımlamalar incelenmiştir. Bazı akademik çalışmalarda “Osmanlı Evi”, “Anadolu Evi” gibi farklı adlarla nitelense de aynı fiziksel ve kültürel bileşenler geleneksel evi açıklamak için kullanılmıştır.

Bir zamanlar sarkaç evrensel akım yönünde sallanıyordu. Buna tepki olarak tüm mimarlık akımları ve uğraşlarını yadsıyarak ancak halkın kendi ürettiğinin gerçek mimarlık olduğu da söylendi bir zamanlar. Şimdi artık belki iki ucu birleştirmek gerekiyor; bir yandan yöresel kültürler ve iklimsel farklılıklara saygı duymayı, öte yandan başka zaman ve başka yerlerden alınacak öğretileri, değerlendirmeleri birleştirmek gerekiyor (Russel, 1979).

Kuban, Türk Evi’ni; Geleneksel Türk ailesinin yaşam kültürü ve törelerine uygun şekil ve plan özelliklerini gösteren, asırlarca Türk insanının gereksinimlerine cevap vermiş bir konut tipi olarak tanımlanmaktadır (Kuban, 1976).

Cansever, Türk Evi’ni; Anadolu’ da, hareketli göçebe kültür geleneğinin izlerini taşıyan hafif ahşap iskelet yapı tekniği ile vücuda getirilen, Osmanlı Devleti’nin geniş sınırları içerisinde yer alan Balkanlar, Kafkaslar, Hazar Bölgesi ve Kırım kapsayan, uygun yapı malzemesinin kolayca temin edilebildiği geniş bir coğrafi alanda yaygın şekilde uygulandığını belirtmiştir (Cansever, 2002).

C. Bektaş’a göre; Geleneksel Türk evi oluşum ilkeleri şu şekilde sınıflandırılmıştır:

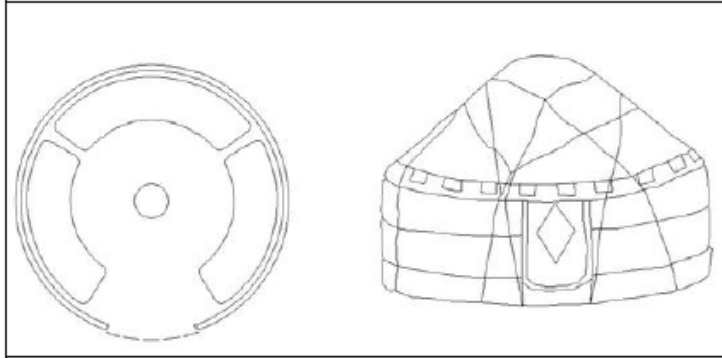
- 1- Yaşama, Doğaya, Çevre Koşullarına Uygunluk
- 2- Gerçekçilik, Akılcılık
- 3- İçten Dışa Çözüm
- 4- İç-Dış Uyuşumu (Evin içindeki içtenlik ve yalınlığın dışa vurumu)
- 5- Tutumsallık (Bektaş,1996:24-30)

Gelenekler, Sosyal hayat, Din, İklim ve Coğrafi Konum, Malzeme ve Sosyo-Ekonomik Durum Türk Evinin oluşup şekillenmesinde rol oynayan etmenlerdir.

## 2.2. Tarihi Süreç İçerisinde Gelişimi

İnsanın kendi yaşam biçimini şekillendirdiği, temel ihtiyaçları gereği yaptığı ve içinde yaşadığı ev; içinde bulunduğu toplumun kültür ve geleneklerinin ayrılmaz bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Orta Asya’da Erken Orta Çağ’da iki tip evin kullanıldığı, bunlardan birisinin portatif, diğerinin ise daimi olduğu belirtilmektedir. Portatif olanların “Yurd” adı verilen çadırlar olduğu (Şekil 2.1) ve 200 kişiyi barındırabildiği, daimi konutların ise M.S. VI. ve VII. Yüzyıllarda saray olarak kullanıldığı söylenmektedir (Cezar, 1977, s. 48-49). Özellikle çadır, göçebe Türklerin hayatında önemli bir yer işgal etmiş, hatta gerek Orta Asya’da gerekse Anadolu’da taş-tuğla gibi malzemelere dayalı mimariyi bile etkilemiştir. Türkler de yerleşik yaşamın M.Ö.3.-4. yüzyıllara dayandığı Maverünnehir, Dehistan, Sistan, Harezmi, Cürcan, Talas ve Çu ovalarındaki kalıntılardan anlaşılmaktadır. (Öztürk, 2011)

Eski Türk çadırlarının en önemli iki özelliğinden birincisi, taşıma kolaylığı sağlayan hafif malzemedен oluşan bir yapıya sahip olmalarıdır. İkincisi ise, kurulup sökülebilmek kolaylığının sağladığı olanaklardır. Bu iki özellik, çadıra geçici yerleşmeler için en uygun barınak niteliği kazandırmıştır. Üstü kubbeli ve silindirik gövdeli olan yurt çadırlarının boyutları, içinde yaşayan birey sayısına göre değişir (Öztürk, 2011).



Şekil 2.1. Çadır plan ve görünüşü (Küçükerman, 1973)

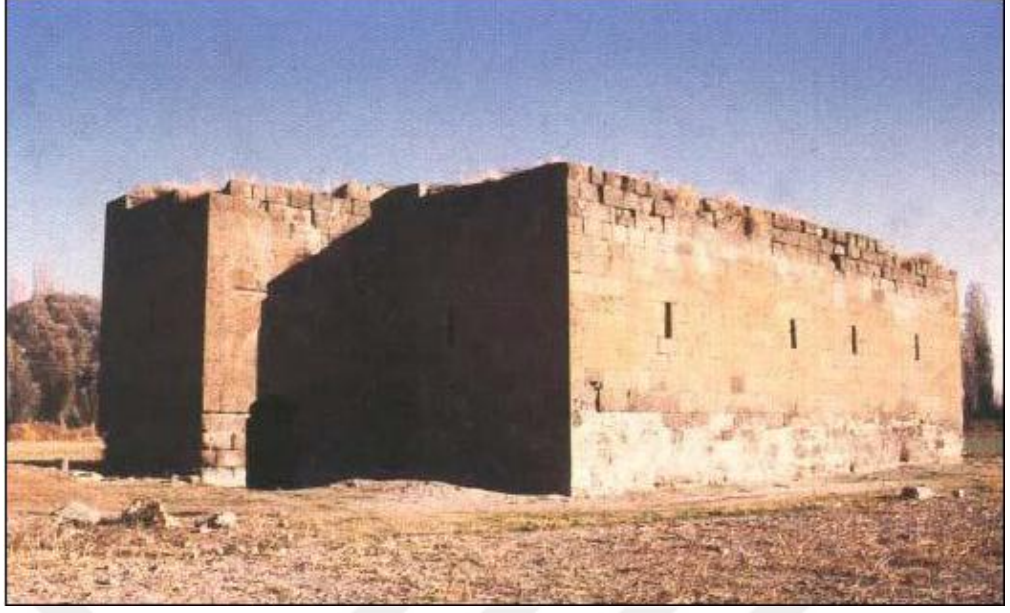
Uygurların varlığını sürdürdüğü devrede egemen olan yerleşik hayat tarzı sanat ve mimarlık unsurlarının gelişmesini de beraberinde getirmiştir. Hoça ve Turfan harabelerinde bulunan duvar resimleri mimarî oluşum hakkında bizi aydınlatmaktadır (Çoruhlu, 2007:98).

Çin usulünden etkilenecek yapılmış olan Uygur evlerinde, ağaç bir iskelet kurulup, üzerine tuğla duvarlar inşa edilmiştir. Duvarların üzeri sıva ve bazen resimlidir. Ağaç kısımlar cila, boya ve altınla süslenmiştir. Odalar (tağ) genellikle dört köşe olmaktadır. Daire formlu örnekler de bulunur. Ocak mekânın ortasında yer alır, kubbenin tepesinde duman için bir delik açılırdı (Esin, 2006).

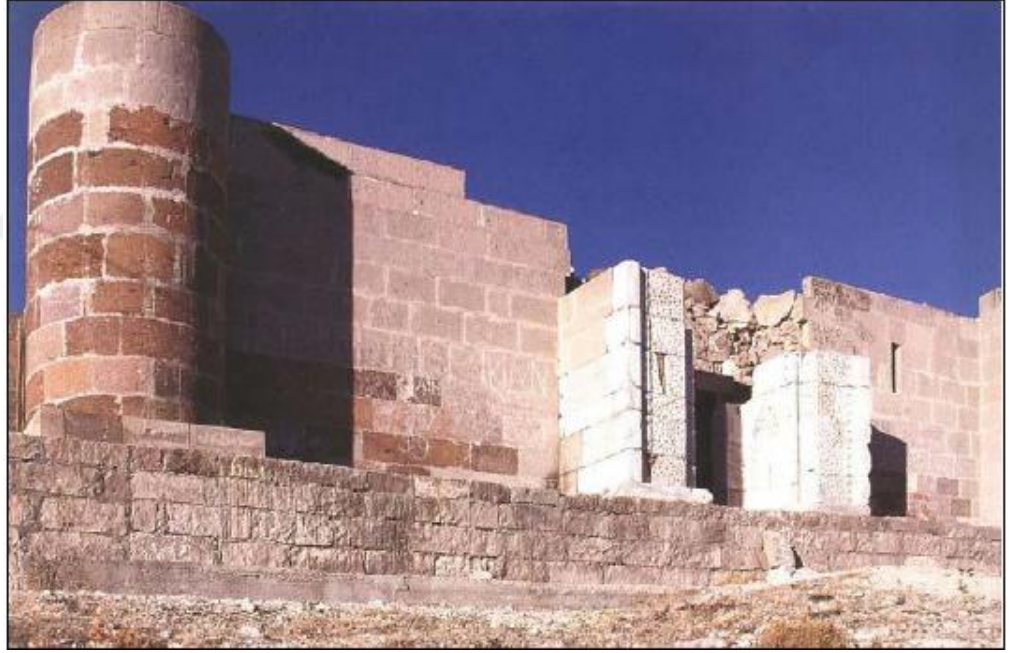
Türk Evinin oluşumu, doğaya ve yaşama bağlı olan Türklerin çadır hayatının yerleşik hayata yansması gibidir. Bu yüzden bu konutlarda uyum ve biçim kaygısından çok gerçekçi ve işlevsel bir tutum sergilenmiştir. Planın ve iskelet sisteminin oluşumunda topografyaya ve çevre koşullarına uyulmuştur. Akılcı, esnek ve pratik çözümler uygulanmıştır. Tasarım içten dışa doğru gelişmekte olup, her ayrıntı insan boyutlarına göre düzenlenmiştir (Bektaş, 1996:25).

Evler genellikle bir avlu ya da bahçe içindedir. Bu avluya günümüz Orta Asya ülkelerinde 'darvaza' denilen başlı başına bir mimari düzenleme biçimi olarak ele alınmış girişlerden geçilir. Kapılar çift kanatlıydı. Evler genellikle kaplumbağa çatı denilen kıvrık çatılara sahip, etrafı duvarlarla çevrili, masif örgülü, dört köşe veya yuvarlak kemerli pencereleri olan yapıların benzeriydi. Çatılarında Çinlilerde olduğu gibi, uçlarında hayvan biçimli çörtlenler ya da koruyucu hayvan figürleri bulunan rulo şeklinde kiremitler vardı (Cezar, 1977).

Türkler XI. yüzyıldan başlayarak Anadolu'ya yayılmışlardır. Ele geçirdikleri kentlerde yönetim ve yaşama mekânları oluşturmuşlardır. Anadolu'da yerleşim merkezlerindeki Selçuklu dönemi yönetim yapılarının çoğu sur duvarına bitişik olarak ya da kentin dışında yapılmıştır. Bunun yanında kimi saray ve evler de kırsal alanlarda yer almaktadır (Şekil 2.2 ve 2.3). Kayseri yakınlarındaki Keykubadiye ve Beyşehir gölü kıyısındaki Kubadabad bunların en güzel örneklerindedir.



**Şekil 2.2.** Kayseri’deki Haydar Bey Köşkü (Sözen, 2001)



**Şekil 2.3.** Erkiyet tümülüsü üzerindeki Hızır İlyas Köşkü (Sözen, 2001)

Selçuklular ve Beylikler döneminde Anadolu’da şehirleşme geçmiş şehirlerin değişim ve gelişime uğrayarak yeniden imar edilmesi şeklinde veya tamamen yeni binalar inşa ederek oluşturuluyordu. “Zira kuruluşları ve yerlerinin seçilişleri 1000 yıldan fazla zamanın deneyim süzgecinden geçmiş şehirleri bir yana bırakarak yeni şehirler kurmaya çalışmak, hem yeni zahmet, masraf ve zaman kaybına yol açacak, hem de bundan daha önemlisi Anadolu’nun yerli

halkı, Türklerden tecrit edilmiş guruplar halinde benliklerini, kültürel özelliklerini daha rahatlıkla sürdürebilecekti” (Cezar, 1996).

Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçuklu döneminde evler temeller kazılarak yapılıyordu. Yapı malzemesi olarak özellikle kerpiç ve tuğla kullanılıyorken ahşap da ana yapı malzemelerinden biriydi. Evin giriş kapısı, pencere söveleri, kapı kanatları, oda tavan ve döşemeleri, merdiven korkulukları çoğunlukla ahşaptan yapılıyordu. Evlerin önünde bir avlu ve duvar ile çevrilmiş bir bahçe bulunuyordu. Ana kapıdan girdikten sonra evin başlıca bölümlerinden biri olan “begküm” denen sofaya geçilirdi. Selçuklu evlerinde mutfak da evin önemli bir bölümüydü ve “aşlık”, “aş ocağı”, “aş damı” gibi adlarla anılıyordu. Mutfak içerisinde “görünçlük” ya da “sergen” denen raflar, ocak, tandır yer alırdı.

Osmanlı Beylik ve İmparatorluk dönemlerinde yapılan mimari eserlerde belirgin gelişmeler gözlenmektedir. Toplumsal özelliklerin mimari eserlere yansıdığı ve bu eserlerin biçimlenmesinde önemli etken olduğu görülmektedir. Fakat günümüze sınırlı sayıda konut örneği ulaşmıştır. Bu dönem konutları çoğunlukla tek ya da asma katlıdır. Taş ve kerpiç ağırlıklı olarak kullanılan yapı malzemeleridir. Kıırma çatılı olan bu konutların çoğu çıkmasızdır. Dış cephede pencere sayıları azdır. Odalar arasında eyvan ve sofanın iki yanında sekiler yer almaktadır. Bu sekiler XVII yy. sonlarında kapatılarak orta sofalı plan tipleri oluşmuştur. Çatki sisteminin yaygın kullanılmasıyla evin dışı bakan pencere sayıları da artmıştır. Önceki dönemlerde kullanılan dış sofalı plan tipi yerine orta sofalı plan tipi yaygınlaşmıştır.

Osmanlı toplumunda halk ve varlıklı ailelerin evlerinde ihtiyaçların giderilmesine yönelik, işlevsel, rahat ve günlük eylemlerin gerçekleştirilebileceği bir tasarım uygulanmıştır. Siyasi toplantılar ağa konağında yapılır ve gelen misafirler orada konaklatılırdı. İnsanların sosyo-kültürel yapısına, yörenin iklimine, topoğrafyasına, o yöredeki yerel yapı malzemesinin özelliğine bağlı olarak da değişmiş ve gelişmiştir. Bu değişken unsurlar Türk insanının inanç ve değerleriyle birleşerek çeşitli yapısal farklılıklar oluşturmuştur. Bunlar bölgelere göre çeşitlilik göstermektedir. Örneğin Güney Doğu Anadolu Bölgesinde yapı malzemesi olarak taş kullanılırken, Kuzey



Anadolu Bölgesinde ahşap (bol bulunması nedeniyle) yoğun olarak kullanılmıştır (Eşki, 2011).

XVIII. yüzyılın ilk yarısında Osmanlı konut mimarlığı Barok etkisi altında kalmıştır. Plan aynı kalsa bile, yapı ve oda öğeleri, zamanla Barok sanatın biçim ve süslemesini en yoğun biçimde yansıtır. Kalem işi süslemeler, duvarlarda, özellikle raf üstünde çerçeveli bölmeler içinde görülmeye başlar. Dış cephede bu süsler daha az oranda uygulanır. Ahşap oymalarda Barok kıvrımlardan etkilenmiştir. Çıkma altları ve saçaklar eğri yüzeyli, Bağdadi sıvalı yapılmaya başlanır ve nakışlarla süslenir. Sofa direkleri de artık Bursa kemerli değil, daire ve S biçimli Barok kemerli, Bağdadi sıvalı ve nakışlıdır. Köşe kapılarının üzerindeki pahlı yüzeyler kavisle tavana birleşir. Sofa – Eyvan arası, Bağdadi sıvalı, kemerli bir direk ile bölünür. Yüzyılın sonlarına doğru Barok etki planda da kendini gösterir ve ilk kez İstanbul’da oval sofalar uygulanmaya başlamıştır (Sözen, 2001).

Barok uygulamalarının ardından Ampir üslubun etkisi de XIX. yüzyılda II. Mahmut döneminde ortaya çıkar. Bu etki ile beraber daha sade yapılar yapılmakta eğri yüzeyler azalmaktadır. Cephelerde ve iç mekânda gereksiz süslemeler yapılmamaktadır. İç sofalı planın daha çok uygulandığı görülür. Ahşap çatki, sıvalı veya ahşap kaplıdır. Çıkmalar azalmış, saçaklar ise daralmış ve ahşap lambiri ile kaplanmıştır. Artık camlı olan pencereler büyümüş, çoğalmış ve sofalarda yere kadar alçalmış, üstleri dairesel kemerli yapılmıştır. Tepe penceresi ve tahta kapaklar uygulanmamaktadır. Cephelerde yarım gömme sütunlar, üçgen alınlıklar, daire ve düz kemerler, kabartma kilit taşları bazen sıvayla da yapılmış, bezemesiz, ama iri silmeler, şemseler, rozetler, çevresi ışınal madalyonlar, tuğralar, gırlantlar, akantus ve defne yaprakları, silahlar, bayraklar ve meşalelerle yapılan armalar, müzik aletleri, vazolar ve çiçekler, ampir üslubunu belirleyen özelliklerdir. Pencere üstleri üçgen alınlıklı ya da yarım daire kemerli silmelerle bezelidir. Odalara köşeden girişler kalkar. İç duvarlara, alçıdan kabartma çıtalarla çerçeveler, bazen de bunların içlerine kabartma çiçek demetleri yapılır, dolap cepheleri yalınlaşır. Ortada yarım yuvarlak planlı bir çiçeklik nişi ve rafı yer alır. Bunların iki yanında küçük hücreleri olanlara şerbetlik adı verilir.

1900'ler den itibaren İstanbul'da art nouveau (yeni sanat) üslubu yaygınlık kazanmaya başlar. Bunda bir süre İstanbul'da çalışan İtalyan Mimar Raimondo D'Aronco'nun da etkisi vardır. Üslup önce kargir, sonrada ahşap yapılara uygulanmış, İstanbul Art nouveausu olarak ta adlandırılıp 1920'lere kadar devam etmiştir. Dönemin modası kuleler ve çatı katı balkonları bu üslupta da vardır. Tek düze pencereler yan yana eklenerek genişler ve üstleri küçük karelere bölünerek renkli camlara bezenir. 1910'lardan Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar, Birinci ulusal mimarlık dönemi olarakta adlandırılan üslupta yapılan evlerde, Selçuklu ve Osmanlı mimarlığının anıtsal taç kapıları, Bursa kemeri, kaş kemer, sivri kemerler, geniş saçaklar, yazıtlar, çerçeveler içinde rumi ve palmetler, örgü silmeler, niş motifleri, mukarnaslar ve geçmeli yıldızlar görülür. Bu evler ahşap ve kargir olarak yapılmış, bir anlamda, günümüzün konutlarına geçişi sağlamıştır (Sözen, 2001).”



**Şekil 2.4.** Birinci ulusal mimarlık dönemine ait İstanbul'da bir ev (Mimar Vedat Tek Evi) (<http://bengiozkan.blogspot.com.tr/2011/05/vedat-tek-bir-mimar.html>)

Geleneksel Türk Evinin biçimlenmesinde dinin büyük etkisi vardır. İslamiyet ailelerde mahremiyet duygusunu geliştirdiği için içe dönük bir yaşantıya

yönelik olarak yüksek bahçe duvarlı dışa kapalı mekânlar tasarlanmıştır. Benzer şekilde evin içerisinde de ayrılan birimler olmuştur. Kadınların bulunduğu bölüme “haremlık”, erkeklerin bulunduğu bölüme ise “selamlık” adı verilmiştir.

İklim ve coğrafi koşulların her dönemde mimarinin gelişiminde önemli etkisi olmuştur. Türk Evi'nin yapımında kullanılan malzemeler genelde aynı olmasına rağmen bölgelere göre değişiklik göstermiştir. Ahşabın bol olduğu bölgede ahşap ağırlıklı malzeme kullanılırken, taşın fazla olduğu bölgelerde ise taş ağırlıklı malzeme kullanılmıştır. Ormansız ve taşsız bölgelerde kerpiç yapı malzemesi olarak tercih edilmiştir.

### **2.3. Türk Evinin Mimari Karakteristikleri**

Türklerin çok değişik coğrafi koşullar, değişik kültür çevreleri içinde, uzun zaman aralığında oluşturduğu mimari eserler, Anadolu Türk Mimarisinde özel bir yere sahiptir. Geleneksel Türk halk mimarisinin özelliklerini; yapıların ustacılar tarafından inşa edilmesi, yapı sahibinin inşa sırasında bizzat çalışması, sofa merkezli olması, coğrafya ve iklime bağlı olarak malzeme tercihi ile seçilen bu malzemenin bölgenin dokusu ile bütünlük sağlaması, yapı sahibinin ve bölgenin ekonomik uğraşlarına göre şekillenmesi, bahçe içerisinde bulunması, inanç değerleri, ev sakinlerinin büyük aile özelliği göstermesi ve buna bağlı olarak yaşam alanları oluşturması, komşuluk ilişkilerini şekillendirmesi, kiler ve ambar gibi depolama ihtiyacı duyulan anlayışlar şeklinde sıralayabiliriz. Türk halk mimari geleneğinde öne çıkan özelliklere, yapıların eğimli arazi üzerine kurulması, ana yapının ve yardımcı yapıların son derece fonksiyonel olması, sağlamlık ve estetiğin gözetilmesi de eklenebilir.

Cansever, Osmanlı mimarisinde evin, bağımsız yaşama birimleri olan Otağ'dan türetildiği bilinen odaların bir araya gelmesi sonucunda meydana geldiğini ifade etmektedir. Odalar, bağımsız varlıkları ile bütünlüğe bir düzen ile katılırlar (Cansever, 1994). Her oda evli bir çifti barındıracak niteliklere sahiptir. Her oda da oturulabilir, yatılabilir, yıkanılabilir, yemek yenilebilir hatta yemek

pişirilebilir. Bu özellikler geleneksel yaşama biçimiyle ilgilidir ve Anadolu'nun birçok yöresinde odaya ev denilmesinin sebeplerinden biridir. Odaların tüm işlevleri karşılayabilen nitelikleri bulunsa bile, bir evin birden çok odadan oluşması, her birine farklı özellikler kazandırır. Örneğin sofaların etrafında sıralanırken köşeye düşen, araya düşen ya da sofanın ucunda bağımsız olarak yerini alan odaların isimleri farklıdır. Bu odalar içinde köşeye gelen ve boyutsal olarak diğerlerinden büyük olanına başoda adı verilir. Konukların ağırlandığı bu odaya, bazı yörelerde selâmlık adı da verilmektedir. Sofanın bir ucunda döşemeden yükseltilerek oluşturulmuş oda, köşk odası ya da eyvan odası olarak adlandırılır. Bazı evlerde aynalı kapılar, çok parçalı veya oyma işlemeli süslü kapılar odaları süslerlerken kimi evlerde baş odaların giriş kapılarının üstünde kemerli bir ahşap eleman vardır. Fonksiyonel bir değeri bulunmamakla beraber baş odayı tarif eden bir simgedir. Oda kapılarının üst pervazı odayı baştan başa dolaşan raf veya yatay pervazla birleşerek bütünlük sağlar. Zaten oda içindeki yüklük, gusülhane, ocak, kapı, raf gibi elemanların üst sınırı bu görsel hududu belirleyen öğelerdir. Odalarda ısıtma elemanı olarak ocaklar yer almaktadır. Türk evlerinde ocak, oda düzenine ve işlevine göre şekillenmiştir. Odanın ısıtılması ve gerektiğinde yemeğin pişirilmesi amacıyla duvar içine tuğladan yapılmış, yarım daire şeklinde bir yapıdır. Üzerinde dumanı çekmek için bir külâhı vardır. Buna “ocak yaşmağı” veya “davlumbaz” da denir. Yüklükler ise her odaya ait eşyaların saklandığı, bir başka deyişle işlevini bitiren eşyanın yerleştirildiği, kullanılması söz konusu olduğunda da kolayca alınabilecek konumda bulunan yerlerdir. Hemen hemen tamamı ahşap kapaklı ve kapalıdır. Buraya yerleştirilen gusülhane ile yıkanma için kullanışlı alanlardır. Yüksek tavanlı odalarda tavanla dolap arasına kışlık meyvelerin asıldığı ve kullanılmayan eşyaların konulduğu alanlar vardır. Tavan ise işlevsel olarak kullanılmamasına karşın gözle görülebilir bir alandır. Bu nedenle üst kesim soyut biçimlere doğru gelişme göstermiştir. Türk odası kare veya kareye yakın dörtgenlerden oluştuğu için tavanda aynı geometriyi korumuştur. Orta alan ise merkezi bir bezeme anlayışı ile ilgi noktası haline dönüştürülmüştür. Tavan bezemeleri Türk evinin en ilginç yönlerinden biridir. Geometrik biçimlerin tekrarından oluşan süslemeler olduğu gibi stilize edilmiş çeşitli kuş, hayvan ve çiçek motifleri ve çok emekli el işi oymalarda tavanları süslemektedir. Tavanların çeşitli süslemeleri vardır. Bunların çoğunlukla

kullanılanları kirişleme, sade, geçmeli ve oymalı göbek tavanlardır. Küçük tahtaların bir araya getirilmesiyle oluşturulan tekniğe künde kari tekniği de denilmektedir. Ahşap parçalar birbirine bağlanırken, çivi veya tutkal kullanmak yerine oluklu ahşap kirişler iç içe geçirilerek bağlanır. Parçalar birbirine geçme olduğundan, ileride ayrılmamaları için alt yüzeylerinde ahşap bir iskelet bulunur. Uygulanan bir diğer teknik ise Çıtakaridir. Desen, ince çıtalar ve bordur tahtaları gibi ahşap parçalar ile yapılır. Düz olan ana zemin üzerine süslemeyi oluşturacak parçalar ("S" ve "C" kıvrımları veya çıtalar) çakılır ya da yapıştırılır. Bu çıtaların kalınlıkları 1,5 cm kadardır. Çıta kenarlarına profil ya da kordon açılmış olabilir. Bu tekniğe "Çubuklu" ya da "Şişhane" de denilmektedir. Alttan bakıldığında tek yüzey etkisi yaratan teknik ise oyma tekniğidir. Ahşap üzeri boyama tekniğinde aşı boyası kullanılarak çeşitli renklerde rozetler, nar çiçekleri gibi çeşitli motifler işlenmektedir. Bu teknik tavan dışında pencere, dolap kapakları ve kirişlerde de uygulanmaktadır. Renkler genelde sarı, kırmızı, lacivert, beyaz ve altın varaklıdır. Kalem işi tekniği ise "Ahşabın üzerine önce kaynamış bezir yağı (Osmanlı beziri), İngiliz beziri, üstübeç (istidaç) ile hazırlanan macun sürülerek ahşabın yüzeyi düzgün hale getirilir. Düzgün hale getirilen yüzeyin üzerindeki motifler, kırmızı aşı boya ile renklendirilir. Boyaların uzun süre dayanabilmesi için içlerine yumurta akı katılır, yapıştırıcı olarak da tutkal veya kitre zankı kullanılır (Nemlioğlu, 1995).

Türk evi hangi iklim kuşağında olursa olsun iki veya üç katlı evlerde zemin katlar genellikle dışarıya karşı iyi korunan içe dönük bir karaktere sahiptirler. Bu nedenle zemin kat dış duvarları genellikle ya taşandır veya taş duvar mertekli karma kerpiç ana duvardır. Dışarıya pencere açılmaz ancak sokağa bakan ara kat varsa onun penceresi açılabilir. Taş duvarlar cephelerde uygulanan oyma ve kabartma ve çeşitli süsleme unsurları ile dikkat çekerler. Geleneksel Türk evinde bodrum yapılması adet değildir. Ancak ıslak mekânlar bölümünde görüldüğü üzere zemin katta pek çok yörede mahzen denilen kiler toprağa bir miktar gömülmüştür. Bunun dışında bu mekân sadece bir odadan ibarettir ve çoğunlukla da eğer varsa ara kat bu mahzenin üstünde olur. Bodrum olmadığı için binaların temel duvarları derine inmez. Ahşap karkas evlerde ahşap taşıyıcıyı iskelet ya horasan harçlı yüzeysel bir temel taş duvarın

üzerine veya büyük kübik köşe taşlarının üzerine kurulmuştur. Eğer taş duvarın üzerine kurulmuşsa duvarın üzerine yatırılmış kalan ahşap kirişlere oturtulan ana dikmeler, ara dikmeler, kenar çaprazları, pencere alt üst hatılları ve döşeme bırakma kirişi ile iskelet tamamlanmıştır. Eğer ev iki veya üç katlı ise diğer katlarda aynı biçimde üst üste tekrarlanmıştır. Ahşap karkas evlerde iskelet dolgusu olarak değişik yörelerde kerpiç, tuğla, taş kullanılmış, bazı hallerde de içi boş bırakılarak iç ve dış yüze ince ahşap çıtalar çakılarak üzeri kırıklı kireç harcıyla sıvanmıştır. Buna Bağdadi sıva diyoruz. Bağ evi gibi yazlıklarda ise iç yüz tahta kaplanmış, dış yüz ise ahşap iskelet açıkta bırakılmıştır. Karadeniz yöresindeki örneklerde bu boşluklar ince yassı taşlarla doldurulmuştur.

Geleneksel Türk evinde binalar büyük çoğunlukla alaturka kiremit örtülü ahşap çatı biçiminde yapılmıştır. Çatı konstrüksiyonu ahşap oturtma çatı türünde olup büyük açıklıkların geçilmesinde asma çatı veya kafes kirişli ahşap çatılar da kullanılmıştır. Ahşap karkas yapılar da çatı taşıyıcı iskelete oturtulmuştur. Arka veya yan cephelerde beşik çatı üçgen alınları duvarla kapatılmamış ve çatı içi sebze ve meyve kurutmak amacıyla sergen olarak kullanılmıştır. Çatı üstüne çıkış delikleri çok değişik formlarda biçimlenmiştir. Orta Anadolu da bunlara Leyleklik denir. Çatı örtüsü alaturka kiremittir. Bu malzeme Türklere ait bir malzeme olup pişmiş topraktan oluklu bir çatı örtü malzemesidir. Saçaksız ahşap Türk evi yoktur. Saçaklar cephe biçimlenişine göre 40-150 cm genişliğindedir. Saçak altı kaplamaları önemli olmayan evlerde pek rastlanmaz ama önemli binalarda ise saçak altları; yatay veya eğik, profilli çıtalı tahta kaplama ile kaplanmış, saçak alın tahtası çeşitli motiflerle süslenerek saçaklara zenginlik kazandırılmıştır. İlerleyen zamanlarda ise alçı kaplama ve üzerine boya ile bezemelerin yapıldığı görülmüştür.

Geleneksel halk mimarisinin şekillenmesine etki eden bir diğer faktör, suyun yapıların içine kadar taşınabilmiş olmasıdır. Tuvaletin çeşitli sebeplerle yapıların dışında yardımcı yapı olarak inşa edildiği dönemlerde su ihtiyacının avlu, bahçe gibi özel alanlardaki çeşmelerden ya da sosyal mekân özelliği de gösteren ortak kullanıma açık çeşmelerden taşınarak sağlandığı bilinmektedir. Ancak su ve yanı sıra elektriğin yapıların içine taşınarak hayatı kolaylaştırdığı

dönemde, tuvalet yapının içine taşınmış, mutfak, banyo gibi bölümlerin yapıların şekillenişinde de etkisi olmuştur.

Cansever'e göre Osmanlı şehirlerinde yapı stokunun %80-%85 ini teşkil eden evler, genellikle şehrin üzerinde yer aldığı yamaçların her noktası farklı topografyasında, bu topografyanın icaplarına göre ve değişen yönler düzeninden evlerin bağımsız olarak yöneltmesi kuralı bulunmaktadır. Bu nedenle her ev kendi başına kendi yöneliş ve yer alış tercihlerine göre komşuluk hakkına saygı ile yerleşme imkânı sağlamıştır (Cansever, 1994).

#### **2.4. Türk Evinde Plan Tipleri**

Konut bireyin ayrıcalık ve bulunduğu etnik grubun özelliklerini, yaşam tarzını, davranışlarını, inançlarını çevresel etkiler çerçevesinde yansıtan mekânların birleşimidir. İnsanoğlunun yerleşik hayata geçtikten sonraki en basit konutları ise çadırlardır. Türk Evi de tıpkı bu çadırlar gibi tek hacimli ve sofasızdır. Türklerin geniş aile yapısı nedeniyle büyük ve çok sayıda mekâna da ihtiyaç duyulmuştur. Kalabalık ailenin yiyeceklerinin korunması, üretkenliğinin (halı, kilim veya dokuma tezgâhı gibi) devam ettirilmesi ve hane içine yeni gelecek olan oğul ve gelin için de ayrı bir mekân düşünülmüştür. Zaman içerisinde birbirleri ile bağlantılı odalar oluşmuş hatta kat sayısı kavramları ortaya çıkmıştır.

S.H. Eldem'e göre Türk Evi;

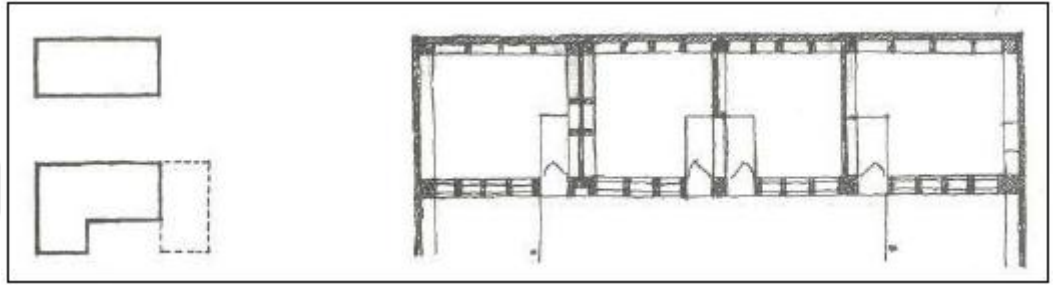
- Sofasız
- Dış sofalı
- İç sofalı
- Orta sofalı plan tipi şeklindedir (Eldem, 1968:20).

##### **2.4.1. Sofasız plan tipi**

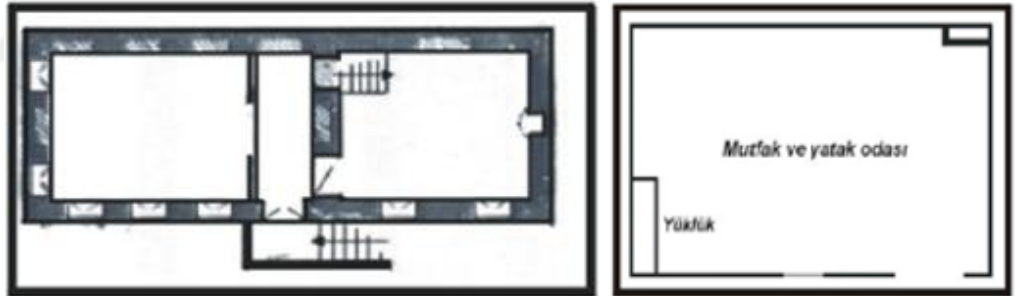
En ilkel ev tipi olarak kabul edilir. Plan şeması odaların avlu etrafında yan yana dizilmesi ile elde edilmiştir. Odaların önündeki bağlantı bir kaldırım, tretuar

veya avlu ile sağlanmıştır. Güneydoğu Anadolu'da bu tipin örnekleri mevcuttur.

İki veya daha fazla odalı evlerde genellikle kapı ve pencereler aynı yüzdedir. Oda sayısı çok fazlalaştığında odalar aynı sırada olmayıp kollar şeklinde uzanırlar (Şekil 2.5; 2.6). Odaların arasında bazen eyvanlar kullanılır. Eyvan doğrudan avlu ile bağlantılıdır. Köşk ilavesiyle ev planı zenginleşir. Köşk iki tarafı direkli veya kısmen pencerele olabilir. Köşkler havadar oturma yerleridir (Eldem, 1984).



Şekil 2.5. Sofasız Plan Tipi Antakya Kavuçuk Evi (Sözen, 2001)

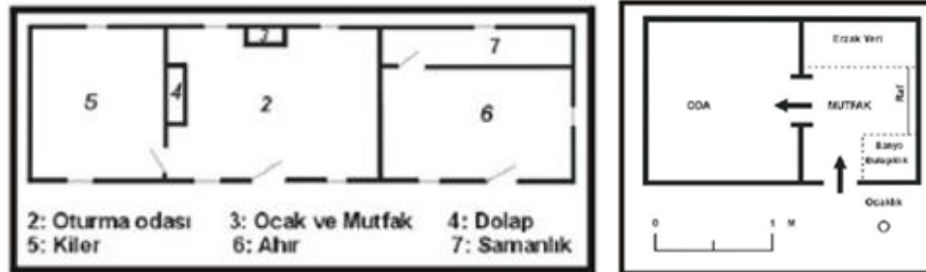


a) Gaziantep Evi

(Eldem, 1955:25)

b) Karasu, Sakarya Evi

(Dönmez, 1962:188)



c) Orta Sakarya Vadisi

(Tunçbilek, 1960:45)

d) İvrindi, Balıkesir

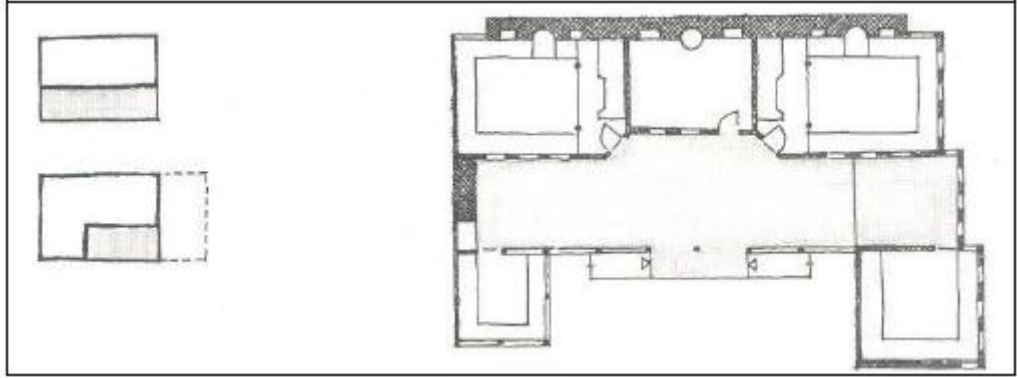
(Köse, 1997:246)

Şekil 2.6. Türkiye'de Sofasız Ev Planı Örnekleri



## 2.4.2. Dış sofalı plan tipi

Dış sofalı evler, sofasız plan tipini izleyen aşamadır. Üstü örtülü olarak kullanım alanı, odaların dizilişlerine göre üç yüzü açık, iki yüzü açık dış sofa olabilmektedir. Dış sofalı evlerde simetrik plan çözümlerine rastlanmaz. Genellikle serbest bir düzende gelişir. Araya eyvan girmesi, oda dizilerine farklı bir estetik kazandırır. Dış sofalı evlerin, Türklerden önce Anadolu'da uygulandığına dair bilgiler vardır. Ancak Horasan dolaylarında da izlerine rastlanması, Türk evindeki dış sofanın doğu kökenli olduğunu ortaya koymaktadır (Sözen, 2001).

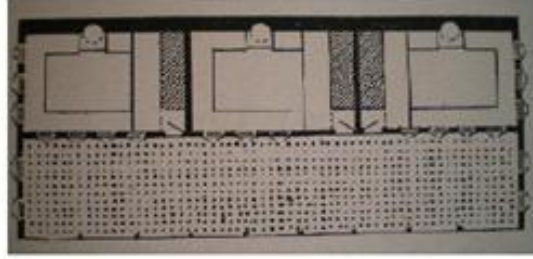


Şekil 2.7. Dış Sofalı Plan Tipi Kula Beyoğlu Evi (Sözen, 2001)

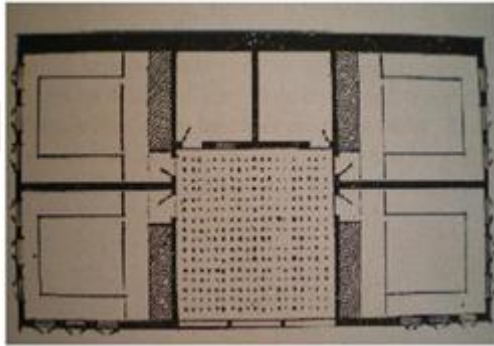
Dış sofalı plan tipi yerine göre ön sofalı, köşe sofalı olabilir. Açık sofalı, hayatlı, sergahlı, sayvanlı ev olarak da adlandırılabilir. İklimin elverişli olduğu bölgelerde bu plan tipi zamanımıza kadar uygulanmıştır. Dış sofalı plan tipi daha çok akdeniz ve ege bölgelerinde yaygınlaşmıştır. Kendi aralarında şöyle sınıflandırabiliriz (Şekil 2.7) (Eldem,1984).

- Dış sofalı, tek odalı plan tipi,
- Dış sofalı, iki odalı plan tipi,
- Dış sofalı, sıra odalı plan tipi (Şekil 2.8 a)
- Dış sofalı, eyvanlı plan tipi,
- Dış sofalı, iki odalı ve köşklü plan tipi,
- Dış sofalı, köşklü ve eyvanlı plan tipi,
- Dış sofalı, bir ucu odalı plan tipi,

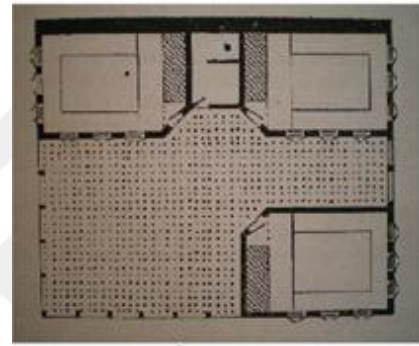
- Dış ve köşe sofalı plan tipi, (Şekil 2.8 b)
- Bir veya iki kollu oda sırasıyla çevrilmiş dış sofalı plan tipi,
- Üç tarafı odalı dış sofalı plan tipi (Şekil 2.8 c)



a) Dış Sofalı Sıralı Odalı



b) Köşe Sofalı



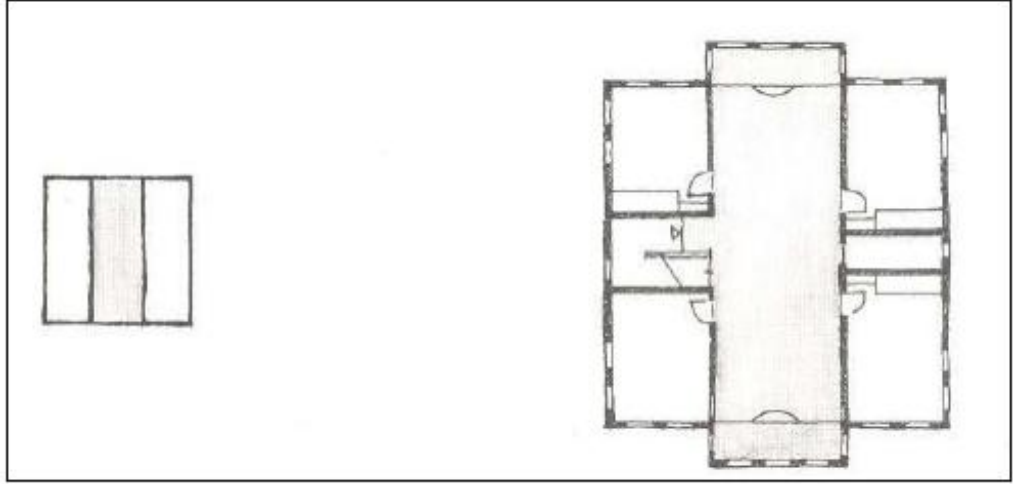
c) Üç Tarafı Odalı Dış Sofalı Plan

Şekil 2.8. Dış Sofalı Plan Tipleri (Eldem, 1984)

Dış sofalı evlerde simetri ve aksiyaliteye fazla önem verilmez, plan genellikle serbesttir. Dış sofalı plan en basit ve orjinal şekliyle, bir oda sırası ve önündeki sofadan oluşmuştur. Bu sade plana zenginlik veren eyvan ve köşklere. Eyvanlar oda sıralarını kesmeye ve sofayı genişletmeye yarar, köşkler plana büyük değişiklik veren unsurlardır. Köşkerin köşk oda şeklinde gelişmesiyle sofanın bir veya iki yüzünün oda ile çevrilmesi yolunda ilk adım atılmıştır. Oda sıralarının L veya U şeklinde sofanın etrafında toplanmasıyla daha toplu ve ekonomik planlar oluşturulmuştur. Köşe sofalı planlar ise genellikle üç oda ile elde edilmiştir. Dış sofanın cephenin ortasına getirilip, arkadaki oda sırasına iki yanda ve cephe ile aynı yüzde odalar eklenmesi ile sofa kısalarak iç sofalı plan tipine büyük benzerlik kazandırmıştır. Bu tip Fevkani olduğu zaman sultan yapısı ismiyle anılmıştır (Eldem, 1984).

### 2.4.3. İç sofalı plan tipi

Plan gelişiminin üçüncü evresinde ortaya çıkmış bir plan tipidir. Bu plan tipinde sofanın iki yanına odalar dizilerek, sofa içte kalmıştır. Bu yüzden “karnıyarık” plan tipi de denilmektedir. Bu plan tipi Türk Evi’nin en yaygın tipidir. 18. yy’da belirginleşen bu plan tipi 19. yy’da yaygınlaşmıştır. İç sofalı plan tipi oda sayısının artması, yan yana gelen odalar sayesinde duvarların azalması, ekonomik ve sağlıklı bir plan tipi, olduğu için tercih edilen bir plan tipi olmuştur (Şekil 2.9).



a) İç Sofalı Plan Tipi Konya Dede Evi (Sözen, 2001)



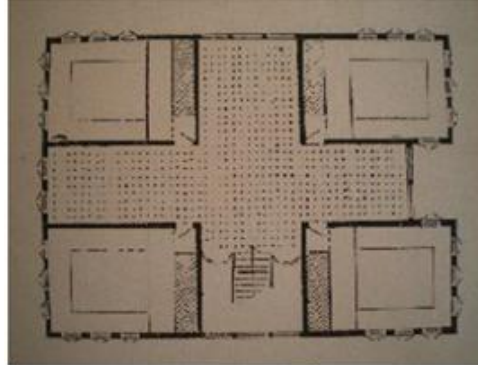
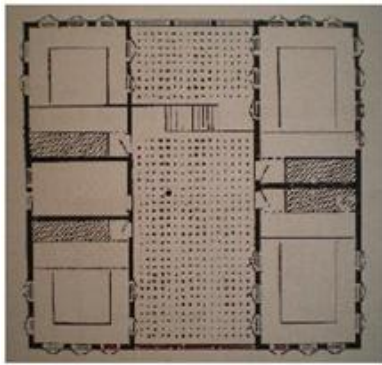
b) Köşklü (Sekili) Plan Tipi Safranbolu’da, Asmazlar Konağının Eyvanından Bir Görünüş (Günay, 1999: 185)

Şekil 2.9. İç Sofalı Plan Tipi

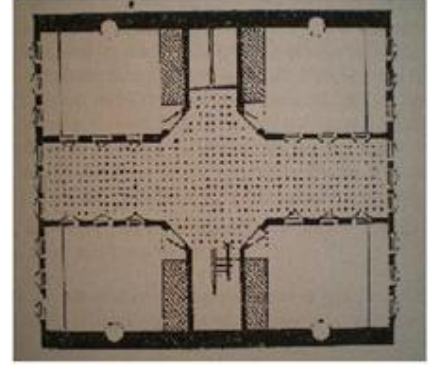
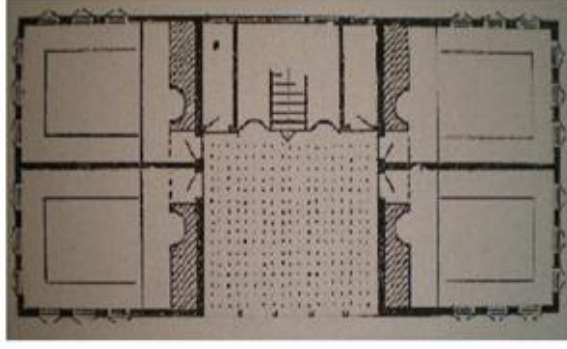
- İki yüzlü, iç sofalı, iki odalı plan tipi,
- İki yüzlü, ikiden fazla odalı, iç sofalı plan tipi,
- Bir yüzlü, iç sofalı plan tipi,
- Eyvanlı ve yan sofalı plan tipi,

Şekil 3.8’de görüleceği üzere bu plan tipinde sofanın bir veya iki ucunda köşk veya sekilik gibi özel mekânlar bulunmaktadır. Buraya da sedir konularak ya da parmaklıklarla sofadan ayrılıp, biraz yükseltilerek geniş oturma alanları yapılmıştır. Sekilik ve köşk, sofanın içinde veya ona dışarıya doğru ekli bulunan bir oturma yeridir. En sade şeklinde seki veya tahttır ve sofanın bir veya iki ucunda bulunur. Taht bazen sofanın dış cephesinde bir çıkıntı olarak da yapılır. Bu çıkıntının fazla tebarüz ettirilmesi neticesinde köşk elde edilir. Köşk yalnız sofanın bir çıkması olmakla kalmıyor, bazen yalnız bir duvarı ile sofaya bağlanıyor ve adeta kendi kendine bir bina kanadı vaziyetine giriyor. Geç dönemde yapılan, iki yüzlü iç sofalı plan tipi olan evlerde eyvanların karşılıklı gelmesi, sofanın haç şeklini alması ve odalara pahlı köşelerden girilmesi bu plan tipinin orta sofalı plan tipine benzemesine neden olmuştur. Ancak bu plan tipinde eyvan sayısının 2 ile sınırlı olması bu plan tipinin iç sofalı plan tipi olduğunu göstermektedir (Eldem, 1968).

İç sofalı plan tipinde sofa, bazen eyvan, yan sofa veya merdiven sofaları ilave edilerek sofa genişletilmiştir.



**a) İki Yüzlü İç Sofalı Plan Tipi**   **b) İki Yüzlü İç Sofalı Eyvanlı İdeal Plan Tipi**



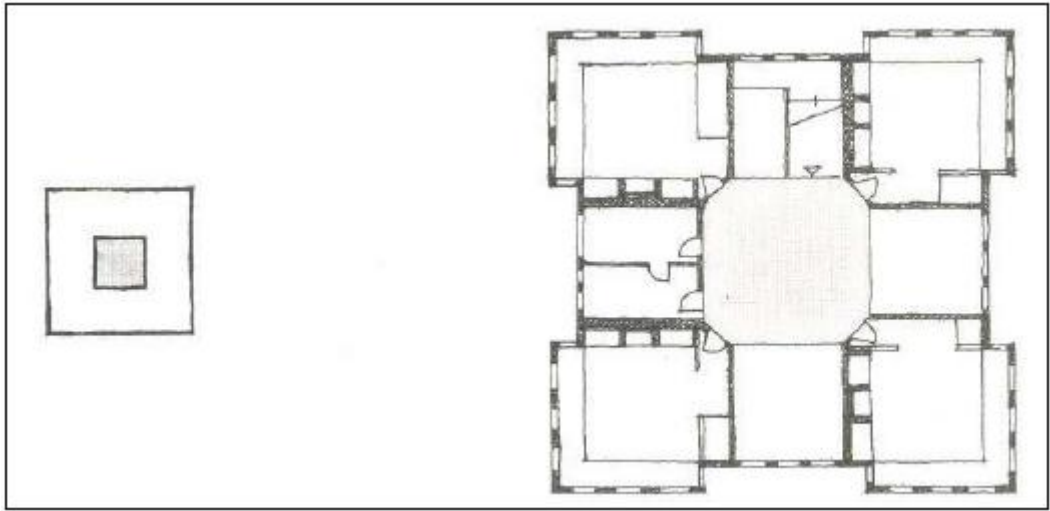
c) Bir Yüzlü İç Sofalı İdeal Plan Tipi

d) İki Yüzlü İç Sofalı Plan Tipi

Şekil 2.10. Çok Yüzlü İç Sofalı Plan Tipleri (Eldem, 1968:93)

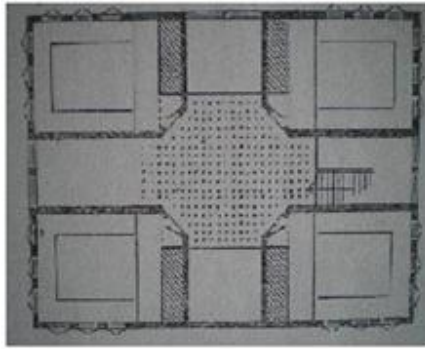
#### 2.4.4. Orta sofalı plan tipi

Eldem'e göre (1968) orta sofalı plan tipi "Oval veya beyzi sofa" olarak ta nitelendirilmektedir. Orta sofalı plan tipi 18.yy'dan itibaren başta büyük şehirlerde, yönetici evlerinde yapılmış daha sonra çevresinde yaygınlaşmış bir plan tipidir. Bu plan tipi, Orta Asya'dan beri Anadolu Türk mimarisinde medrese, cami, köşk gibi yapı türlerinde uygulanmış bir plan tipi olup daha sonra yaygınlaşmıştır. Bu plan tipinde bina kare veya kareye yakın dikdörtgendir. Bu plana göre binanın köşelerine odalar yerleştirilmiş, oda aralarına merdiven, eyvan, hale, kiler, mutfak gibi servis mekânları yerleştirilmiştir (Şekil 2.11).

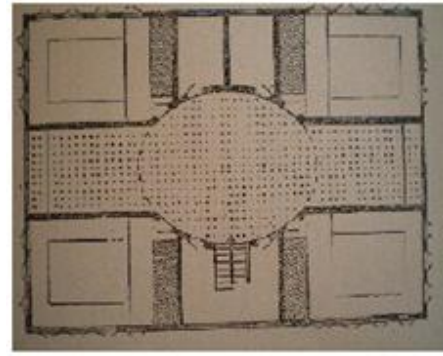


Şekil 2.11. Orta Sofalı Plan Tipi Gökçüoğlu Evi (Sözen, 2001)

Sofa önceleri dört köşelidir. Daha sonra köşeler pahlandırılarak sekizgen, çokgen, oval şekiller oluşmuştur. Bu şekilde sofanın korunaklı olması evin iyi ısınmasını sağlamış, odalar arası mesafenin azalması, planın toplu bir hale gelmesi dolayısıyla başta İstanbul ve çevresi olmak üzere tercih edilen bir plan tipi olmuştur. Daha çok şehirlerde ve İstanbul'da kullanılan bu tipte sofa değişik şekillere girmiştir. Köşeleri pahlanmış yuvarlanmış değişik formları ile estetik etkiler uyandırmıştır. Bu plan tipi büyük şehirlerde uygulanmış olup, sofanın ışıksız kalmasını engellemek için odaların orta yerlerine eyvanlar konularak sofayla bütünleşen mekânlar elde edilmiştir. Orta sofalı plan tiplerinden, pahlı sofalı plan tipinin, iç sofalı plan tipine göre belirleyici özelliği eyvan sayısıdır. Bu plan tipinde üç eyvan ve bir merdiven aralığı bulunmaktadır. Oval sofalı plan tipi ise; 18.yy da Barok akımının etkileriyle oluşmuş olup, sofanın tamamen oval veya elips şeklini aldığı bir plan tipidir (Şekil 2.12 b). Ancak 19.yy da Barok akımı yerini Ampir akımına (Fransa'da Napolyon Bonapart döneminde, yaklaşık 1804'te başlayıp 30 yıl kadar süren sanat akımı.) bıraktığı için yapılarda bir sadeleşme, eğrisel yüzeylerde azalma ve yapı maliyeti daha az olan iç sofalı plan tipinin tekrar tercih edilmesine neden olmuştur. "Beyzi sofalar da 18 inci yüzyılda tatbik edilmeğe başlanmış ve büyük bir moda halinde 19 uncu yüzyılın ortasına kadar devam edegelmiştir. Bundan sonra, yine mustatil (dikdörtgen) veya murabba (kare, dörtlü) şeklindeki sofalara ve daha sade şekillere rücu edilmiştir" (Eldem, 1968:127,128).



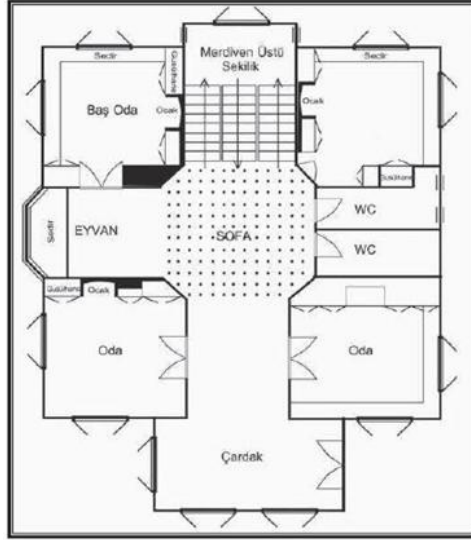
a) Pahlı sofalı ev planına ait ideal tip  
(Üç eyvan ve bir merdiven sofalı)



b) Oval sofalı ev planına ait ideal tip  
(Karşılıklı iki eyvanlı)

**Şekil 2.12.** Orta Sofalı Plan Tipleri





**Şekil 2.13.** Orta Sofalı Plan Tipi: Asmazlar Konağının üst kat planı, Safranbolu (Günay 1999:214)

## 2.5. Bina Cephe Özellikleri

Geleneksel Türk evinde sokak cepheleri oldukça sadedir. Eski örneklerde cepheler az açıklıklı ve çıkmasızdır, genellikle düz hatlar hâkimdir. Plan şemasındaki değişimle birlikte cephelerde de hareketlenme başlamış, iki ayrı çıkmalı simetrik cepheler yapılmıştır. Alaturka kiremit kaplı kırma çatıda geniş saçak oluşturulmuştur. Eğer arazi geniş, bahçe içinde ve ferah bir alanda ise zemin kat yükseltilmemektedir. Zemin kat çoğunlukla oturmak için kullanılmaz. Bu kat bahçe duvarları ve binayı taşıyan dikmelerden ibarettir. Evlerin direkler üzerine oturtulması rutubetten korunmak içindir. Zemin kat depo, ahır, samanlık ve taşlık olarak kullanılmaktadır. Zemin katın duvarları kâgir olup pencere sayısı azdır. Zaman içinde zemin kat ile üst kat arasında bir ara kat yapılmıştır. Fakat bu ara kat binanın bütün alanını değil bir kısmını kapsamaktadır. Zamanla bu ara kat önem kazanmış ve binanın bütün alanını kapsamaya başlamıştır. Ancak yüksekliği üst kattan biraz daha alçaktır. Ara kat da bulunan odalar günlük kullanım ve kışık odalar olarak önem kullanılmıştır. Bu katın pencereleri daha küçük ve az sayıda olup çoğunlukla ahşap çatkılıdır. 19. Yüzyıldan itibaren ara katlar iyice önem kazanmış, kat yükseklikleri ve planlarıyla en az ana kat kadar işlev kazanmıştır. Fakat yine de en önemli kat unvanı, üst katın olmuştur. Bu yüzden evin planını ve cephe görünümünü üst

kat belirler. Diğer katlar bu katı taşımak için lazım olan katlardır (Günay, 1999:30) (Şekil 2.14).



**Şekil 2.14.** Türk evi dış cephe, Gökçüoğlu Konağı, Safranbolu (Günay, 1999:148)

Türk evinde normal pencere tipi dikey konumlandırılmış dikdörtgendir. Önceleri yatay açılan çift kanatlı pencereler yaygın iken daha sonraları düşey hareketli sürme pencereler rağbet görmüş ve bunun neticesi olarak da  $\frac{1}{2}$  oranı zorunlu hale gelmiştir. Pencereler tamamen ahşap olup yapımında geçme, kiniş ve ahşap pimler kullanılmıştır. Yazlık evlerde ve konaklarda tepe pencereleri de vardır. Kat yüksekliklerinin normalden büyük olduğu evlerde bu pencereler sadece ışık ve süs için kullanılan sabit unsurlardır. Bir başka tip pencere tipi ise çıkma (cumba) yan pencereleridir. Her ne kadar cumba cephesi pencereleri normal pencere biçiminde ve boyutunda ise de çıkma yanlarına bu genişlikte pencereler sığmadığı için daha dar pencereler cumbaya yandan da görüş olanağı kazandırmışlardır. Bahçe ve avlu kapılarının üzerinde bir saçak (siperlik) vardır. Üzeri alaturka kiremit kaplıdır. Ev giriş kapılarının üzerinde çoğunlukla camsız bir ışıklık penceresi vardır. Ahşap profilli parmaklıklar veya dövme süslü parmaklıklarla güvenliği sağlanmıştır. Hayata (zemin kat) ışık ve



havalandırma sağlamak içindir. Daha özenli evlerde ise bu ışıklıklar formları, renkli camları veya vitrayları ile göz alıcı bir görünüm içindedirler. Eve gelen kişilerin geldiklerini içeriye duyurabilmeleri için dövme demir, tunç veya çeşitli madeni alaşımlarla yapılmış kapı tokmakları yer almaktadır.

Evin cephe görünümünü etkileyen etkenlerden en önemlisi çıkmalardır. Çıkmalar payandalarla alt katlardan desteklenerek üst katın sokağa doğru taşmasını sağlayan mimari elemanlardır. İslamiyet'le birlikte mahremiyet duygusunun hakim olduğu kapalı yaşam şekli 16. ve 17. yy'dan itibaren değişmiş ve dışa açılmaya doğru meyletmiştir. Söz konusu çıkmalar öncelikle, baş odalar da uygulanmıştır. Daha sonra sokak tarafına gelen diğer odalara da baş oda yapılmaya başlanmıştır. 18. yy'da sürme pencerelerin kullanılmasıyla birlikte manzaradan ve ışıktan faydalanmak için bina cepheleri daha çok yırtılmış olup evlerin cephelerinde testere dişi (gönye) çıkmaları oluşmuştur. Bunun nedeni ise; plan tipiyle alakalı olmayıp, plan tipinin araziye uydurulmasıyla ilgilidir. 18. yy'a kadar yapılan evlerde fazla çıkma görülmemekte ve evler daha derli toplu görülmektedir. Fakat 18. yy'da Barok akımının etkisiyle evlerin cephelerinde aydınlık ve ferahlık ihtiyacının artması cephelerin de hareketlenmesini ve çıkmaların artmasını sağlamıştır. Bu dönemde çıkma altları ve saçaklar eğri yüzeyli ve bağdadî sıvalı yapılmaya başlanır ve nakışlarla süslenir. 19. yy'da II. Mahmut zamanında Ampir üslubu etkisini gösterir. Bu üslupta plan, cephelerde süslemede sadelik görülür, eğri yüzeyler azalır. Cephelerde görülen yarım gömme sütunlar (pilastır), üçgen alınlıklar, daire ve düz kemerler, kabartma kilit taşları bazen sıvayla da yapılmış bezemesiz ama iri silmeler, şemseler, rozetler, çevresi ışınal madalyonlar, tuğralar, gırlantlar, akant ve defne yaprakları, silahlar, bayraklar ve meşalelerle yapılan armalar, müzik aletleri, vazolar ve çiçekler Ampir üslubunu belirleyen özelliklerdir. Ahşap çatkılar sıvalı veya ahşap kaplıdır. Bu üslupta çıkmalar azalmış, saçaklar daralmış olup ahşap kaplanmıştır. Ahşap yapı adeta kâgir bir mimariyi taklit eder konumdadır (Günay, 1998).

## 2.6. Malzeme ve Teknik Özellikler

Geleneksel Türk konut mimarisinde kullanılan yapı malzemeleri yöreye göre değişiklik gösterir. Taşıyıcı olarak genelde Karadeniz ve Batı Anadolu'da ahşap, Orta ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde kesme taş ve kerpiç, Akdeniz bölgesinde de ahşap hatıllı moloz taş daha sık kullanılır. Taş malzeme çoğunlukla temel ve zemin kat duvarında kullanılır. Dolgu malzemesi taş, kerpiç, tuğla ve ahşap olabilirken; ahşap, çamur ve kireç harcı da bağlayıcı geleneksel yapı malzemesi olarak kullanılır. Dış yüzeyler rutubetli, rüzgarlı kıyılarda ahşap ile kaplanırken diğer yörelerde harç ile sıvanmaktadır. Çatı örtüsü olarak ise çoğunlukla oluklu kiremit, ormanlık yörelerde ahşap, az kurak yörelerde düz toprak dam, ince yatak taşının doğal olarak çıkarıldığı yerlerde taş kaplamadır.

Türk evinin yapımında ana taşıyıcı strüktür malzemesi ahşap olup, dolgu malzemesi olarak da kerpiç kullanılmıştır. Kerpicing ana malzemesi killi toprak olmakla birlikte içine saz ve kamışın da katıldığı güneşte kurutulmuş kerpiçten duvarlar oluşturulmuştur. Harç ise; taş, kerpiç, tuğla gibi yapı elemanlarını tutarak birleşik bir yapı oluşturmayı sağlar. Kerpiç ve tuğlanın yapı malzemesi olarak kullanıldığı bölgelerde bağlayıcı olarak kullanılan 'çamur', ilk kullanılan harçtır (Özer, 2006).

Zemin kat kâgir yani taş malzemedен olup, aralarında ahşap hatıllar yer alabilir. Taş, yapı malzemesi olarak kullanılmakla birlikte, işçiliği zor bir malzemedir. Döşeme ve tavanlar ahşap kaplama olmakla birlikte bazı evlerde eyvan zeminleri "lime" tabir edilen pişmiş toprak karolarla kaplıdır. İç ve dış duvarlar kireç badanalıdır. Pencere önündeki kafesler, parmaklıklar ve el yıkama yerleri ahşaptır. Zemin kat tabanı sıkıştırılmış toprak olup üst katlarda ahşaptır.

Yöresel mimarinin başlıca örneklerini oluşturan geleneksel ahşap ev yapı sistemleri üç ana başlıkta ele alınmaktadır (Çobancıoğlu, 2007):

1- Ahşap Yığma Sistemi: Ağacın doğal halde veya işlenerek yatay bir düzende birbiri üstüne konması ve köşelerinin geçme tekniği ile birleştirilmesidir.

2- Ahşap Karkas Sistem: Temel veya yığma (taş, kerpiç, ahşap) sistem üzerine ahşapların çatılarak taşıyıcı bir sistem oluşturmasıdır.

3- Karma Sistem: Farklı yapı sistemlerinin bir arada kullanılmasıdır.

AHŞAP: Ahşap kaynağı yenilenebilen, homojen dokuya sahip organik esaslı bir yapı malzemesidir. Taşıma gücü yüksek olan ahşabın taşla oranla ömrü kısadır, fakat hafifliği, çekme ve eğilmeye karşı dayanıklılığı fazla olduğu için, ormanlık alanların fazla olduğu bölgelerde yapı malzemesi olarak tercih edilmiştir.

Türk Evi'nde en çok kullanılan malzeme ahşaptır. Türk Evi'nin tipolojisi de ahşabın bolca bulunduğu yerlerde gelişmiştir. Öyle ki, yapının başlıca taşıyıcı malzemesini oluşturur. Bunun yanında pencere, kapı, tavan, merdivenler, süsleme gibi evi oluşturan birçok birimde ahşap malzeme kullanılmaktadır. Çok yağış alan Bolu, Kastamonu, Rize, Trabzon gibi ormanlık bölgelerde tamamen ahşap malzeme kullanılarak yapılmış evlerde vardır. Ahşap yapı malzemesi yörelere göre değişik ağaçlardan, değişik boyutlarda teknik olarak hazırlanmıştır. Karadeniz kıyılarında kestane, çatkıda kullanılan en güvenilir ağaçtır. Batı ve Kuzey Anadolu'da meşe, sarıçam, Akdeniz ve Toroslar'da sedir, selvi ve ardıç çatki için tercih edilen ağaç türleridir. Bina içlerinde genellikle çam türleri kullanılır (Günay, 1999:43). Ahşabın kolay işlenebilir olması, hafif oluşu, detay çeşitlenmesine olanak tanınması, esneklik özelliği, özellikle yatay yüklere karşı önlemlerin daha kolay alınabilmesi gibi özellikleriyle, deprem kuşağında yer alan Anadolu'nun sürekli kullanılan malzemesi olmuştur. Yapı malzemesi olarak ahşabın çapraz kuşaklar şeklinde kullanılması sağlamlık ilkesinin bir göstergesidir (Resim 3.14). Aynı şekilde pencere ve çıkma strüktürlerinde de ahşap dikmeler kullanılarak çatki boşlukları kerpiçle doldurulmuştur.



**Şekil 2.15.** Pencere boşluğu, cumba ve çıkmaların strüktürel ilişkilere örnekler, Safranbolu (<http://gezentoan.com/gecmisten-gelen-guzellik-safranbolu-44>)

**KERPİÇ:** Orta Anadolu'da ahşap ve taş az bulunduğundan, kerpiç ana yapı malzemesi olarak yerini almıştır. Genellikle temel duvarı taş örülüdür. Temel üstü duvarları ise kerpiçtir. Kerpiç daha çok dolgu malzemesi olarak kullanılmıştır. Ahşap hatıllı, ahşap dikmeli kerpiç yapı yöntemi de çok karşılanandır (Bektaş 1996:28). Toprak ve saman karışımı olarak hazırlanan bu malzeme, 65 santimetre ile 75 santimetre arasında değişen kalınlığı ile çok iyi yalıtım sağlar. Ayrıca yangına karşı dayanıklı bir malzemedir. Kolay bulunabilen bir malzeme olması, maliyetinin ve işçiliğinin kolay olması çok kullanılan malzeme olmasını sağlamıştır.

**TAŞ:** Yığma duvar yapımında kullanılmakla beraber bunlarda bazen ahşap hatıllara da yer verilmektedir. Yığma yapı ve iklim gereği, taş yapılarda pencereler küçük tutulmaktadır. Taş bol olan Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde, Doğu Anadolu'nun kuzey kesiminde ve iç Anadolu'da yapı malzemesi olarak geniş bir alanda kullanılmaktadır (Gülleç, 1990).

**MADENİ MALZEME:** pencere korkulukları, kapı kilitleri, kapı menteşeleri, anahtarları, kapılardaki kalpaklı çiviler, kapı tokmakları ve çekecekleri, gibi kısıtlı yerlerde kullanıldıkları görülmektedir. Yerlerinden sökülmeleri kolay olan bu malzemelerin pek çoğu günümüze kadar gelememiştir. Madeni malzemelerden en sık karşılaşılan tipi genellikle dövme veya döküm demir olanlardır. Bunun yanı sıra pirinç döküm malzeme, özellikle kapı kolları ve tokmaklarında karsımıza çıkmaktadır (Demirci, 2010).

### 3. ISPARTA TARİHİ VE SİVİL MİMARİ ÖRNEKLER

#### 3.1. Isparta Tarihi

Isparta'nın yerleşim tarihi paleolitik dönem ile başlamaktadır. Isparta'nın da içerisinde bulunduğu bölge Psidya adını alır. MÖ 2000'lerde Psidya, Luvi ve Arzava devletlerine bağlı idi. Hititler bölgeyi kontrol altına almak istemiş ama Arzava ülkesi üzerinde kesin bir egemenlik kuramamışlardır (bkz. URL 1). MÖ 1200'lerde Balkanlardan gelen, sırası ile Frigler, İyonlar ve Lidyalılar Arzava varlığına son vererek yöreye hâkim olmuşlardır.

Frigler, MÖ 8. yüzyıldan sonra, giderek güçlerini kaybetmiş ve MÖ 690'da bu topraklarda Lidya Devleti egemenliğini kurmuştur. Daha sonra Kimmer-Sapardailer sürekli akınlarla Lidyalıları oldukça zor durumda bırakmışlarsa da Isparta yöresinde uzun süreli bir yerleşik güç oluşturamamışlardır. Yöre MÖ 546'da Perslerin egemenliğine girmiş ve MÖ 334'e kadar onların egemenliği altında kalmıştır.

Hellenistik dönemde Minassos, dikkati çeken bir yerleşme olarak görülmektedir. MÖ 323'te Büyük İskender'in ölümü üzerine, Isparta, sırasıyla Bergama Krallığının, Seleukosların, son olarakta MÖ 190'da Romalıların yönetiminde bulunmuştur. Roma egemenliği MS 395'e kadar sürmüştür. 395 yılında Bizans egemenliği başlamış, Selçukluların Batı Anadolu'da denetimi kesin olarak ellerine aldıkları 1204 yılına kadar devam etmiştir. Roma yönetiminde Isparta'nın önemli yerleşim merkezleri Bayat (Selvecia Sidera), Uluborlu (Apollonia), Yalvaç (Antiocheia), Sütçüler (Sağrak-Adada), Şarkikaraağaç (Neopolis) ve Gelendost (Debenae)'dur. Roma İmparatorluğunun MÖ 395 yılında ikiye ayrılmasından sonra, Bizans İmparatorluğuna bağlanan Isparta, VII. ve IX. yy.da yapılan idari taksimata göre bir eyalet halini alarak bir din merkezi niteliği taşımıştır (bkz. URL 2).

MS 774 yılında Abbasiler döneminde Arap ordusu Isparta'yı aldıysa da Bizanslılar şehri geri almıştır. İslam devletlerinin Anadolu'ya akınları 10 yy.'a kadar sürer 8.yy başlarında kısa bir süre Abbasi yönetimine giren kentin adı, Arap kaynaklarında Sabart olarak geçmektedir.

İslam ordularının akınlarının Anadolu'ya yoğunlaştığı dönemlerde Avasım Bölgesi'ne yerleştirilen Türkler ve Büyük Selçuklu Devleti'nin kurulması Anadolu'nun geleceği için önemli tarihi olayların başlangıcı olmuş, bu akınların sonunda kazanılan Malazgirt Meydan Savaşı, Bizans gücünü kırarak bütün Anadolu kapılarını Türklere açmıştır. Malazgirt Savaşından sonra, hızla Anadolu'ya yayılan Selçuklular, kısa sürede Batı Anadolu'daki yerleri de ele geçirseler de bu yörelerdeki Selçuklu egemenliği uzun sürmemiştir. Gerek Bizans'ın güçlü savunması gerekse Haçlı seferleri, buralarda bir egemenlik kurulmasına olanak vermemiştir. Ele geçirilen yerler Bizanslılarla Selçuklular arasında birçok kez el değiştirmiştir (Sevim ve Yücel, 1990 s.1-17).

I. Kılıçarslan zamanında (1156-1192) yoğunlaşan Bizans-Selçuklu savaşları 1176'da Anadolu Selçuklularının Bizans ordusunu Miryakefelon'da büyük bir bozguna uğratmasıyla dönüm noktasına varmış ve bu savaş sonrasında Uluborlu da ele geçirilmiştir. Isparta yöresinin tamamının fethedilmesi, ancak 1204'te III. Kılıçarslan'ın saltanatı sırasında mümkün olabilmistir. I. Keyhüsrev (1204-1210) ve I. Keykavus (1210-1219) dönemlerinde yöredeki Selçuklu egemenliği daha da pekişmiştir. Alaeddin Keykubad da (1219-1237) Antalya yöresini bütünüyle ele geçirinca bölgenin fethi tamamlanmıştır. Anadolu Selçuklu Devleti, 13. Yüzyılın başında Anadolu'yu daha büyük ve güçlü bir politik örgüt içinde birleştirmiş, Konya'yı kendilerine merkez yapmıştır. Ancak II. Keyhüsrev döneminde (1237- 1246) başlayan Moğol akınlarıyla Anadolu Selçuklu Devleti zayıflayınca Batı Anadolu'daki egemenlik yöre yöre kurulan beyliklerin eline geçmesine neden olmuştur (Isparta, a.g.m. 2003).

Moğol egemenliğine girene kadar, Anadolu'nun Türkleşmesi için Anadolu'ya göçmekte devam eden Türk boyları, Bizanslıların henüz ellerinde tuttıkları Batı Anadolu'nun eşğine yerleştirilmiş olduklarından, Isparta, Eğirdir ve Yalvaç yörelerinde bulunan Teke aşiretine bağlı Türkmenler, Anadolu Selçuklu Devleti'nin sona ermesinden kısa bir süre önce, bu yörede Hamitoğulları Beyliğini kurmuşlardır. Anadolu Selçuklu Devleti, 13. yüzyıl sonlarına doğru ciddi bir çöküntüye uğramış ve bunun sonucunda İlhanlı Devleti'nin nüfuzu altına girmiştir. Bu sıralarda Isparta, Eğirdir ve çevresinde

meskûn olan Hamid aşireti de Feleküddin Dündar Bey başkanlığında kendi beyliğini kurmuşlardır (1301) (Akdemir, 2004). Beyliğin kurucusu Feleküddin Dündar Bey; beyliğe büyük babasının adını vermiş, önce Uluborlu'yu daha sonra da Eğirdir'i beyliğin merkezi yapmıştır. Hamidoğulları Beyliği'nin kuruluşundan bir süre sonra, güneye doğru yayılmış, çok yetenekli ve faal bir emîr olan İlyas Bey'in oğlu Dündar Bey; Gölhisar, Korkuteli ve Antalya gibi şehirleri topraklarına katarak beyliğinin sınırlarını genişletmiştir. Feleküddin Dündar Bey yaptığı imar faaliyetleriyle Eğirdir'i mamur bir şehir haline getirmiş ve kendi adıyla da buraya Felekâbâd ismini vermiştir (Konyalı, 1947, bkz. Isparta 2003 a.g.m. ve bkz. Kofoğlu, 1997).

Felekabad adını verdiği Eğirdir'i merkez edinen Dündar Bey'in 1324'te İlhanlı'nın Anadolu genel valisi Timurtaş tarafından öldürülmesinin ardından, beylik Eğirdir ve Antalya olmak üzere iki kola ayrılmıştır. Halı ve kilim dokumacılığında ünlenmiş olan Hamidoğullarının mimarlık yapıtları Eğirdir ve Antalya'nın yanı sıra Burdur ve Isparta çevresinde de yer almaktadır (Yalçın, 1997).

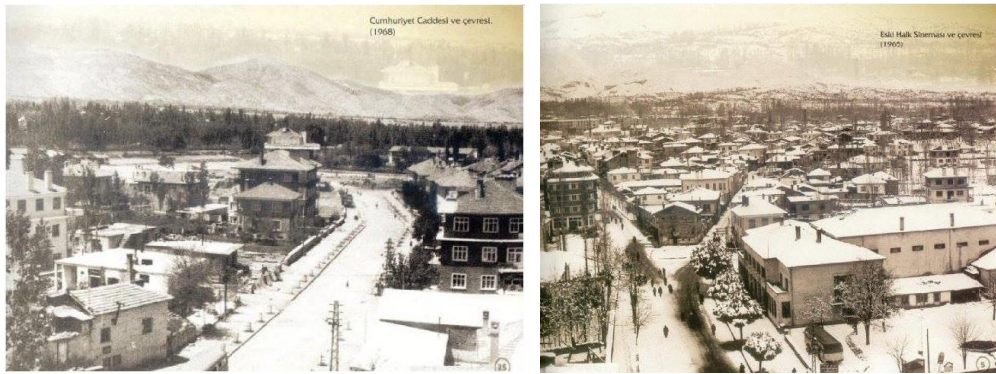
Osmanlı döneminde Isparta, Anadolu eyaleti içinde Hamid Sancağı adı verilen idari bölümün merkezi olmuş, önce Kütahya Vilayeti'ne bağlı iken sonra da Konya Vilayetine bağlanmıştır. Isparta Ortaçağda ve özellikle Osmanlı devrinde bölgesel bir merkez haline gelmiştir. Güneyde şimdiki Ağlasun'un yerinde olan Sagalassos ve daha sonra Hamidoğullarının bir koluna merkez olan Eğirdir hatta ovanın kuzey kenarındaki Agros (Atabey), Seleukeia Sidera (Bayat Köyü) ve Konane (Gönen) gibi korunmaya daha elverişli yerleşimler zamanla önemini kaybetmiş ve Isparta büyük bir şehir olmasa bile yöresel bir merkez durumuna geçmiştir (Büyük Ansiklopedi, 1990).

18. yüzyılda Isparta, deprem, su baskınları gibi doğal felaketlerle karşı karşıya kalmıştır. Yüzyılın ortalarından itibaren şehrin güçlü ayan aileleri şehir ve civarının idaresinde söz sahibi olmaya başlamışlar, Said Paşa'nın idareciliği esnasında, Paşanın annesi Taçlı Hatun Dere Mahallesi'ne bir kanal yaptırarak sel baskınlarına karşı burayı korumaya çalışmıştır. Mehmet Emin Vahit Paşa döneminde 1814 yılında Isparta Çarşısı tamamen yanarak geriye tek bedesten

kalmıştır. 1848 yılında Isparta Çayı'ndan gelen ve Tabakhane, Fazlullah, İskender Mahallelerini tahrip eden sel ile 1850'de birkaç yüz dükkanın ve evin yanmasına sebep olan yangın yüzyılın önemli doğal olayları sayılmaktadır. 1914 depremine kadar şehirde önemli bir doğal felaketin olmadığı bildirilmektedir ( Emecen, a.g.m.).

Milli Mücadele yıllarında her hangi bir düşman işgaline uğramayan Isparta, bu dönemde en hareketli bölgelerden birisi haline gelmiştir. 28 Haziran 1919 tarihinde Burdur'u işgal eden İtalyan birlikleri, 15 Ağustos tarihinde bir bölük askerle Isparta'ya doğru ilerlemeye başlamışlardır. Buna karşılık Isparta'da gönüllü birlikler oluşturularak düşmana karşı koymak üzere gerekli tedbirler alınmaya başlanmış, İtalyanlara teslim olma düşüncesi reddedilerek işgale karşı direniyeceği bildirilmiştir. Halkın bu konuda kararlı olması üzerine İtalyan birlikleri geriye çekilmiştir. 9 Ekim 1921 yılında şehir merkezinde çıkan bir yangında 160 civarında dükkan yanmış, bunun akabinde 18 Ekim tarihinde Burdur yönünden gelen bir İtalyan uçağı şehri bombaladı ise de herhangi bir kaybın olmadığı belirtilmiştir (Emecen, a.g.m.).

1930-40'lı yıllarda Türkiye'deki modernleşme projesi kapsamında, modern kentleşme ve yapılaşma süreci Isparta'da da başlamıştır. Isparta'nın ilk imar planının 1940 yılında hazırlandığı söylenmektedir. İkinci imar planının ise 1960-70'lere dayandığı tahmin edilmektedir. Bu yıllar arasındaki sokak silüeti ve yapılaşmaya dair resim Şekil 3.1 de verilmiştir.



**a)** Cumhuriyet caddesi ve çevresi, 1968 **b)** Eski halk sineması ve çevresi, 1965

**Şekil 3.1.** 1960-70 yılları arası eski Isparta resimleri  
(<http://ispartada.gen.tr/eski-isparta-resimleri/>)



Isparta Belediye Başkanlığı ve İl Özel İdaresi tarafından bazı sokaklarda restorasyon çalışmaları yapılmıştır. Şekil 3.2 de İmam Hasan Sokaktan bir görünüm verilmiştir.



**Şekil 3.2.** İmam Hasan Sokak Silüeti  
(<http://www.fotokritik.com/977449/isparta-evleri>)

### **3.2. Coğrafi Yapı**

Isparta Akdeniz Ege ve İç Anadolu Bölgeleri arasında önemli bir coğrafi noktadadır. Tarih boyunca sürekli yerleşim gören “Göller Yöresi” Psidia olarak adlandırılmıştır. Bölge güneyden Toros Dağları, Kuzeyden Acı Göl ve Burdur Gölü arasından geçen Söğüt Dağlarının uzantılarıyla dik olarak birleşen Sultan Dağları ile çevrelenmiştir. Doğu sınırı Beyşehir Gölü’nün batısından ve güneydoğu köşesinden ve Manavgat Çayı’nın ortasına kadar olan yeri kaplar (Isparta Valiliği, 2009).

İl, 300 20’ ve 310 33’ doğu boylamları ile 370 18’ ve 380 30’ kuzey enlemleri arasında bulunmaktadır. 8.933 km<sup>2</sup> lik yüzölçümüne sahip olan Isparta ili, kuzey ve kuzeybatıdan Afyon ilinin Sultandağı, Çay, Şuhut, Dinar ve Dazkırı, batıdan ve güneybatıdan Burdur ilinin Merkez, Ağlasun ve Bucak, güneyden Antalya ilinin Serik ve Manavgat, doğu ve güneydoğudan ise Konya ilinin

Akşehir, Doğanhisar ve Beyşehir ilçeleri ile çevrilmiştir. Bölgeyi; güneyde Akdeniz, kara yönünde ise Muğla, Denizli, Afyon, Konya ve İçel il sınırları çevreler. Üçgene benzeyen bölgenin Doğu-Batı uzunluğu 300 km Kuzey-Güney uzunluğu ise 184 km'dir. Isparta'nın biri Merkez olmak üzere on üç ilçesi vardır. Aksu, Keçiborlu, Şarkıkaraağaç, Atabey, Merkez, Uluborlu, Eğirdir, Senirkent, Yalvaç, Gönen, Sütçüler, Yenişarbademli, Gelendost ilçeleridir (Isparta ÇED Raporu, 2014).

Isparta'nın rakımı ortalama 1050 metredir. İlin % 68,4'ü dağlar, % 16,8'i ovalar ve % 14,8'i platolardan oluşur. Isparta'da, Batı Toroslar'ın uzantısı olan ve yüksekliği 3000 metreyi bulan oldukça yüksek dağlar vardır. Dedegöl, Barla, Davraz ve Akdağ ilin en önemli dağları; Eğirdir Gölü, Beyşehir Gölü, Kovada Gölü ve Gölcük Krater Gölü ise bilinen en önemli gölleridir. Coğrafyası üzerinde çok sayıda göl, gölet, dağ, yayla, kanyon, mağara, orman, akarsu ile milli ve tabiat parkları bulunan Isparta, bu zenginlikleriyle gelen turistlere ve doğaseverlere her türlü alternatif turizm imkânlarını sunar. Isparta topraklarının güney kısmını oluşturan Sütçüler İlçesi, Eğirdir İlçesi, kısmen de Aksu İlçesi ve Merkez İlçe'de Akdeniz İklimi'nin etkileri görülür. Bu bölümlerde kışlar yağışlı ve daha ılıman geçerken, yazlar sıcak ve nemlidir. Yine aynı coğrafya Akdeniz Bölgesi'nin coğrafi özelliklerini de gösterir. Batı Toros Dağları'nın en yüksek zirvelerinden biri de Aksu ve Yenişarbademli İlçeleri sınırları içinde kalan Dedegöl Dağı'dır (2998 m). Barla Dağı (Gelincik Tepesi-2798 m) ile kış sporları ve turizm merkezi olarak ilan edilmiş Davraz Dağı (2635 m) ilin diğer yüksek dağlarıdır. Sütçüler İlçesi genelinde akarsuların ve tektonik hareketlerin sonucu büyük dağ silsileleri arasında vadi ve kanyonlar oluşmuştur. Bu kanyonların pek çoğunda küçük dereler ve akarsular Akdeniz'e doğru birbiriyle yarışmaktadır. Yine bu bölüm çeşitli ağaç türlerinin bulunduğu sık ormanlarıyla da dikkat çekmektedir.

İlin doğusunda kalan Şarkıkaraağaç, Gelendost; kuzeyindeki Yalvaç, Senirkent; batısında yer alan Uluborlu, Keçiborlu ve Gönen İlçeleri ise genel olarak Orta Anadolu'nun karakteristik bir özelliği olan bozkır iklimini yansıtır. Bu bölümün coğrafi özellikleri ise geniş ovalar, yaygın olmayan ormanlar, yer yer yüksek dağlar olarak belirtilebilir (bkz. URL 3).

Isparta ilinin toprakları genellikle killi ve kalkerli olup, eğimler %40'a varan değişim göstermektedir. 8-40 cm derinlikteki üst toprak killi-tınlı, kalkerli bir yapıya sahiptir. Bu yapı granüller ve dağılıbilir durumdadır. Alt toprak, daha kaba yapılı ve killidir. Toprak seviyesi yer yer taban suyu ile sınırlandırılmıştır (Sönmez vd., 1992).

Isparta arazisinin, 3. zaman kıvrılmaları ve tektonik hareketleri sonucunda bugünkü seklini aldığı anlaşılmaktadır. Isparta ilinin çevresini doğal bir sınır gibi çevreleyen dağlık alanlar; yöredeki ovalar ve ovalarla dağların arasında kalan az eğimli dalgalı arazilerden oluşan akarsular tarafından parçalanmış platolar Isparta'nın üç ana jeomorfolojik birimini oluşturmaktadır. Isparta ilinin %68.4'ü dağlardan, %16.8'i ovalardan, % 14.8'i platolardan oluşmaktadır (Isparta a.g.m., 2003).

### **3.3. İklim**

Isparta, Akdeniz iklimi ile Orta Anadolu'da yaşanan karasal iklim arasında geçiş bölgesinde yer almaktadır. Bu nedenle il sınırları içinde her iki iklimin özellikleri gözlenir. Akdeniz kıyılarında görülen sıcaklık ve yağış özellikleri ile karasal iklimin düşük sıcaklık düşük yağış özellikleri tam olarak gözlenmez. İlin güneyinde (Sütçüler) Akdeniz, kuzeyinde (Şarkikaraağaç, Yalvaç) ise karasal iklimin özellikleri gözlenir (Isparta ÇED Raporu, 2007).

Isparta yöresi, kış aylarında İzlanda alçak basıncının Balkanlar üzerinden ve Orta Akdeniz'e inerek, ılımanlaşmış seklinden etkilenir. Kış aylarında kuru soğukların sebebi olan Sibiryaya yüksek basıncı zaman zaman bölgeye kadar sokulmaktadır. Ayrıca kış aylarına geçiş dönemlerinde Kuzey Afrika üzerinden gelen tropikal hava kütlelerinin etkisi gözlenir. Yaz aylarında ise Basra alçak basınç sistemi ve Azor yüksek basınç sisteminin etkili olduğu görülür.

Topografya, bitki örtüsü ve zamanın etkisi ile Isparta ilinde çeşitli büyük toprak grupları oluşmuştur. Büyük toprak gruplarının yanı sıra toprak örtüsünden ve profil gelişmesinden yoksun, bazı arazi tipleri de görülmektedir.

Toprak alanları dışında, Isparta ilinin toplam alanının yaklaşık %24.2'si de çıplak kaya ve molozluklar ve su yüzeyleri ile kaplıdır (bkz. URL 4).

Isparta ilinin aylık ortalama rüzgar hızı yıllık 1,3 m/sn., ortalama fırtınalı günler sayısı 1 gün, ortalama kuvvetli rüzgar günler sayısı (rüzgar hızı 10.8-17.1 m/sn arası) 6 dır (Isparta ÇED Raporu, 2007). Isparta'da aylık ortalama bağıl nem %60, en düşük bağıl nem %23, bağıl nemin en yüksek olduğu ay Şubat, bağıl nemin en düşük olduğu ay Temmuz'dur. Sıcaklık ortalaması yaklaşık 12.4 °C, yılın en soğuk ayları Ocak ve Aralıktır. En sıcak aylar ise Temmuz ve Ağustos aylarıdır. Gün içerisindeki sıcaklık farkları yaz aylarında, kış aylarına göre daha yüksektir. En fazla buharlaşmanın ise Temmuz ayında gerçekleştiği, buharlaşmanın sıcaklığa bağlı olarak ilkbahar mevsiminden başlayarak arttığı ve yaz döneminin sona ermesi ile azaldığı görülmektedir. İl merkezinde ölçülen en düşük hava sıcaklığı -21 C (3 Şubat 1974), en yüksek hava sıcaklığı 37,5 °C (1 Ağustos 1930), yıllık ortalama sıcaklık 12,1 °C'dir (Yeni Rehber Ansiklopedisi, 1993).

Dağlara 1000 mm. yağış düşen ilin ortalama yıllık yağış toplamı 612.6 kg/m<sup>2</sup> dir. Yağışların büyük kısmı kış ve bahar aylarında olmaktadır. Yaz ve sonbahar ayları ise oldukça kurak geçmektedir. Yağışlar genellikle yağmur, kış aylarında ise zaman zaman kar, bahar ve yaz aylarında ise sağanak yağışlar şeklinde olmaktadır (Isparta Çevre ve Orman İl Müdürlüğü, 2007).

#### 4. ISPARTA'DA SİVİL MİMARÎ YAPI ÖRNEKLERİ-ENVANTERİ

Eski Türk evleri, yasama, doğaya, çevre koşullarına uygunluk ve gerçekçilik, akılcılık ilkelerine bağlı kalınarak yapılmaktaydılar. Eski Türk evleri elde olanlarla istenilenlerin karşılıklı koşutluğunu gözetmekte olup, kimseye gösteriş için yapılmazlardı. Yapımda gereksiz olan bir şey yoktu (Bektaş, 2001:87,47).

Eski dönemlerde ustalar, çırak-usta ilişkisi içerisinde yetişmektedir. Ustaların duvarcılık ya da dülgerlik gibi uzmanlaştıkları alanlar bulunmaktadır. Bununla beraber, ahşap süslemeden dülgerliğe tüm işlerin hepsini birden yapabilenler de vardır. Ev yapımını bastan sona üstlenen olduğu gibi, isin duvarcılık ya da dülgerlik gibi bir bölümünü üstlenerek, öteki işler için lazım olduğu takdirde başka usta bulanlar da olmaktadır. Ustalar ise genellikle kendi yasadıkları bölgede isim yapmış kişilerdir. Yapmış oldukları evlerin cephesine bir 'kitabeyle' isimlerini yazmaktadırlar. Belli bir yerde ustalığı öğrenip, isin durumuna göre başka yerlerde çalışanlar da bulunmaktadır. Özellikle bir ustayı besleyemeyecek kadar küçük ölçüdeki yerleşim yerlerinde ev yapımı genellikle bu geçici ustalarca yapılmakta, düşünüldüğü gibi, ev yapım ustaları anonim yani adsız değil, adları sanları belli olan, çoğu kez mesleklerinde iddialı kişi oldukları anlaşılmaktadır (Bektaş, 1997:748). Bu evlerin en önemli özelliklerinden birisi, tasarımlarının içten başlaması, içten dışa doğru gelişmesidir. Önce işlev çözümlenmektedir. Dışın güzelliği, için güzelliğinden, doğruluğundan, içtenliğinden, için dışa yansımından oluşmaktaydı (Bektaş, 1997:49).

##### 4.1. Isparta Kültür Envanteri (Katalog)

Tarihi eserlerde tespit ve belgeleme, tüm koruma sürecinin esas aldığı ilk ve en önemli aşamadır. Bir eserin doğru anlaşılması, belgelenmesi ve değerlendirilmesi için gerekli ön bilgilere ihtiyaç vardır. Bu konuda çeşitli tüzük ve kanunlar da bulunmaktadır. Korunacak değerlerin ve koruma ölçütlerinin neler olduğunu, taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarını ve tescil için gerekli "Envanter Fişi" ni hazırlamak gerekmektedir. Mevcut yasal

düzenlemeler kapsamında, bir kültür varlığının nasıl korunacağını belirlenmesi için, öncelikle söz konusu varlığın, “korunması gerekli kültür varlığı” olarak tescil edilmesi gereklidir. Tescil sözcüğü; “herhangi bir şeyi resmî olarak kaydetme, kütüğe geçirme” olarak tanımlanmaktadır. Tescil işlemiyle korunması gerekli kültür varlığı yasal güvence altına alınmakta; dokunulmazlık sınırları tanımlanarak özgün niteliklerini hangi ölçüde sürdüreceği belirlenmektedir. “Tescil Fişi” kavramı, başlangıçta bir ülkede var olan ve anıtsal niteliği bulunan tarihi yapıların bir çeşit “kimlik kartı” olarak hazırlanmıştır. Koruma kavramının gelişimine bağlı olarak, sadece anıtsal eserler değil daha mütevazı yapılar için de tescil fişleri hazırlanmaya başlamıştır. Tescil Fişi hazırlanan ve onaylanan bir yapı, korunması gerekli kültür varlığı olarak kayıt altına alınmaktadır. “Tescil Fişi” için aynı zamanda “Envanter Fişi”, “Anıt Fişi” ifadeleri de kullanılmaktadır. Isparta İl Kültür Turizm Müdürlüğü tarafından 2009 yılında “*Isparta Kültür Envanteri-I*” isimli kitap çıkartılmıştır. Söz konusu kitabın I. cildinde Isparta merkezde yer alan sivil mimari yapılar olarak koruma altına alınan evler yer almaktadır. Isparta il merkezinde sadece 124 evin tescil kaydı bulunmaktadır (Tablo 4.1). Korunması gerekli kültür varlığı olarak kayıt altına alınan evler, plan semaları veya cephe düzeninin farklılıklarına göre belli bir sisteme göre tescil edilmemiştir.

**Tablo: 4.1a.** Isparta Kültür Envanteri-I

(http://www.ispartakulturturizm.gov.tr/Eklenti/9084,envanter1pdf.pdf?0)

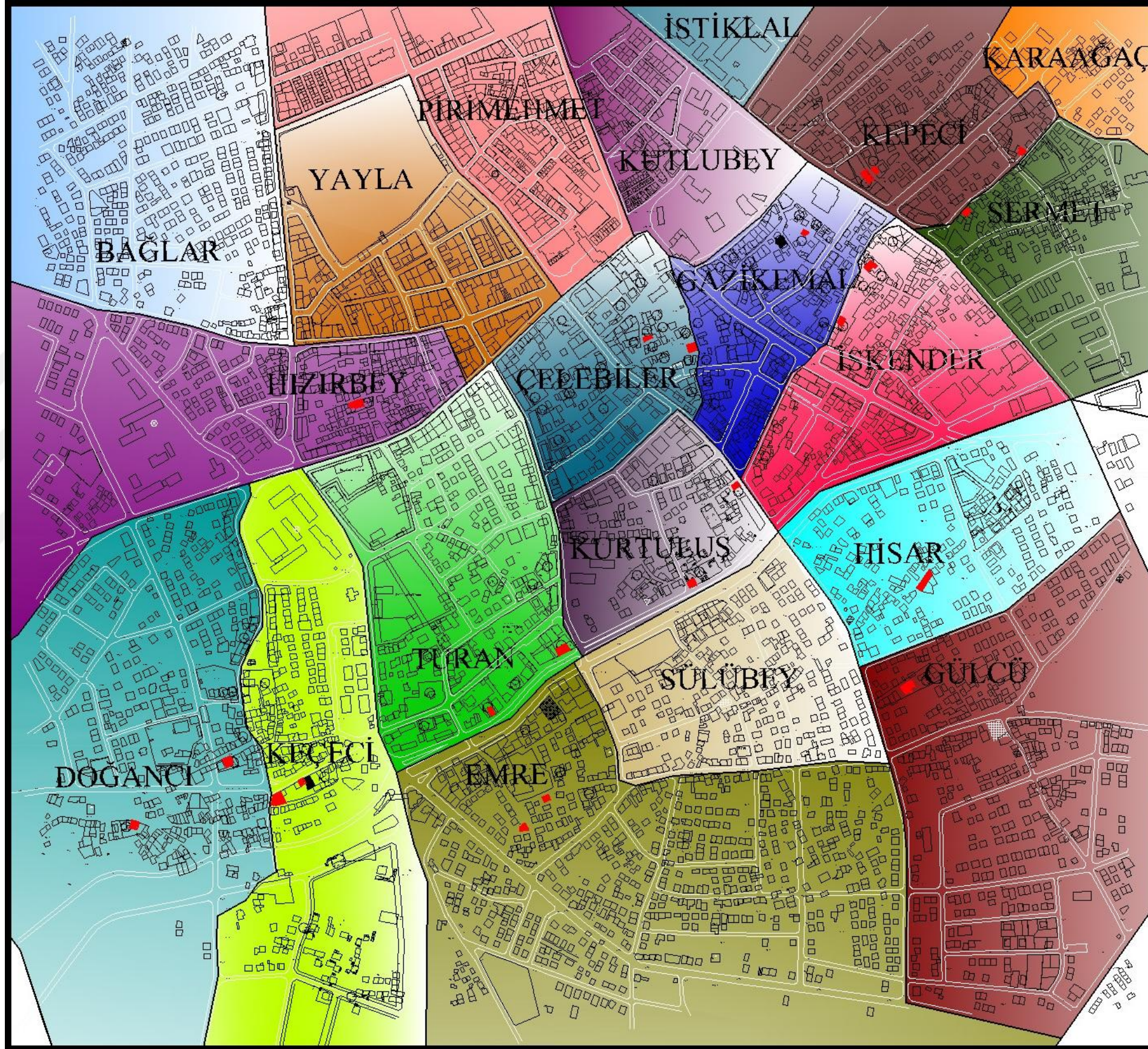
ISPARTA MERKEZ VE İLÇELER TESCİL TABLOSU	MERKEZ	AKSU	ATABEY	EĞİRDİR	GÖNEN	KEÇİBORLU	SENİRKENT	SÜTÇÜLER	ULUBORLU	GELENDOST	Ş. KARAĞAÇ	Y. BADEMLİ	YALVAÇ	TOPLAM
	<b>SİVİL MİMARİ YAPILAR</b>													
Konutlar	124	3	2	42	1				11	2			46	231
<b>ANITSAL YAPILAR</b>														
Camiler	8		2	4		2	3	1	4	2	2		15	43
Türebeler, Mezarlıklar, Şehitlikler	4		1	5	1		1	1	1		1		1	16
Medreseler			1	1					1					3
Kervansaray				1						1	1			3
Bedestenler	1													1
Çeşmeler	8		1	8		3		1	4				1	26
Sarnıçlar						3								3
Hamamlar	2			4	1				2	1			1	11
Resmî Yapılar	7			1	9	1	1				2			21
Su Kemerleri									1					1
Köprüler				3						1			1	5
Kaleler									1					1
Kiliseler	2			2										4
<b>ARKEOLOJİK ANITSAL YAPILAR</b>														
Tapınaklar ve Binalar				2						1				3
Kaleler								4						4
Kilise Kalıntıları								3						3
Mezar Yapıları, Anıt Mezarlar	2						2	1						5
<b>DİĞER ANITSAL YAPILAR</b>														
Endüstriyel Yapılar	1												4	5
<b>TABİAT VARLIKLARI</b>														
Anıtsal Ağaçlar	3			4			3		1		2	5	3	21
<b>ARKEOLOJİK SİT ALANLARI</b>														
Höyükler	10		3		1	2	6			4	13		17	56
Antik Kentler	1	2	1	2	1			4	3		1		1	16
Antik Kalıntılar	1	1		4	1	2	2	7			7		6	31
Antik Kalıntılar ve Doğal Sit		1												1
Nekropol	1				1									2
Anıt Mezarlar	1													1
Kaleler				2							1			3
Kilise Kompleksi	1							4						5
<b>KENTSEL SİTLER</b>	2													2
<b>TARİHİ SİTLER</b>	1													1
<b>DOĞAL SİTLER</b>	2			5				1			1	2		11
<b>TOPLAM</b>	182	7	11	90	16	13	18	29	29	12	31	7	96	541

Isparta'daki sivil mimari yapıların mahallelere göre dağılımı şu şekildedir :

<b>Mahalle</b>	<b>Sivil Bina</b>	<b>Mahalle</b>	<b>Sivil Bina</b>
Çelebiler Mahallesi	26 adet	İskender Mahallesi	19 adet
Doğancı Mahallesi	11 adet	Keçeci Mahallesi	13 adet
Emre Mahallesi	2 adet	Kepeci Mahallesi	10 adet
Gazi Kemal Mahallesi	32 adet	Kurtuluş Mahallesi	7 adet
Gülcü Mahallesi	4 adet	Sermet Mahallesi	4 adet
Hızırbey Mahallesi	2 adet	Turan Mahallesi	15 adet
Hisar Mahallesi	2 adet		

Isparta'da yer alan bazı önemli yapılar şehrin ruhu olup, şehir bunların özellikleriyle hatırlanır. İncelemelerimize esas olan Isparta eski merkez mahallelerindeki evlerin ise yaklaşık doksan yıl önce şimdiki biçimini almış olduğu anlaşılmaktadır. Yukarıda belirtilen mahallelerden alınan herhangi ikişer adet bina örneği aşağıdaki Tablo 4.2 - 4.28'de incelenmiştir. Mahalleler alfabetik sıraya göre ele alınmıştır. Tablo ismi binanın yer aldığı ada, pafta, parsel numaralarıyla oluşturulmuştur. Binayı incelemek için gidilen zaman dilimi sağ üst köşeye yazılmıştır. Yapının bulunduğu adres ve tescil durumu tabloya işlenmiştir. Yapının fiziki durumu hakkında kısa bilgi verilip teknik özelliklerine geçilmiştir.






Tablo: 4.1b. İncelemesi yapılan mahalle ve konutların anahtar paftası



#### 4.1.1 Çelebiler Mahallesi Bina Örnekleri

**Tablo: 4.2. Çelebiler Mahallesi 8050 Ada, 29L-IIa Pafta, 8 Parsel Binası**

Resim : 1.1	Çizim No : 1	Düzenleme Tarihi : 16.03.2016				
Ada/Pafta : 8050 ada 29L-II a pafta 8 parsel	Adres : Çelebiler Mah. 1412 Sok. No: 11	Evin Sahibi : -				
Yapım Tarihi : 19. yy.	Kitabe : -	Ustası : Bilinmiyor				
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>						
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>	<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>		
İyi						
Orta				x		
Kötü	x	x	x			
Teknik Bilgiler	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>	<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>		
	yok	yok	yok	10x15		
Kullanım Amacı	Tasarlanan Kullanım Konut	Mevcut Kullanım Konut	Önerilen Kullanım Konut			
Yapının Tescil Durumu : 08.03.2007 tarih ve 1464 sayılı karar ile tescil edilmiştir.						
<b>Malzeme</b>		<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>			
Taşıyıcı Ahşap- Moloz Taş	<b>Dolgu</b> Bağdadi	<b>Kaplama</b> Balçık	Ahşap-Çatki	<b>Yüzeyi</b>	<b>Malzemesi</b>	<b>Tekniği</b>
						

##### 4.1.1.1. 8050 Ada, 29L-IIa Pafta, 8 Parsel binasının teknik özellikleri

Zemin katında iri moloz taş kullanılan yığma bir yapı olup, bunun üzeri bağdadi tekniğinde inşa edilmiştir. Yapı yaklaşık olarak 10x15m

boyutlarındadır. Dış sofalı plan grubundadır. Kuzey ve doğu cepheleri hareketsiz ve sağırdır. Buna göre; zemin kat; depo, kiler, kışlık mekânlar ile banyo, mutfak gibi servis mekânları üst kat ise yaşam mekânları olarak işlev görmektedir. Servis mekânları, evin doğu yönünde, yer almaktadırlar. Yapının girişi sokak cephesinin orta aksından olmayıp, aksın sağındadır. Batı yönündeki tek giriş kapısı doğrudan eve değil, evin güneyindeki bahçeye açılmaktadır (Şekil 4.1a). Bahçesinde sonradan yapıldığı anlaşılan tek katlı bir müstemilat bulunmaktadır (Şekil 4.1b). Giriş sokak kotunda olduğu için bahçeye düzayak olarak girilmektedir. Giriş cephesinde, üst katta iki adet gönyeli çıkması vardır (Şekil 4.1c). Bu çıkma sokak kotundan 3.05 m. yukarıdadır. Her çıkma üst katta birer odaya aittir. Giriş kapısının solunda zemin kata ait küçük kare planlı, düz demir parmaklıklı iki adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Üst katta çıkma üzerlerinde ikişer adet yaklaşık 1/2 oranında ve dikdörtgen formlu, giyotin tipli pencere vardır. Güneye bakan üçgen çıkmanın bulunduğu odada, aynı tipte iki adet pencere bahçeye bakmaktadır. Ölçülerinden giyotin tipli oldukları tahmin edilmektedir. Kuzey cephesinden yan parseldeki binaya bitişik olarak tasarlanmıştır bunun için bu cephesi sağırdır (Şekil 4.1ç). Bu cephede çıkmanın dar formlu penceresi hariç pencere bulunmamaktadır. Güney yönde bahçeye bakan cephede; üçgen çıkmanın devamı olan kapalı hanay bulunmaktadır. Hanayın ortasına isabet eden kısımda abdestlik bölümü bahçeye doğru küçük bir çıkma yapmaktadır. Üst katta duvardaki sıva üzerine koyu renk boya ile derzler çizilerek, yalancı duvar örgüsü elde edildiği, ancak zamanla bunların silindiği; saçaklara yakın kısımlardaki kalan izlerinden anlaşılmaktadır. Yola bakan odaların tekne tavanında; çita işçiliği ile yapılmış altı kollu yıldız motifi bulunmaktadır. Evin tavanlarının, tekne tavan olarak yapıldığı görülmektedir. Yapı kısa ve düz ahşap saçaklara sahiptir. Saçak kotu sokaktan 6.50 m. dir. Saçak altları çitalarla belirlenmiş binanın üzeri alaturka kiremitli kırma çatı ile örtülüdür.



**a.** Güney cephe



**b.** Müştemilat yapısı



**c.** Giriş cephesinde çıkma



**ç.** Kuzey cephe; yan parselle bitişik bina

**Şekil 4.1.** Çelebiler Mah. 8050 ada, 29L-IIa pafta, 8 parsel binası görünüşleri

**Tablo: 4.3. Çelebiler Mahallesi 1249 Ada, 29L-IIa Pafta, 25 Parsel Binası**

<b>Resim No : 2.1</b>	<b>Çizim No : 2</b>	<b>Düzenleme Tarihi : 16.03.2016</b>		
<b>Ada/Pafta : 1249 ada 29L-II a pafta 25 parsel</b>	<b>Adres : Çelebiler Mah. Damgacı Sok. (1413 Sok.) No: 1</b>	<b>Evin Sahibi : İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü</b>		
<b>Yapım Tarihi : 20. yy.</b>	<b>Kitabe : -</b>	<b>Ustası : Bilinmiyor</b>		
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>				
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>	<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>
<b>İyi</b>	x	x	x	x
<b>Orta</b>				
<b>Kötü</b>				
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>	<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>
	var	var	var	14x15
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım</b> Konut	<b>Mevcut Kullanım</b> Dernek Binası	<b>Önerilen Kullanım</b> Konut	
<b>Yapının Tescil Durumu : 13.05.1977 tarih ve A-548 sayılı karar ile tescil edilmiştir.</b>				
<b>Malzeme</b>			<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>
<b>Taşıyıcı</b> Ahşap-Taş	<b>Dolgu</b> Bağdadi	<b>Kaplama</b> Sıva	Ahşap-Çatki	<b>Yüzeyi</b> Tavan
				<b>Malzemesi</b> Ahşap
				<b>Tekniği</b>
				
		(Çizim B. Kayalı)		
				
(Çizim B. Kayalı)		(Çizim B. Kayalı)		
				

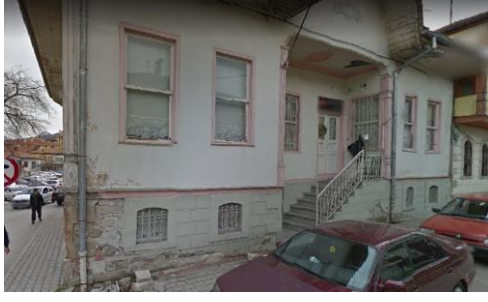
#### 4.1.1.2. 1249 Ada, 29L-IIa Pafta, 25 Parsel binasının teknik özellikleri

Bodrum ve zemin kattan oluşan yapının 20. yy. da inşa edildiği düşünülmektedir. Bodrum katı kesme taş ile örülüp üst katta bağdadî tekniği görülmektedir. İç sofalı plan grubuna girmekte olan yapının bodrum katında depo, kiler olarak kullanılan mekânlar mevcut iken; Zemin katında yaşam mekânları yer almaktadır. Yapının girişi yükseltilmiş ve cephede bir oyuk

oluşturacak şekilde içeriye alınmış olup tek kollu merdiven ile çıkmaktadır (Şekil 4.2a). Merdivenin tretuvardan yüksekliği 1.60 m. civarındadır. Giriş cephesindeki yol hafif eğimlidir. Giriş kapısı ahşap ve çift kanatlıdır. Sahanlığın üzerinde yarım daire şeklinde alınlık vardır. Alınlığın üzerinde bitki motifli alçı kabartma bulunmaktadır (Şekil 4.2b). Zemin kata girdikten sonra sağ tarafta bodruma inen iki kollu sahanlıklı ahşap merdiven bulunmaktadır. Alt katın tavan yüksekliği 2.20 m. dir. Bu katın tavanı sonradan tadilat geçirerek çelik taşıyıcılar ile güçlendirilmiştir (Şekil 4.2c). Yapının arka kısmında yer alan bahçeye çıkış kapısı bulunmaktadır. Bu kapı ahşap ve çift kanatlıdır. Yapı yan parselde bulunan binaya batı cephesinden bitişik olacak şekilde tasarlandığı için o cephesi sağırdır. Bodrum katın pencereleri demir parmaklıklıdır. Giriş cephesinde girişin sağında ve solunda ikişer adet olmak üzere toplam dört penceresi vardır. Bunların üzeri oval kemerlidir. Doğu cephesinde ise dikdörtgen formda üç adet pencere ve bodrum kata ulaşılan tek kanatlı kapı mevcuttur. Zemin katın kat yüksekliği 3.90 m. dir. Bu katta beş oda ve bir tanede sonradan yapıldığı düşünülen mutfak kısmı vardır. Oda kapıları ahşap ve çift kanatlıdır. Sofa ile odalar arasında kot farkı bulunmadığı için düzayak olarak geçilebilmektedir. Pencereler ahşap malzemedan yapılmış olup giyotinli tiptedir. Altı adet doğu cephesinde ve yedi adette güney cephesinde penceresi vardır. Yapının güney cephesinde sonradan ilave edilen balkon ve müştemilat kısmı vardır. Zemin katta giriş kapısının tam karşısında balkona açılan tek kanatlı ahşap kapı vardır (Şekil 4.2ç).

Geleneksel Türk Evlerinde yaygın olarak kullanılan düz tavan olup (Şekil 4.2d) kirişlemenin altına düz tahtaların uzunlamasına düzgün bir yüzey oluşturacak biçimde çakılmasıyla elde edilmiştir. Giriş sahanlığında ve bina köşelerinde ahşap köşe pervazları vardır. Saçak altları ahşap çita ile geometrik motifli olup, üstü alaturka kiremitli, kırma çatı ile örtülüdür (Şekil 4.2e).





a. Dışarıdan subasmana çıkış



b. Sahanlık üzerinde alınlık



c. Çelik profillerle güçlendirilmiş kat



ç. Zemin kat girişi



d. Düz tavan görünüşü








e. Çatı saçağı

Şekil 4.2. Çelebiler Mah. 1249 ada, 29L-IIa pafta, 25 parsel binası görünüşleri

#### 4.1.2 Doğancı Mahallesi Bina Örnekleri

Tablo: 4.4. Doğancı Mahallesi 203 Ada, 29L-Ic Pafta, 9 Parsel Binası

Resim No : 3.1	Çizim No : 3	Düzenleme Tarihi : 19.03.2016				
Ada/Pafta : 203 ada 29L-I c pafta 9 parsel	Adres : Doğancı Mah. 2416 Sok. No: 9	Evin Sahibi : -				
Yapım Tarihi : 20. yy.	Kitabe : -	Ustası : Bilinmiyor				
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>						
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>	<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>		
İyi						
Orta						
Kötü	x	x	x	x		
Teknik Bilgiler	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>	<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>		
	yok	yok	yok	10x15		
Kullanım Amacı	Tasarlanan Kullanım Konut	Mevcut Kullanım Konut	Önerilen Kullanım Konut			
Yapının Tescil Durumu : 09.11.2007 tarih ve 1977 sayılı karar ile tescil edilmiştir.						
<b>Malzeme</b>		<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>			
Taşıyıcı Ahşap- Taş	<b>Dolgu</b> Bağdadi	<b>Kaplama</b> Sıva	Ahşap-Çatki	<b>Yüzeyi</b> Tavan	<b>Malzemesi</b> Ahşap	<b>Tekniği</b>
						
						
(Çizim D. Demirci)		(Çizim D. Demirci)				

##### 4.1.2.1. 203 Ada, 29L-Ic Pafta, 9 Parsel binasının teknik özellikler

Zemin ve bir normal kattan oluşan yapı dış sofalı plan tipindedir. Evin zemin katının; kuzey, doğu ve batı cepheleri ile üst katının; kuzey cephe duvarı,



araları ahşap hatıllı moloz taş duvardır. Zemin katın güneyi, üst katın ise hem güneyi hem de doğusu bağdadî olarak inşa edilmiştir. Yapı batı cephesinde yan parseldeki binaya bitişik olarak yapılmıştır. Güney cephesinde bahçesi vardır. Ana giriş kapısı sokak tarafından (kuzey cephe) olmakla beraber bahçeden de binaya giriş kapısı bulunmaktadır. Kapıların ikisi de çift kanatlıdır. Zemin katta depo, kiler, odunluk olarak kullanılabilen kısımlar mevcuttur.

Yapıya girdikten sonra sofa ile oda arasında kot farkı oluşturulduğu görülür. Yine bu odanın giriş holüne bakan kısmında ½ oranında demir parmaklıklı iki adet penceresi vardır (Şekil 4.3a). Bu odanın yola bakan cephesinde iki adet pencere ve bunlarında altlarında kapaklı dolapları vardır. Pencerelelerin tam ortasına denk gelen kısımda ise ocak bulunmaktadır (Şekil 4.3b). Odanın güney cephesinde ise ahşap yüklük vardır (Şekil 4.3c). Yüklüğün doğu cepheye bakan kısmının gusülhane olarak kullanıldığı tahmin edilmektedir. Ön kısımda ise yerde kare formunda bir kapak bulunmaktadır. Buradan alt kısmın kiler ya da depo olarak kullanıldığı tahmin edilmektedir. Odanın alt kısmına giriş holünden erişimi sağlayan kare formlu küçük bir kapak mevcuttur. Karşısında yer alan mekânın kapısı yine giriş holüne bakmakta fakat sofa kısmına bakan tarafta da kare form da küçük bir penceresi bulunmaktadır. Sofanın bahçeye bakan tarafına ise küçük bir lavabo konulmuştur. Sofanın doğu tarafında ahşap çift kollu, ara sahanlıklı ahşap merdiven vardır. Merdivenin ilk basamağı ise taş kaidelidir (Şekil 4.3ç). Böylelikle ahşap merdiven zeminden yükseltilmiş olup taş kaide ile de sahanlık oluşturulmuştur.

Binanın üst katında ise yaşam alanları yer almaktadır. Üç adet oda vardır. İki tanesine sofadan geçilirken doğu cephesindeki odaya ortadaki odadan geçilmektedir. Bu iki odada duvarda ahşap yüklükler bulunmaktadır. Yüklüklerin içerisinde gusülhaneler vardır. Ortada bulunan odanın ahşap çift kanatlı kapısı ve sofaya bakan ½ oranında iki adet ahşap çerçeveli penceresi vardır. Pencerelelerde geçmeli demir parmaklıklar bulunmaktadır. Tüm odalarda sokağa bakan kısımlarda ocak vardır. Ortadaki odada bulunan ocaktan dışarıya –sokak yönüne- açılan küçük kare formlu açıklık olmakla beraber alçı işçiliği de mevcuttur. Diğer ocaklar ise taş örgü şeklindedir. Doğru cephesindeki odanın tekne tavanının dört bir yanında, bir demetten çıkan stilize bitkisel motiflerin

işlendiği, barok üslupta yapılmış, alçı birer kabartma bulunmaktadır (Şekil 4.3d). Doğu duvarında iki pencere arasında alçı kabartma lâmbalık vardır. Saçak altları ahşap çitalıdır. Evin üst örtüsü kırma çatılı, üzeri alaturka kiremitle örtülüdür (Şekil 4.3e). Bina giriş kapısı kanatları yan yana getirilmiş düşey tahtaların arkadan üç yatay kuşakla tutturulmasıyla oluşturulmuştur. Kapının her iki kanadında da halka biçimli kapı çekecekleri vardır. Bini üzerinde kazıma tekniği ile yapılmış basit geometrik süslemenin bulunduğu görülmektedir. Ancak bininin zamanla aşındığı ve bir kısmı eridiği için süslemenin mahiyeti tam olarak anlaşılammamaktadır. Kapının üst kısmında, holü ve sofayı aydınlatma amaçlı tepe penceresi konulmuştur. Bahçe tarafında olan giriş kapısı ise tek kanatlı ahşap bir kapıdır. Zemin katta kullanılan diğer kapılar ahşap olmakta birlikte sadece girişte sağda bulunan kapı sonradan onarım sırasında farklılaşmıştır.

Bina cephesi genel itibari ile yalındır. Kuzey cephede zemin katta beş, üst katta da altı tane ahşap pencere bulunmaktadır. Binanın doğu cephesinde zemin katta bir tane dikdörtgen formlu geçme demir parmaklıklı pencere mevcutken üst katta ise, merdiven sahanlığına denk gelen kısımda bir odanın olduğu kısımda da iki tane olmak üzere toplam dört pencere bulunmaktadır. Güney cephede ise yaklaşık ½ ölçülerinde dikdörtgen formlu giyotinli ahşap çerçeveli dört adet pencere bulunmaktadır. Bacada yeni tuğla malzeme; üst katta doğudaki odada süsleme amaçlı alçı malzeme; moloz tas duvar arasındaki hatıllarda, pencere çerçeveleri, tavan ve taban döşemeleri, üst kata çıkan merdiven ve korkuluğunda, kapılarda, çatı konsrüksiyonunda ahşap malzeme; bağdadî kısımların dolgusu için kerpiç malzeme kullanımı görülmektedir. Bahçe giriş kapısının yanında (avluda) yıpranmış “dibek taşı” vardır (Şekil 4.3f).



**a.** Parmaklıklı pencere



**b.** Ocak görünüşü



**c. Ahşap yüklük**



**ç. Sahanlıklı ahşap merdiven**



**d. Barok üslubu tavan**









**e. Ahşap çatı**



**f. Avluda dibek taşı**

**Şekil 4.3.** Doğanacı Mah. 203 ada, 29L-Ic pafta, 9 parsel binası görünüşleri

**Tablo: 4.5. Doğancı Mahallesi 1687 Ada, 29L-IVb Pafta, 11 Parsel Binası**

<b>Resim No : 4.1</b>	<b>Çizim No : 4</b>	<b>Düzenleme Tarihi : 20.03.2016</b>				
<b>Ada/Pafta : 1687 ada 29L-IV b pafta 11 parcel</b>	<b>Adres : Doğancı Mah. 2435 Sok. No: 49</b>	<b>Evin Sahibi : Gülşen Güllü, Mustafa Güllü, Dudu Kılınc</b>				
<b>Yapım Tarihi : 1928</b>	<b>Kitabe : var</b>	<b>Ustası : Bilinmiyor</b>				
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>						
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>	<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>İyi</b>	x	x				
<b>Orta</b>			x	x		
<b>Kötü</b>						
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>	<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>		
	var	var	var	10.50x13.50		
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım Konut</b>	<b>Mevcut Kullanım Konut</b>	<b>Önerilen Kullanım Konut</b>			
<b>Yapının Tescil Durumu : 13.05.1977 tarih ve A-548 sayılı karar ile tescil edilmiştir.</b>						
<b>Malzeme</b>		<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>			
<b>Taşıyıcı Ahşap-Taş</b>	<b>Dolgu Bağdadi</b>	<b>Kaplama Sıva</b>	<b>Ahşap-Çatki</b>	<b>Yüzeyi Tavan</b>	<b>Malzemesi Ahşap</b>	<b>Tekniği</b>
						
						
(Çizim D. Demirci)		(Çizim D. Demirci)				

#### 4.1.2.2. 1687 Ada, 29L-IVb Pafta, 11 Parsel binasının teknik özellikleri

Yukarıda detayları görülen binanın bodrum katı kesme taş ile örölüp üst katta bağdadi tekniği görölmektedir. İç sofalı plan grubuna girmekte olan yapının bodrum katında depo, kiler olarak kullanılan mekânlar mevcut iken; Zemin katında yaşam mekânları yer almaktadır. 10.50 x 13.50'lik bir alana

oturmaktadır. Binanın girişi yükseltilmiş ve cephede bir oyuk oluşturacak şekilde içeriye alınmış olup tek kollu merdiven ile çıkılmaktadır (Şekil 4.4a). Merdiven tretuvar dahil dört rıhtlıdır.

Binanın cephesi yaklaşık 13.50 m. uzunluğundadır. Saçak altına kadar olan yüksekliği ise 5 m. dir. Giriş sahanlığının üzeri Bursa tipi kemerli, çatısı üçgen alınlıklıdır (Şekil 4.4b). Tretuvardan yüksekliği 6.5 m.'dir. Alınlığın ortasında; çevresi çiçek motifli oval madalyon içinde yeni Latin rakamlarıyla '1928' tarihi ve bunun altında Arap rakamlarıyla '1346' tarihi ve 'zilhicce' kelimesi okunmaktadır. Madalyonun kenarları iç 24 adet beş köseli alçı kabartma yıldız motifleri ile çevrelenmiştir. Ayrıca madalyonun sağında ve solunda birer yıldız daha vardır.

Giriş kapısı çift kanatlı ve ahşaptır. Zemin kata girdikten sonra sağ ve sol tarafta bodruma inen tek kollu ahşap merdiven bulunmaktadır. Bodrum katta birisinde ocak bulunan üç mekân yer almaktadır. Zemin katta ise sofaya açılan altı adet oda bulunmaktadır. Yine sofanın en sonunda sağ tarafta abdestlik kısmı yer almaktadır. Yapının arka kısmında bahçesi vardır. Bina sağ ve solundaki parsellerde bulunan yapılara bitişik olarak inşa edilmiştir. 320 m<sup>2</sup> lik arsa üzerinde toplam inşaat alanı 290 m<sup>2</sup> olan bir yapıdır. Odaların tavanları ahşap olup testere dişi biçiminde süslemelidir. Zemin katta girişin sağ ve solunda üçer tane olmak üzere toplam altı tane pencere bulunmaktadır. Pencereler ½ oranındadır ve pencerenin yarısına kadar olan kısımları demir korkulukludur.

Ön cephenin sol tarafında bodrum kata girişi sağlayan bir kapı ve pencere bulunmaktadır. Zemin kat ve bodrum katı bir birinden ayıran 35 cm lik yatay ahşap bir silme vardır. Giriş kapısının sağında ve solunda, ayrıca binanın sağ ve sol köşelerinde dikey ahşap kornişler kullanılmıştır. Yapı ahşap kırma çatıdır ve alaturka kiremitlidir. Saçak altları ahşap çıta üzeri sıva ve boyalı iç bükey olup, üstü alaturka kiremitli, kırma çatı ile örtülüdür (Şekil 4.4c).





**a.** Bina girişi



**b.** Giriş üzerinde kemer




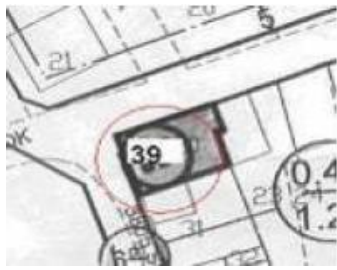


**c.** Saçak görünüşü

**Şekil 4.4.** Doğancı Mah. 1687 ada, 29L-IVb pafta, 11 parsel binası görünüşleri

#### 4.1.3 Emre Mahallesi Bina Örnekleri

**Tablo: 4.6. Emre Mahallesi 1336 Ada, 29L-II d Pafta, 30 Parsel Binası**

<b>Resim No : 5.1</b>	<b>Çizim No : 5</b>	<b>Düzenleme Tarihi : 20.03.2016</b>				
<b>Ada/Pafta : 1336 ada 29L-II d pafta 30 parsel</b>	<b>Adres : Emre Mah. 3805-3807 Sok. No: 22</b>	<b>Evin Sahibi : -</b>				
<b>Yapım Tarihi : 20. yy.</b>	<b>Kitabe : -</b>	<b>Ustası : Bilinmiyor</b>				
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>						
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>	<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>İyi</b>						
<b>Orta</b>	x	x	x	x		
<b>Kötü</b>						
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>	<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>		
	var	var	var	10.60x14.00		
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım Konut</b>	<b>Mevcut Kullanım Konut</b>	<b>Önerilen Kullanım Konut</b>			
<b>Yapının Tescil Durumu : 09.11.2007 tarih ve 1977 sayılı karar ile tescil edilmiştir.</b>						
<b>Malzeme</b>		<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>			
<b>Taşıyıcı Ahşap-Taş</b>	<b>Dolgu Bağdadi</b>	<b>Kaplam a Siva</b>	<b>Ahşap-Çatki</b>	<b>Yüzeyi Tavan</b>	<b>Malzemesi Ahşap</b>	<b>Tekniği</b>
						
						

##### 4.1.3.1. 1336 Ada, 29L-II d Pafta, 30 Parsel binasının teknik özellikleri

Zemin ve bir normal kattan oluşan yapının 20. yy. da inşa edildiği düşünülmektedir. Dış sofalı plan grubunda olan yapının zemin katında depo,

kiler gibi servis mekânları bulunurken yaşam mekânları ise üst katta yer almaktadır. Doğu cephesinden bitişik nizam ile inşa edilmiştir. Yapının zemin katının güney cephesi bağdadidir. Yine zemin katın kuzey cephesi ile batı cephesinin bir kısmı araları ahşap hatıllı moloz taş duvar, batı cephesinin diğer kısmı düzgün kesme taş duvarlıdır (Giriş kapısının olduğu kısım) (Şekil 4.5a). Üst katın kuzey cephesi araları ahşap hatıllı moloz taş duvar, batı kısmı bağdadidir. Üst katın batı ve güney cepheleri bağdadi duvarlıdır. Üst kata tek kollu yarım döner ahşap bir merdiven ile çıkılmaktadır. Tek tarafta ahşap merdiven korkuluğu ve küpeştesi vardır (Şekil 4.5b). İki sokağın kesişim noktasında yer alan yapının giriş kapısı ahşap ve çift kanatlı olup, kapının üzerine denk gelen oda üst katta cumbalıdır. Giriş kapısının her iki tarafında yuvarlak form da lomboz pencere vardır (Şekil 4.5c). Bu pencerelerin etrafı taşla dönülerek söve oluşturulmuştur. Bitkisel motifli demir korkulukludur. Yine bu cephede altı adet 1/2 oranında ahşap pencere bulunmaktadır. Cumbada yer alan pencerelerde ahşap kepenkler mevcutken zamanla yıpranmış ve sadece bir tanesindeki kalmıştır. Cumbanın yan tarafında yer alan mekânın pencereleri ise bir birine geçme demir parmaklıklıdır (Şekil 4.5ç). Düz tahtaların uzunlamasına düzgün bir yüzey oluşturacak biçimde çakılmasıyla elde edilen ahşap tavan mevcuttur. Kıırma çatılı olan yapının saçak altları ahşap çitalıdır. Çatı alaturka kiremit ile kaplıdır.



**a.** Bina girişi



**b.** Ahşap merdiven



**c.** Yuvarlak form pencere






**ç.** Demirli pencereler

**Şekil 4.5.** Emre Mah. 1336 ada, 29L-II-d pafta, 30 parsel binası görüntüleri



**Tablo: 4.7. Emre Mahallesi 2131 Ada, 29L-II d Pafta, 40 Parsel Binası**

<b>Resim No : 6.1</b>	<b>Çizim No : 6</b>	<b>Düzenleme Tarihi : 20.03.2016</b>				
<b>Ada/Pafta : 2131 ada 29L-II d pafta 40 parsel</b>	<b>Adres : Emre Mah. 3805 Sok. No: 9</b>	<b>Evin Sahibi : Sarıtepe ailesinin evi olarak biliniyor.</b>				
<b>Yapım Tarihi : 19. yy.</b>	<b>Kitabe : -</b>	<b>Ustası : Bilinmiyor</b>				
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>						
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>	<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>İyi</b>						
<b>Orta</b>	x	x	x	x		
<b>Kötü</b>						
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>	<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>		
	yok	yok	yok	17x10		
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım</b> Konut	<b>Mevcut Kullanım</b> Konut	<b>Önerilen Kullanım</b> Konut			
<b>Yapının Tescil Durumu : 09.11.2007 tarih ve 1977 sayılı karar ile tescil edilmiştir.</b>						
<b>Malzeme</b>			<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>Taşıyıcı</b> Ahşap-Taş	<b>Dolgu</b> Bağdadi	<b>Kaplama</b> Sıva	Ahşap-Çatki	<b>Yüzeyi</b> Tavan	<b>Malzemesi</b> Ahşap	<b>Tekniği</b>
						
						
(Çizim D. Demirci)						

#### 4.1.3.2. 2131 Ada, 29L-II d Pafta, 40 Parsel binasının teknik özellikleri

Zemin ve normal kattan oluşan yapı yaklaşık olarak 17x10 m. ebatlarındadır. Tretuvardan saçak altına olan yüksekliği 6.5 m. civarındadır. Dış sofalı plan grubunda olan yapının zemin katında ambar, kiler ve ahır olarak kullanılan üç bölümü mevcuttur. Bunlar “taşlık” olarak adlandırılan kısma açılmaktadır. Üst katın sofası ahşap kirişlemeler ile yatayda, taş kaide üzerinde oturan ahşap

dikmelerle de dikeyde taşınmaktadır. Bu katın yüksekliği 3.40 m. dir. Yine bu kısımda üst kattaki sofaya ulaşılan ahşap merdiven bulunmaktadır (Şekil 4.6a). Merdiven 70 cm. lik taş kaideden sonra başlamaktadır (Şekil 4.6b). Taş kaide den sonra 12 rıht ile üst kata çıkılabilmektedir. Merdivenin iki tarafında da ahşap küpeşteli, araları dökme demirli korkuluk bulunmaktadır. Üst katta ise sofadan geçilen beş ayrı oda vardır (Şekil 4.6c). Doğu ve batı cephelerdeki odalarda birer basamaklık kot farkı bulunurken diğer üç odaya düz ayak şekilde girilebilmektedir. Batı duvarındaki çıkmasının ve yanındaki cephe duvarının büyük bir bölümü kesme köfke tas ile onarılmıştır. Üst katta; doğu cephesindeki çıkmanın ve cumbanın köşelerinde mavi boya ile yapılmış Korint tipi başlıklı sütun betimlemeleri bulunmaktadır. Üç odada ocak vardır (Şekil 4.6ç). Ocakların üzerlerinde alçı kabartmalı süslemeler mevcuttur. Odaların tümünde yerden yaklaşık 40-50 cm yüksekliğinde sedirler bulunmaktadır (Şekil 4.6d). Duvarlarda ahşap yüklükler ve gusülhaneler yer almaktadır. Sokak cephesine bakan pencerelerin içten ahşap kapakları vardır. Zemin kat ve üst kat tüm cephelerde ahşap düz bir hatilla birbirinden ayrılırlar. Giriş kapısının üzerinde üçgen küçük bir saçak vardır (Şekil 4.6e). En özenle yapılmış odalarının doğu ve batı yönlerde bulunan ve çıkma yapan bağdadi duvarlı odalar olduğu tahmin edilmektedir. Evin “konak” tipinde, yerel olarak “ağa evi” tipinde yapılmış olduğu tahmin edilmektedir. Kıрма çatılı olan yapının saçak altları ahşap çitalıdır. Çatı alaturka kiremit ile kaplıdır.



**a.** Sofa merdiveni



**b.** Taş kaideye oturan ahşap merdiven



**c.** Sofa



**ç.** Oda içinde ocak



**d.** Oda içi sedirler






**e.** Üçgen saçaklı giriş kapısı

**Şekil 4.6.** Emre Mah. 2131 ada, 29L-IIId pafta, 40 parsel binası görüşleri

#### 4.1.4 Gazi Kemal Mahallesi Bina Örnekleri

**Tablo: 4.8. Gazi Kemal Mahallesi 406 Ada, 29L-II a Pafta, 2 Parsel Binası**

<b>Resim No : 7.1</b>	<b>Çizim No : 7</b>	<b>Düzenleme Tarihi : 21.03.2016</b>				
<b>Ada/Pafta : 406 ada 29L-II a pafta 2 parsel</b>	<b>Adres : Gazi Kemal Mah. Hacı Ethem Sok. No: 2</b>	<b>Evin Sahibi : Ömer Galip Gürdal, Ali Güngör Gürdal, Güner Gürdal</b>				
<b>Yapım Tarihi : 20. yy.</b>	<b>Kitabe : -</b>	<b>Ustası : Bilinmiyor</b>				
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>						
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>	<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>İyi</b>						
<b>Orta</b>	x					
<b>Kötü</b>		x	x	x		
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>	<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>		
	yok	yok	yok	9 x ?		
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım Konut</b>	<b>Mevcut Kullanım Konut</b>	<b>Önerilen Kullanım Konut</b>			
<b>Yapının Tescil Durumu : 13.05.1977 tarih ve A-548 sayılı karar ile tescil edilmiştir.</b>						
<b>Malzeme</b>		<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>			
<b>Taşıyıcı Ahşap-Taş</b>	<b>Dolgu Bağdadi</b>	<b>Kaplama Sıva</b>	<b>Ahşap-Çatki</b>	<b>Yüzeyi Tavan</b>	<b>Malzemesi Ahşap</b>	<b>Tekniği</b>
						

##### 4.1.4.1. 406 Ada, 29L-IIa Pafta, 2 Parsel binasının teknik özellikleri

Şekil 3.21’de görüldüğü üzere zemin ve bir normal kattan oluşan yapının 20. yy. da inşa edildiği düşünülmektedir. İç sofalı plan grubunda olan yapının zemin katında depo, kiler olarak kullanılan bölümler yer alırken üst katta yaşama mekânları bulunmaktadır. Yapının cephesi yaklaşık olarak 9 m. dir. Tretuvardan saçak altına kadar olan yüksekliği ise 7 m. dir. Zemin kat yüksekliği 3.15 m. iken üst kat yüksekliği 3.80 m. dir. Zemin kat araları ahşap hatıllı yığma taş ile inşa edilirken üst katlarında bağdadi tekniği uygulanmıştır.

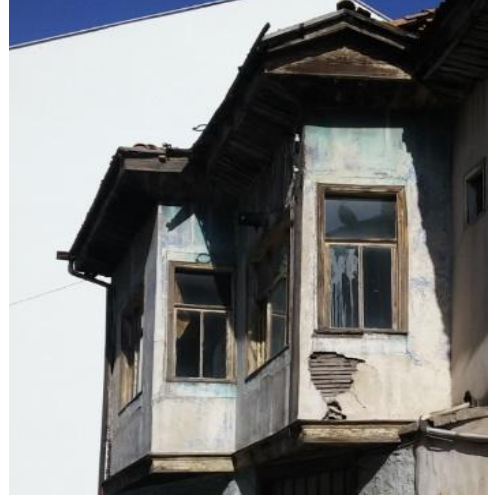


Doğu cephesinde arka bahçe tarafına bakan odanın duvarları tümüyle ahşap hatıllı moloz taş ile inşa edilmiştir.

Bina doğu ve batı cephesinden yan taraftaki parselde yer alan yapılara bitişik olarak tasarlanmıştır. Fakat sonradan doğu cephesindeki yapı yıkılmıştır. Yapının güney tarafında bir bahçesi bulunmaktadır. Bahçenin doğu tarafındaki duvarda ocak yeri varken zamanla yıkılmıştır. Buradaki bahçe duvarı kalınlığı yaklaşık 80 cm civarındır. Bina girişi sokak cephesinden düzayaktır. Giriş kapısı çift kanatlı ve ahşaptır (Şekil 4.7a). Kapıların kanatları; yan yana getirilmiş düşey tahtaların arkadan üç yatay kuşakla tutturulmasıyla yapılmıştır. Üst katta cumba tarzında üçgeni anımsatan gönyeli iki adet çıkması mevcuttur (Şekil 4.7b). Çıkmalarda kısa kenarları birer metredir. Bu çıkmalarda toplam dört adet ½ oranında pencereler bulunmakta beraber zemin katta ise iki adet kare formlu pencere vardır. Ahşap kasalı olan bu pencerelerde bir birine geçme demir parmaklıklar mevcuttur. Kıрма çatılı olan yapının saçak altları ahşap çitalıdır. Çatı alaturka kiremit ile kaplıdır.









a. Çift kanatlı ahşap giriş kapısı



b. Üst katta cumbalı çıkma

Şekil 4.7. Gazi Kemal Mah. 406 ada, 29L-IIa pafta, 2 parsel binası görünüşleri

**Tablo: 4.9.Gazi Kemal Mahallesi 8019 Ada, 29L-II a Pafta, 3 Parsel Binası**

<b>Resim No : 8.1</b>	<b>Çizim No : 8</b>	<b>Düzenleme Tarihi : 22.03.2016</b>					
<b>Ada/Pafta : 8019 ada 29L-II a pafta 3 parsel</b>	<b>Adres : Gazi Kemal Mah. İmam Hasan Sok. No: 10</b>	<b>Evin Sahibi : Melihat Zeynelgil</b>					
<b>Yapım Tarihi : 20. yy.</b>	<b>Kitabe : -</b>	<b>Ustası : Bilinmiyor</b>					
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>							
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>		<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>İyi</b>	x	x		x	x		
<b>Orta</b>							
<b>Kötü</b>							
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>		<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>		
	var	var		var			
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım Konut</b>	<b>Mevcut Kullanım Konut</b>		<b>Önerilen Kullanım Konut</b>			
<b>Yapının Tescil Durumu : 13.05.1977 tarih ve A-548 sayılı karar ile tescil edilmiştir.</b>							
<b>Malzeme</b>			<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>			
<b>Taşıyıcı Ahşap-Taş</b>	<b>Dolgu Bağdadî</b>	<b>Kaplam a Sıva</b>	Ahşap-Çatki	<b>Yüzeyi Tavan</b>	<b>Malzemesi Ahşap</b>	<b>Tekniği</b>	
							
							

#### 4.1.4.2. 8019 Ada, 29L-IIa Pafta, 3 Parsel binasının teknik özellikleri


Bodrum ve zemin kattan oluşan yapının 20. yy. da inşa edildiği düşünülmektedir. Bodrum katı aralarında ahşap hatıllar olan yığma taş, üst katta bağdadî tekniği görülmektedir. İç sofalı plan grubuna girmekte olan yapının bodrum katında depo, kiler olarak kullanılan mekânlar mevcut iken;

Zemin katında yaşam mekânları yer almaktadır. Batı cephesinde yani arka kısımda bir bahçesi vardır. Kuzey güney cephelerden ise yan parseldeki yapılara bitişik olarak tasarlanmıştır. Giriş doğu cephesindedir, yükseltilmiş ve cephede bir oyuk oluşturacak şekilde içeriye alınmış olup tek kollu taş merdiven ile çıkılmaktadır. Sokak kotundan yüksekliği yaklaşık 130 cm civarındadır. Giriş sahanlığının üzeri Bursa tipi kemerli, çatısı üçgen alınlıklıdır. Daha önceki yıllarda alınlık içinde çerçevesi profilli, içi Arapça harflerle “Maşallah” yazılı bir madalyon olduğu ancak sonradan bunun gül motifi ile değiştirildiği kayıtlardan ve eski fotoğrafından anlaşılmaktadır.

Giriş kapısı çift kanatlı ve ahşaptır. Kapının sağında ve solunda  $\frac{1}{4}$  oranında birer pencere bulunmaktadır. Girişin sağ ve solunda yer alan odalarda ise ikişer adet  $\frac{1}{2}$  oranlarında giyotinli ahşap pencereler bulunmaktadır. Cephede zemin kat ve bodrum katı bir birinden ayıran yatay ahşap silme vardır. Yine doğu cephesinde sağ tarafta bodrum kata erişimi sağlayan küçük çift kanatlı ahşap bir kapı mevcuttur. Sol tarafta ise küçük iki pencere bulunmaktadır. Saçak altları ahşap çıtalıdır. Yapı yaklaşık 50’şer cm lik saçaklara sahiptir. Üstü alaturka kiremitli, kırma çatı ile örtülüdür.

#### 4.1.5 Gülcü Mahallesi Bina Örnekleri

**Tablo: 4.10. Gülcü Mahallesi 156 Ada, 29L-II c Pafta, 18 Parsel, 1.Bina**

<b>Resim No : 9.1</b>	<b>Çizim No : 9</b>		<b>Düzenleme Tarihi : 23.03.2016</b>			
<b>Ada/Pafta : 156 ada 29L-II c pafta 18 parsel</b>	<b>Adres : Gülcü Mah. 3505 Sok. No: 9</b>		<b>Evin Sahibi : Rahmi Özer</b>			
<b>Yapım Tarihi : 20. yy.</b>	<b>Kitabe : -</b>		<b>Ustası : Bilinmiyor</b>			
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>						
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>	<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>İyi</b>	x	x	x	x		
<b>Orta</b>						
<b>Kötü</b>						
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>	<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>		
	var	var	var	10x9		
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım</b> Konut	<b>Mevcut Kullanım</b> Konut	<b>Önerilen Kullanım</b> Konut			
<b>Yapının Tescil Durumu : 09.11.2007 tarih ve 1977 sayılı karar ile tescil edilmiştir.</b>						
<b>Malzeme</b>		<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>			
<b>Taşıyıcı</b> Ahşap-Taş	<b>Dolgu</b> Bağdadi	<b>Kaplama</b> Sıva	<b>Ahşap-Çatki</b>	<b>Yüzeyi</b> Tavan	<b>Malzemesi</b> Ahşap	<b>Tekniği</b>
 <p>The image block contains several visual elements: three photographs showing the exterior of the building from different angles, a technical drawing of a floor plan with a red circle around the number 73, a photograph of the building's facade, and two detailed floor plans. The ground floor plan (ZEMİN KAT PLANI) shows a living area (SOFA), kitchen (MUTFAK), and two bedrooms (ODA). The first floor plan (BİRİNCİ KAT PLANI) shows a living area (SOFA), two bedrooms (ODA), and a bathroom (WC). Both plans include a staircase and a balcony (BAHÇE).</p>						

##### 4.1.5.1. 156 Ada, 29L-IIc Pafta, 18 Parsel, 1. binasının teknik özellikleri

Zemin ve bir normal kattan oluşan yapının 20. yy. da inşa edildiği düşünülmektedir. İç sofalı plan grubunda olan yapının zemin katı araları ahşap

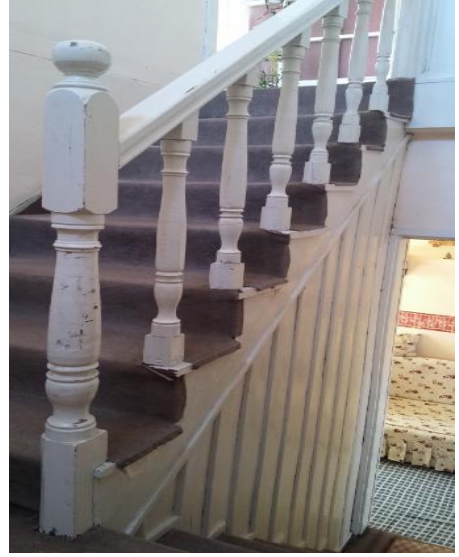


hatıllı iri moloz taş ile üzeri bağdadî tekniğinde yapılmıştır. Birinci normal katta da bağdadi tekniği kullanılmıştır. Yapının her iki katında da hem yaşam mekânı hem de servis mekânları bulunmaktadır. Binanın girişi sokak cephesinden olup ön görünüşü simetriktir. Üst katta iki cumbası vardır. Bu çıkımların kenarlarında ahşap köşe pervazları mevcuttur. Düzayak olan girilen evin çift kanatlı ahşap kapısı mevcuttur (Şekil 4.8a). Benzer kapıdan sofanın diğer ucunda da bulunmakta olup bahçeye giriş çıkış sağlanmaktadır. Sofanın aydınlanması için bu kapıların üzerlerinde pencereler bulunmaktadır. Yapıya girdikten sonra sol tarafla ara sahanlıklı çift kollu ahşap bir merdiven ile üst kata çıkılmaktadır. Merdivenin tek taraflı işlemeli ahşap korkuluğu vardır (Şekil 4.8b). Bahçe evin güney cephesinde yer almaktadır. Güneybatısındaki odada ahşap, çift kanatlı gömme dolaplar ile bunların ortasında süslemesiz bir şerbetlik yer almaktadır (Şekil 4.8c). Zemin kattaki mekânların ve sofanın tavanı ahşaptır. Yine oda kapıları ahşap ve tek kanatlıdır. Yapıya girildikten sonra sofanın zemini yaklaşık 10 cm. yükseltilerek ahşapla kaplanmıştır. Girişte sağda ve solda yer alan mekânlar ise sofadan 10 cm. aşağıdadır. Bahçe tarafına bakan iki odaya ise birer basamakla çıkılmaktadır. Bu odaların altları kiler, depo olarak kullanıldığı için zeminleri yükseltilip hava alacakları pencere ve giriş kapağı konulmuştur (Şekil 4.8ç).

Ev sahibinden alınan bilgiye göre evin ilk sahipleri üzüm, pekmez, sirke vb. ürünleri bu depolarda küplerin içerisinde muhafaza ederlermiş (Şekil 4.8d). Zemin katın sofa yüksekliği 2.85 m. iken üst katın sofa yüksekliği 3.25 m. dir. Üst kat genellikle yatma uyuma işlevleri için kullanılmıştır. Zemin kat giriş cephesinde kapının iki tarafında birer tane toplamda iki adet kareye yakın formda penceresi vardır. Üst katta ise sekiz adet  $\frac{1}{2}$  oranında giyotinli penceresi vardır. Ön cephede ve arkada düz ve kısa saçakları vardır. Saçak altları ahşap çıtalıdır. Üstü alaturka tip kiremitli, kırma çatı ile örtülüdür.



a. Çift kanatlı ahşap kapı



b. Düz kollu ahşap merdiven



c. Gömme dolaplar



ç. Toprak altında kalan mahzen girişi



d. Depo (Mahzen)

Şekil 4.8. Gülcü Mah. 156 ada, 29L-IIc pafta, 18 parsel, 1. bina görünüşleri

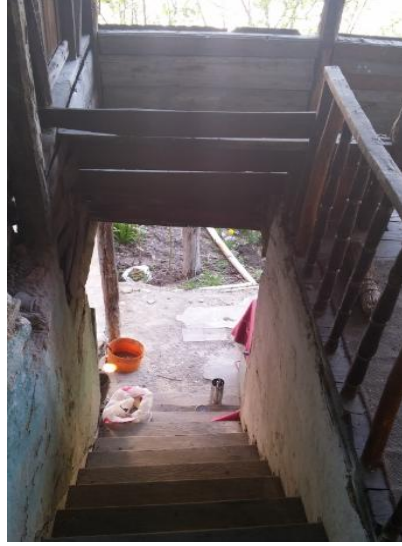
**Tablo: 4.11. Gülcü Mahallesi 156 Ada, 29L-II c Pafta, 18 Parsel, 2.Bina**

<b>Resim No : 9.1</b>	<b>Çizim No : 9/2</b>	<b>Düzenleme Tarihi : 23.03.2016</b>			
<b>Ada/Pafta : 156 ada</b> 29L-II c pafta 18 parsel	<b>Adres : Gülcü Mah.</b> 3505 Sok. No: 9/2	<b>Evin Sahibi : Rahmi Özer</b>			
<b>Yapım Tarihi : 20. yy.</b>	<b>Kitabe : -</b>	<b>Ustası : Bilinmiyor</b>			
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>					
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>		<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>
<b>İyi</b>					
<b>Orta</b>	x	x		x	x
<b>Kötü</b>					
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>		<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>
	yok	var		var	11.5x5.5
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım</b> Konut	<b>Mevcut Kullanım</b> Konut		<b>Önerilen Kullanım</b> Konut	
<b>Yapının Tescil Durumu : Yasal olarak koruma altında değildir.</b>					
<b>Malzeme</b>		<b>Teknik</b>		<b>Süsleme</b>	
<b>Taşıyıcı</b> Ahşap-Taş	<b>Dolgu</b> Bağdadî	<b>Kaplama</b> Sıva	Ahşap-Çatki	<b>Yüzeyi</b> Tavan	<b>Malzemesi</b> Ahşap
				<b>Tekniği</b>	
					
					
ZEMİN KAT PLANI (ÇİZİM TUBA ÇOŞKUN)			BİRİNCİ KAT PLANI (ÇİZİM TUBA ÇOŞKUN)		

**4.1.5.2. 156 Ada, 29L-IIc Pafta, 18 Parsel, 2. binasının teknik özellikleri**

Zemin ve bir normal kattan oluşan yapının 20. yy. da inşa edildiği düşünülmektedir. Zemin katı aralarında ahşap hatıllar olan yığma taş, üst katta bağdadî tekniği görülmektedir. Bazı mekânlarda kerpiç kullanımı gözlenmektedir. Dış sofalı plan grubuna girmekte olan yapının zemin katında

depo, kiler olarak kullanılan mekânlar mevcut iken; üst katta yaşam mekânları yer almaktadır. Ön kısmında bir bahçesi vardır. Kuzey batı cephelerden ise yan parseldeki yapılara bitişik olarak tasarlanmıştır. Giriş kuzeyde yer alan sokak tarafındadır. Yan parsellerde bulunan evler arasında yer alan çift kanatlı ahşap kapı ile sağlanmaktadır. Zemin katta yer alan deponun güney duvarına sonradan eklenen bir kısım daha vardır. Burası moloz taş ile örülmüş ve ardiye olarak kullanılmıştır. Merdivenin yan tarafında yine sonradan ilave edildiği anlaşılan tuvalet kısmı vardır. Zemin katta yer alan iki odanın da duvarlarında yüklük vardır. Yüklüklerin birer köşesi gusülhane olarak düzenlenmiştir. Zemin katta yer alan mekânların kat yüksekliği üst kata göre azdır. Yaklaşık 2.15 m. olan yüksekliklerden dolayı zemin kat daha basık hissedilmektedir. Tek kollu ahşap bir merdiven ile üst kata çıkılmaktadır. Üst kat sahanlığında ahşap korkuluk vardır (Şekil 4.9a). Bu katta sofaya açılan balkon vardır (Şekil 4.9b). Sofanın ucundaki oda diğerine göre daha büyüktür. Odaya girildikten sonra bir kısmı 10 cm. ahşap döşeme ile yükseltilmiştir. Bu odada ocak ve yüklük bulunmaktadır. Ocağın her iki tarafında duvarda oyuk oluşturacak şekilde şerbetlikler yapılmıştır (Şekil 4.9c). Odanın tavanı ahşap kaplamadır. Diğer oda da benzer şekilde gusülhaneli yüklüklü ve bir duvarında da ocak ve şerbetliklidir (Şekil 4.9ç). Ahşap tavanı vardır. Saçak altları ahşap çitalıdır. Üstü alaturka tip kiremitli, kırma çatı ile örtülüdür.



a. Tek kollu ahşap merdiven



b. Balkon



c. Ocak yanında şerbetlikler



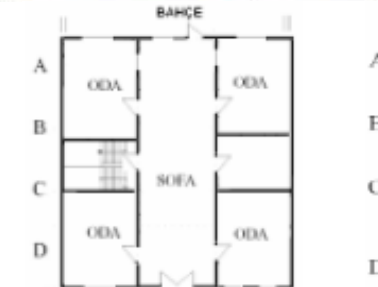
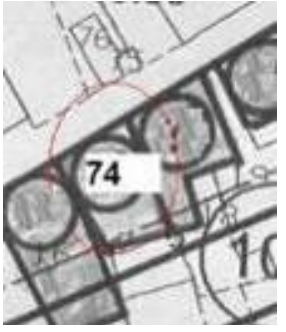


ç. Gusulhaneli yüklük görünüşü

Şekil 4.9. Gülcü Mah. 156 ada, 29L-IIc pafta, 18 parsel, 2. bina görünüşleri



**Tablo: 4.12. Gülcü Mahallesi 156 Ada, 29L-II c Pafta, 17 Parsel Binası**

<b>Resim No : 10.1</b>	<b>Çizim No : 10</b>	<b>Düzenleme Tarihi : 24.03.2016</b>				
<b>Ada/Pafta : 156 ada</b> 29L-II c pafta 17 parsel	<b>Adres : Gülcü Mah.</b> 3505 Sok. No: 11	<b>Evin Sahibi : Mustafa Köstelli</b>				
<b>Yapım Tarihi : 20. yy.</b>	<b>Kitabe : -</b>	<b>Ustası : Bilinmiyor</b>				
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>						
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>	<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>İyi</b>	x	x	x	x		
<b>Orta</b>						
<b>Kötü</b>						
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>	<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>		
	var	var	var	10x14		
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım</b> Konut	<b>Mevcut Kullanım</b> Konut	<b>Önerilen Kullanım</b> Konut			
<b>Yapının Tescil Durumu : 09.11.2007 tarih ve 1977 sayılı karar ile tescil edilmiştir.</b>						
<b>Malzeme</b>			<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>Taşıyıcı</b> Ahşap-Taş	<b>Dolgu</b> Bağdadî	<b>Kaplama</b> Sıva	Ahşap-Çatki	<b>Yüzeyi</b> Tavan	<b>Malzemesi</b> Ahşap	<b>Tekniği</b>
						
						
(Çizim D. Demirci)		(Çizim D. Demirci)				


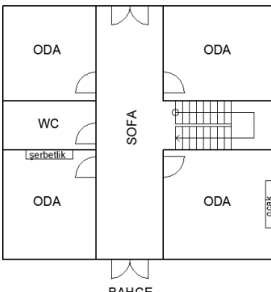
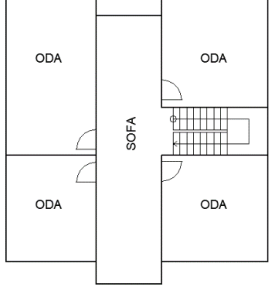

#### 4.1.5.3. 156 Ada, 29L-IIc Pafta, 17 Parsel binasının teknik özellikleri

Zemin ve bir normal kattan oluşan yapının 20. yy. da inşa edildiği düşünülmektedir. İç sofalı plan grubunda olan yapının zemin katı araları ahşap hatıllı iri moloz taş ile üzeri bağdadî tekniğinde yapılmıştır. Birinci normal katta da bağdadî tekniği kullanılmıştır. Yapının her iki katında da hem yaşam

mekânı hem de servis mekânları bulunmaktadır. Servis mekânları evin batı yönünde ve arka bahçeye bakan kısımda yer almaktadırlar. Binanın girişi sokak cephesinden olup ön görünüşü simetriktir. Üst katta iki cumbası vardır. Düzayak olan girilen evin kapısı ahşap ve çift kanatlıdır. Yapıya girdikten sonra sol tarafla ara sahanlıklı çift kollu ahşap bir merdiven ile üst kata çıkılmaktadır. Zemin katta giriş kapısının tam karşısında bahçeye açılan tek kanatlı bir ahşap kapı daha vardır. Bahçe evin güney cephesinde yer almaktadır. Yapı iç sofalı plan tipindedir. Bina doğu ve batı cephelerinden yan parseldeki yer alan yapılara bitişik olarak inşa edilmiştir. Zemin katın sokağa bakan cephesinde sağda iki adet dikdörtgen formlu pencere, solda yatay dikdörtgen formlu penceresi vardır. Üst katta sokağa bakan cephede; iki yandaki cumbalarda önde her iki yanda ve ortada girintili kısımda birer adet ikiz dikdörtgen formlu pencere, bulunmaktadır. Bahçesine bakan güney yönde; üst katta kapının hemen önünde kare planlı küçük bir balkonu vardır. Bazı odalarda tek kapaklı ahşap gömme dolaplar vardır. Bazı dolap kapakları yekpare dikdörtgen ahşap panodan, bazı kapaklar ise üst üste konulmuş iki kare formlu ahşap tabladan oluşmaktadır. Kısa ve düz ahşap saçaklara sahiptir. Saçaklar altları ahşap çıtalıdır. Üstü alaturka kiremitli, kırma çatı ile örtülüdür.

#### 4.1.6 Hızırbey Mahallesi Bina Örnekleri

**Tablo: 4.13. Hızırbey Mahallesi 313 Ada, 29L-I b Pafta, 8 Parsel Binası**

<b>Resim No</b> : 11.1	<b>Çizim No</b> : 11	<b>Düzenleme Tarihi</b> : 26.03.2016				
<b>Ada/Pafta</b> : 313 ada 29L-Ib pafta 8 parsel	<b>Adres</b> : Hızırbey Mah. 1525 Sok. No: 5	<b>Evin Sahibi</b> : Gaye Asansör				
<b>Yapım Tarihi</b> : 20. yy.	<b>Kitabe</b> : -	<b>Ustası</b> : Bilinmiyor				
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>						
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>	<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>İyi</b>	x	x	x	x		
<b>Orta</b>						
<b>Kötü</b>						
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>	<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>		
	var	var	var	12.50x10.80		
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım</b> Konut	<b>Mevcut Kullanım</b> Konut	<b>Önerilen Kullanım</b> Konut			
<b>Yapının Tescil Durumu</b> : 13.05.1977 tarih ve A-548 sayılı karar ile tescil edilmiştir.						
<b>Malzeme</b>			<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>Taşıyıcı</b> Ahşap-Taş	<b>Dolgu</b> Bağdadi	<b>Kaplama</b> Sıva	Ahşap- Çatki	<b>Yüzeyi</b> Tavan	<b>Malzemesi</b> Ahşap	<b>Tekniği</b>
						
						
ZEMİN KAT PLANI (ÇİZİM TUBA ÇOŞKUN)			BİRİNCİ KAT PLANI (ÇİZİM TUBA ÇOŞKUN)		(Çizim D. Demirci)	

##### 4.1.6.1. 313 Ada, 29L-Ib Pafta, 8 Parsel binasının teknik özellikleri

Bodrum, zemin ve bir normal kattan oluşan yapının 20. yy. da inşa edildiği düşünülmektedir. İç sofalı plan grubunda olan yapının bodrum ve zemin katları



yığıma taş tekniğinde, üst kat ise bağdadî olarak inşa edilmiştir. Odunluk ya da depo olarak kullanıldığı düşünülen bodrum kata bina dışından da erişim sağlanabilmektedir. Yapının giriş kotu sokak kotundan yüksektedir. Beş basamak ile çıkıldıktan sonra giriş hafif içeri alınmıştır. Çift kanatlı ahşap giriş kapısı vardır (Şekil 4.10a). Girişin her iki tarafında duvarda sütunvari işlemeli ahşap köşe pervazları mevcuttur. Odalar sofa etrafında konumlanmıştır. Bina içine girildikten sonra zemin 50 cm. yükseltilmiştir. Sofa yüksekliği 3.00 m. dir. Sofa ortasında kemer bulunmaktadır (Şekil 4.10b). Bu katta toplam dört adet mekân vardır. Tek kollu ahşap merdiven ile üst kata geçilmektedir (Şekil 4.10c). Üst katta simetrik iki cumbası vardır. Bu odalarda şerbetlik ve duvara gömme dolapları vardır (Şekil 4.10ç). Yol cephesine doğru yaklaşık birer metrelik olan bu çıkımların bulunduğu odaların evin “baş oda” sı olduğu düşünülmektedir. Tavanları ahşap kaplamalıdır ve ortasında süslemeli göbek vardır (Şekil 4.10d). Bu odalar ikişer adet ½ oranlarında, toplam dört adet olmak üzere ahşap giyotinli pencerelidir. Cumbaların arasında kalan kısımda ise kareye yakın formda iki adet ahşap pencere vardır. Yine cumbalardaki pencerelerin hizasında zemin katta dört adet ahşap pencere vardır. Bina yan cepheden doğu yönünde yer alan diğer yapıya bitişik nizamdadır. Batı yönünde ise eve bitişik olarak inşa edilen; yüksek duvarlı, tek katlı müstemilat vardır.

Tek katlı ve kare planlı olan bu kısmın çatı örtüsü bulunmamakta betonarme olarak bırakılmış döşemesi bulunmaktadır. Bu kısım dam olarak kullanılmaktadır. Zemin kat ve üst kat işlemeli ahşap bir silme ile birbirlerinden ayrılmaktadır. Yine cumbaların köşe kenarlarında dikey olarak sütunvari ahşap köşe pervazları vardır. Bahçe kısmına doğru üst kat sofası çıkma yapmıştır (Şekil 4.10e). Ahşap iki dikme ile desteklenmiştir. Köşelerde süslemeli ahşap kat silmeleri vardır. Kısa ve düz ahşap saçaklara sahiptir. Saçaklar altları ahşap çıtalıdır. Üstü alaturka kiremitli, kırma çatı ile örtülüdür.



a. Çift kanatlı ahşap giriş kapısı



b. Kemerli sofa



c. Tek kollu ahşap merdiven



ç. Duvarda gömme dolaplar



d. Ahşap kaplamalı tavan



e. Arka cephe cumba görünüşü

Şekil 4.10. Hızırbey Mah. 313 ada, 29L-Ib pafta, 8 parsel binasının görünüşleri

**Tablo: 4.14. Hızırbey Mahallesi 313 Ada, 29L-I b Pafta, 8 Parsel Binası**

<b>Resim No</b> : 12.1	<b>Çizim No</b> : 12	<b>Düzenleme Tarihi</b> : 27.03.2016				
<b>Ada/Pafta</b> : 313 ada 29L-Ib pafta 8 parsel	<b>Adres</b> : Hızırbey Mah. 1525 Sok. No: 3	<b>Evin Sahibi</b> : Gaye Asansör				
<b>Yapım Tarihi</b> : 20. yy.	<b>Kitabe</b> : -	<b>Ustası</b> : Bilinmiyor				
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>						
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>	<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>İyi</b>	x	x	x	x		
<b>Orta</b>						
<b>Kötü</b>						
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>	<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>		
	var	var	var	12.50x10.80		
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım</b> Konut	<b>Mevcut Kullanım</b> Konut	<b>Önerilen Kullanım</b> Konut			
<b>Yapının Tescil Durumu</b> : 13.05.1977 tarih ve A-548 sayılı karar ile tescil edilmiştir.						
<b>Malzeme</b>		<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>			
<b>Taşıyıcı</b> Ahşap-Taş	<b>Dolgu</b> Bağdadi	<b>Kaplama</b> Sıva	<b>Ahşap-Çatki</b>	<b>Yüzeysel</b> Tavan	<b>Malzemesi</b> Ahşap	<b>Tekniği</b>
						
						
BAHÇE ZEMİN KAT PLANI (ÇİZİM TUBA ÇOŞKUN)	BİRİNCİ KAT PLANI (ÇİZİM TUBA ÇOŞKUN)	(Çizim D. Demirci)				

#### 4.1.6.2. 313 Ada, 29L-Ib Pafta, 8 Parsel binasının teknik özellikleri

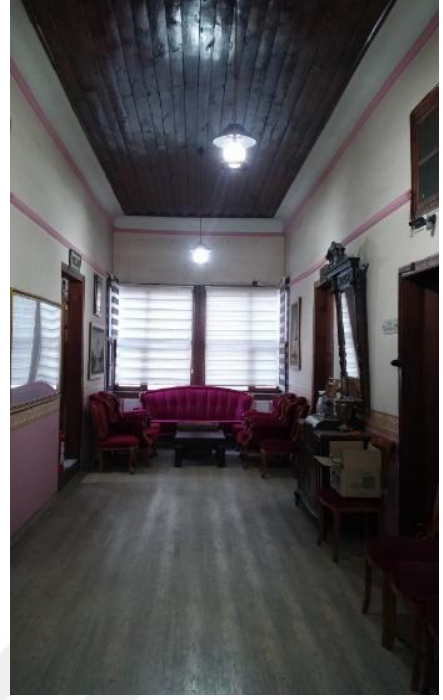
Bodrum, zemin ve bir normal kattan oluşan yapının 20. yy. da inşa edildiği düşünülmektedir. İç sofalı plan grubunda olan yapının bodrum ve zemin katları yığma taş tekniğinde, üst kat ise bağdadi olarak inşa edilmiştir. Bodrum ve zemin kattaki moloz taşlar belirli aralıklarla konulan ahşap hatıllarla

desteklenmiştir (Şekil 4.11a). Odunluk ya da depo olarak kullanıldığı düşünülen bodrum kata bina dışından da erişim sağlanabilmektedir. Zemin kat ve üst kat yaşama mekânlarının yer aldığı kısımlardır. Odalar sofa etrafında konumlanmıştır (Şekil 4.11b). Yapının giriş kotu sokak kotundan yüksektedir. Üç basamak ile çıkıldıktan sonra giriş hafif içeri alınmıştır. Çift kanatlı ahşap giriş kapısı vardır (Şekil 4.11c). Bina içine girildikten sonra zemin 50 cm. yükseltilmiştir. Sofa yüksekliği 3.25 m. dir. Bu katta toplam dört adet mekân vardır. Tek kollu sahanlıklı bir ahşap merdiven ile üst kata geçilmektedir (Şekil 4.11ç). Sahanlıktan aşağıda kalan merdiven kolunun alt kısmı kapatılarak buradan bodruma erişim sağlanmaktadır. Üst katta sofanın sokak tarafına bakan odalar yaklaşık birer metre çıkma yapmıştır. Burada yer alan mekânların kat yüksekliği 3.90 m. dir. Tavanlar ahşap kaplamadır. Merdivenin kat sahanlığından sonra çıkılan kısmında sandık odası olarak adlandırılan alan bulunmaktadır.

Binanın güney ve doğu cephelerde birer bahçe bulunmaktadır. Güney yöndeki bahçeye doğru bir cumbası vardır. Sokak cephesinde de iki adet cumbası bulunmaktadır. Bahçe tarafındaki çıkma iki adet ahşap dikme ile desteklenmektedir. Sokak tarafındaki çıkmaların köşeleri dikey olarak sütûnvari ahşap köşe pervazlıdır. Bu odalar ikişer adet  $\frac{1}{2}$  oranlarında ön yüzde, birer adet  $\frac{1}{2}$  oranında yan yüzeylerde olmak üzere toplam sekiz adet olmak üzere ahşap giyotinli pencerelidir. Cumbaların arasında kalan kısımda ise kareye yakın formda iki adet ahşap pencere vardır. Yine cumbalardaki pencerelerin hizasında zemin katta dört adet ahşap pencere vardır. Zemin kat ve üst kat işlemeli ahşap bir silme ile birbirlerinden ayrılmaktadır. Kısa ve düz ahşap saçaklara sahiptir. Saçakların altları ise ahşap çıtalıdır. Üstü oluklu alaturka kiremitli, kırma çatı ile örtülüdür.



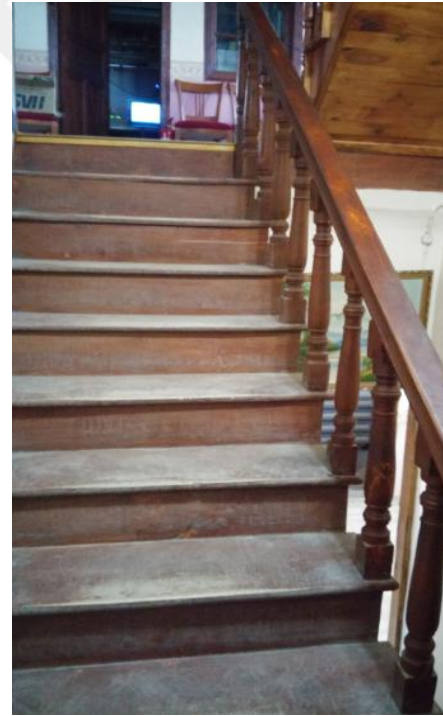
a. Ahşap hatıllı cephe görünüşü



b. Sofa etrafında odalar



c. Ahşap giriş kapısı




ç. Ahşap merdiven

Şekil 4.11. Hızırbey Mah. 313 ada, 29L-Ib pafta, 8 parsel binasının görünüşleri



#### 4.1.7 Hisar Mahallesi Bina Örnekleri

**Tablo: 4.15. Hisar Mahallesi 2159 Ada, - Pafta, 13 Parsel Binası**

<b>Resim No : 13.1</b>		<b>Çizim No : 13</b>		<b>Düzenleme Tarihi : 27.03.2016</b>		
<b>Ada/Pafta : 2159 ada</b> - pafta 13 parsel		<b>Adres : Hisar Mah.</b> Deliktaş Sok. No: 51		<b>Evin Sahibi :-</b>		
<b>Yapım Tarihi : 20. yy.</b>		<b>Kitabe : -</b>		<b>Ustası : Bilinmiyor</b>		
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>						
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>		<b>Dış Cephe</b>		<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>
<b>İyi</b>						
<b>Orta</b>						
<b>Kötü</b>						
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>		<b>Elektrik</b>		<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım</b> Konut	<b>Mevcut Kullanım</b> Konut			<b>Önerilen Kullanım</b> Konut	
<b>Yapının Tescil Durumu : Yasal olarak koruma altında değildir.</b>						
<b>Malzeme</b>			<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>Taşıyıcı</b> Ahşap-Taş	<b>Dolgu</b> Bağdadi	<b>Kaplama</b> Sıva	Ahşap-Çatki	<b>Yüzeyi</b> Tavan	<b>Malzemesi</b> Ahşap	<b>Tekniği</b>
						

#### 4.1.7.1. 2159 Ada, - Pafta, 13 Parsel binasının teknik özellikleri

Zemin ve bir normal kattan oluşan, iç sofalı plan grubunda olan yapının zemin katı araları ahşap hatıllı iri moloz taş ile üzeri bağdadî çıtalı teknik uygulanmıştır. Yapının güneyinde bir bahçe yer almaktadır. Evin servis mekânları bu cepheye bakmaktadır. Her iki katında da hem yaşam mekânı hem de servis mekânları bulunmaktadır. Dikdörtgen bir oturma odasına sahip olan binanın üç cephesi açıktır. Batı cephesinden ise yan parselde bulunan başka bir yapıya bitişik olarak inşa edilmiştir. Ana giriş sokağa bakan kısımdan olmakla beraber bunun sağında ve solunda birer tane daha giriş bulunmaktadır. Ana giriş kapısı çift kanatlı ve ahşaptır. Kapının sağında bir adet solunda da iki adet olmak üzere dikdörtgen formlu pencereleri mevcuttur. Pencerelerde demir parmaklıklar vardır. Bu cephede üst katta ise dört adet dikdörtgen formlu aydınlık penceresi ile bunların arasında yer alan kare forma yakın iki adet penceresi vardır. Evin üst katında, kuzeydoğu tarafındaki odada ahşap gömme dolaplar, bitki motifi sırası bulunan ahşap oyma korkulukla çevrilidir. Bu odadaki ocağın yatay dikdörtgen formlu alçı davlumbazlı ocağı süslemesizdir. Odanın tavanında ortası sekiz baklava dilimli, sekiz kollu yıldız biçiminde ahşap tavan göbeği bulunmaktadır. Binanın üst örtüsü ahşap kırma çatıdır. Saçakları kısa ve düzdür. Çatısının üzeri Marsilya tip kiremitle örtülüdür. (Bilgiler eski resimlere bakılarak yorumlanmıştır.) Yapı sahibi tarafından birkaç yıl öncesinde yıkılmıştır (Şekil 4.12a ve b).



a.



b.

Şekil 4.12. Hisar Mah. 2159 ada, - pafta, 13 parsel arazi görünüşleri



**Tablo: 4.16. Hisar Mahallesi 2159 Ada, - Pafta, 12 Parsel Binası**

<b>Resim No : 14.1</b>	<b>Çizim No : 14</b>	<b>Düzenleme Tarihi : 27.03.2016</b>					
<b>Ada/Pafta : 2159 ada - pafta 12 parsel</b>	<b>Adres : Hisar Mah. Deliktaş Sok. No: 53</b>	<b>Evin Sahibi :-</b>					
<b>Yapım Tarihi : 19. yy.</b>	<b>Kitabe : -</b>	<b>Ustası : Bilinmiyor</b>					
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>							
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>		<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>İyi</b>							
<b>Orta</b>							
<b>Kötü</b>							
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>		<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>		
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım Konut</b>	<b>Mevcut Kullanım Konut</b>		<b>Önerilen Kullanım Konut</b>			
<b>Yapının Tescil Durumu : Yasal olarak koruma altında değildir.</b>							
<b>Malzeme</b>			<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>			
<b>Taşıyıcı Ahşap-Taş</b>	<b>Dolgu Bağdadi</b>	<b>Kaplama Sıva</b>	Ahşap-Çatkı	<b>Yüzeyi Tavan</b>	<b>Malzemesi Ahşap</b>	<b>Tekniği</b>	
							

#### 4.1.7.2. 2159 Ada, - Pafta, 12 Parsel binasının teknik özellikleri

Zemin ve bir normal kattan oluşan, dış sofalı plan grubunda olan yapının tümü ahşap hatıllı iri moloz taş ile inşa edilmiştir. Yapının dış duvarında sıva, boya vb. bulunmamaktadır bunun için taş işçiliği rahat bir şekilde fark edilebilmektedir. Güney yönünde bahçesi vardır. Servis mekânları bu yönde yer almaktadır. Yaşam mekânları her iki katta da mevcuttur. Odalar dış sofaya açılmaktadır. Dikdörtgen bir oturma sahanına sahip olan binanın doğu, batı, güney olmak üzere üç cephesi açıktır. İki sokağın kesişim noktasında bulunan yapının ana girişi kuzey cephesindeki sokaktan çift kanatlı ahşap kapı ile sağlanmaktadır. Güney yönünde ikinci bir giriş kapısı bulunmaktadır. Giriş cephesinde kapının sağında dört, solunda iki adet farklı ölçülerde küçük ahşap pencereler vardır. Üst katta ana yola bakan giriş cephesinde toplam altı adet kare formlu büyük pencere ile bunların üzerinde yine altı adet küçük aydınlık penceresi bulunmaktadır. Ayrıca odalardan sofaya açılan pencereler mevcuttur. Zemin katta sofanın ucunda bir oda vardır. Üst katta ise sofanın doğu ucu şekillidir. Evin üst katındaki odalarda tek ve çift kanatlı ahşap dolap kapakları süslemesizdir. Tekne tavanında; çita işçiliği ile yapılmış yedi kollu yıldız motifli ahşap tavan göbeği bulunmaktadır. Saçakları yok denecek kadar kısadır. Üstü Marsilya tipi kiremitle kaplı, kırma çatı ile örtülüdür. (Bilgiler eski resimlere bakılarak yorumlanmıştır.) Yapı sahibi tarafından birkaç yıl öncesinde yıkılmıştır (Şekil 4.13a ve b).



a.



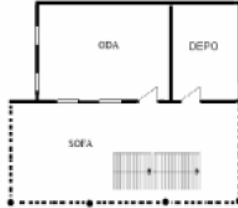

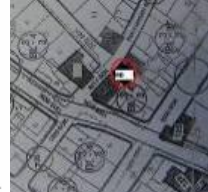


b.

Şekil 4.13. Hisar Mah. 2159 ada, - pafta, 12 parsel arazi görünüşleri

#### 4.1.8 İskender Mahallesi Bina Örnekleri

**Tablo: 4.17. İskender Mahallesi 433 Ada, 60 Pafta, 3 Parsel Binası**

<b>Resim No : 15.1</b>	<b>Çizim No : 15</b>	<b>Düzenleme Tarihi : 28.03.2016</b>				
<b>Ada/Pafta : 433 ada 60 pafta 3 parsel</b>	<b>Adres : İskender Mah. 1308 Sok. No: 13</b>	<b>Evin Sahibi : Remziye Tatar</b>				
<b>Yapım Tarihi : 19. yy.</b>	<b>Kitabe : -</b>	<b>Ustası : Bilinmiyor</b>				
YAPININ FİZİKİ DURUMU						
	Taşıyıcı Sistem	Dış Cephe	İç Mekan	Süsleme		
<b>İyi</b>						
<b>Orta</b>						
<b>Kötü</b>	x	x	x	x		
Teknik Bilgiler	Su	Elektrik	Isıtma	Boyut		
	yok	yok	yok			
Kullanım Amacı	Tasarlanan Kullanım Konut	Mevcut Kullanım Konut	Önerilen Kullanım Konut			
<b>Yapının Tescil Durumu : Yasal olarak koruma altında değildir.</b>						
Malzeme			Teknik	Süsleme		
Taşıyıcı Ahşap-Taş	Dolgu Bağdadi	Kaplama Sıva	Ahşap-Çatı	Yüzeyi Tavan	Malzemesi Ahşap	Tekniği
						
 <p>(Çizim D. Demirci)</p>		 <p>(Çizim D. Demirci)</p>		 <p>(Çizim D. Demirci)</p>		

#### 4.1.8.1. 433 Ada, 60 Pafta, 3 Parsel binasının teknik özellikleri

Zemin ve bir normal kattan oluşan yapının 19. yy. da inşa edildiği düşünülmektedir. Dış sofalı plan grubunda olan yapının zemin katı ve kuzey yöndeki dış duvarının tamamı araları ahşap hatıllı moloz taş ile inşa edilmiştir. Üst kat bağdadî tekniğinde yapılmıştır. Güney yöne bakan zemin katta açık, üst katta kapalı hanayıyla Isparta il merkezinde rastlanan, plan ve mimari unsurlarıyla Isparta'nın sivil mimari dokusuna ait olduğunu söyleyebileceğimiz tipik ev örneklerindedir.

Hanayın uzunluğu yaklaşık 8.25 m. dir. Evin dış cephesinin sade olmasına karşılık odalarında ocak, gömme dolaplar, lambalık, alçı kabartma süslü şerbetliklerin bulunması geleneksel Türk evi özelliklerine de sahip olduğunu göstermektedir (Şekil 4.14a ve b).

Yapıya giriş sokak kotundan düzayak şeklindedir. Dış sofadan üst kata çıkışı sağlayan ahşap tek kollu merdiven bulunmaktadır. Merdiven üç basamaklı beton bir kaideye oturduktan sonra ahşap olarak devam etmektedir. Merdiven korkulukları demirden olup üst katta sahanlığın kenarları yine aynı tarz ile çevrilmiştir. Ancak zaman içerisinde söküldüğü ve şuan yerinde olmadığı gözlenmiştir (Şekil 4.14c). Dört adet ahşap sütun üst kat sofasını taşımaktadır. Ancak sonradan aralarına biriket duvar örülmüştür. Sofa yüksekliği 2.40 m. dir. Zemin katta sofanın kuzeyinde yer alan iki mekân sofaya açılmaktadır. Üst kat sofası hanay biçiminde ve bahçeye doğru çıkma yapmaktadır. Buranın tavan yüksekliği zemin katından fazladır. Üst katta üç oda bulunmaktadır. Sofanın kuzey duvarında yanları üçer nişli alçı şerbetlik bulunmaktadır. Şerbetliğin yuvarlak kemerinde kabartma rozet vardır. Sofanın üzeri tekne tavan çiminde olup tavanı ve tabanı ahşap kaplamadır. Batı yönde sofanın ucunda iki basamaklı ahşap bir merdivenle çıkılan fevkanî durumda tek oda vardır (Şekil 4.14ç). Odalar yasama mekânları olarak kullanılmaktadır. Evin üst katında kuzeydoğuda bulunan odada tek ve çift kanatlı ahşap gömme dolaplar vardır. Dolap kapakları süslemesizdir. Bu odanın kuzey duvarında bir ocak ve ona ait dikdörtgen formlu davlumbaz bulunmaktadır. Ocağın yan taraflarında ikişer gözlü nişler vardır. Odalarda üçer nişli şerbetlikler vardır. Kuzeybatı köşedeki

odanın ahşap tavanı çitakâri tekniğinde olup, baklava dilimi motiflidir (Şekil 4.14d). Tavanların içbükey kenarlarında Barok üslupta yapılmış bitki demetleri, kuzeydoğudaki odada bulunan yüklüğün üzerinde ise selvi motifi sırası bulunan ahşap süsleme yapılmıştır (Şekil 4.14e). Dış sofanın batı ucundaki odada bir de lambalık vardır. Odaların tabanları ahşap kaplamadır. Üst katta, kuzeydoğu yöndeki odanın gömme dolaplarından birisi gusülhane olarak kullanılmaktadır. Evin dört tarafı bahçedir. Ana giriş kuzeybatıda yer alan çıkmaz sokağa bakan taraftadır. Kuzey ve doğu yönlerinde birer bahçe kapısı yer almaktadır. Kapıların kanatları yan yana getirilmiş düşey tahtaların arkadan üç yatay kuşakla tutturulmasıyla yapılmıştır. Zemin kattaki mekânlara ait kapılar tek kanatlı ve ahşaptır. Kapılarda süsleme bulunmamaktadır. Batı cephesinde zemin katta yaklaşık  $\frac{1}{2}$  oranında dikdörtgen formlu sağlı sollu ikişer pencere vardır. Pencereleer geçme demir parmaklıklıdır. Üst katta bu cephede toplam dört pencere vardır. Üst katta sofanın güney cephesi pencereleerle kaplıdır. sofanın batı ucundaki odadan ve kuzeydoğu yöndeki odadan batı yönde dış cepheye açılan dört pencere ile aynı tipte birer pencere de sofaya açılmaktadır. Sofaya açılan pencereleer geçme demir parmaklıklıdır. Doğu cepheye ve sofaya açılan tüm pencereleer ahşap çerçevesi ve ikişer kanatlıdır. Kuzey cephesinde üst katta mazgal tipte iki adet kare formlu aydınlık pencereleeri bulunmaktadır. Bu pencereleer ocağın bulunduğu kuzeydoğu yöndeki odaya aittir. Pencereleerin çerçevesi bulunmamaktadır. Binanın kuzeydoğu yönündeki saçağın yerden yüksekliği 5.80 m. dir. Saçakları kısa ve düz olan yapı kırma çatı ile örtülü olup üzeri alaturka kiremit ile kaplıdır.





a. Ocak ve lambalık



b. Kabartma süslü şerbetlik



c. Beton kaideye oturan ahşap merdiven



ç. Sofaya açılan baş oda



d. Çıtakâri tekniğinde tavan



e. Barok üslubunda selvi motifli süsleme

Şekil 4.14. İskender Mah. 433 ada, 60 pafta, 3 parsel binasının görünüşleri

**Tablo: 4.18 İskender Mahallesi 8021 Ada, 13 Pafta, 7 Parsel Binası**

<b>Resim No : 16.1</b>	<b>Çizim No : 16</b>	<b>Düzenleme Tarihi : 29.03.2016</b>				
<b>Ada/Pafta : 8021 ada 13 pafta 7 parsel</b>	<b>Adres : İskender Mah. 1308 Sok. No: 21</b>	<b>Evin Sahibi : Gülay İldırım, Olcay Kayı</b>				
<b>Yapım Tarihi : 20. yy.</b>	<b>Kitabe : -</b>	<b>Ustası : Bilinmiyor</b>				
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>						
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>		<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>	
<b>İyi</b>						
<b>Orta</b>						
<b>Kötü</b>	x	x		x	x	
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>		<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>	
	yok	yok		yok	11.50x8.50	
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım</b> Konut	<b>Mevcut Kullanım</b> Konut		<b>Önerilen Kullanım</b> Konut		
<b>Yapının Tescil Durumu : 09.11.2007 tarih ve 1977 sayılı karar ile tescil edilmiştir.</b>						
<b>Malzeme</b>			<b>Teknik</b>		<b>Süsleme</b>	
<b>Taşıyıcı</b> Ahşap-Taş	<b>Dolgu</b> Bağdadi	<b>Kaplama</b> Sıva	Ahşap-Çatki	<b>Yüzeyi</b> Tavan	<b>Malzemesi</b> Ahşap	<b>Tekniği</b>
						
						

#### 4.1.8.2. 8021 Ada, 13 Pafta, 7 Parsel binasının teknik özellikleri

Bodrum ve zemin kattan oluşan yapının 20. yy. da inşa edildiği düşünülmektedir. İç sofalı plan grubunda olan yapının bodrum katı yığma, taş ile üzeri bağdadi tekniğinde yapılmıştır. Zemin katta da bağdadi tekniği kullanılmıştır. Bodrum kat odunluk, depo vb. birimlerin yer aldığı kısımdır.



Bodrum kata dışarıdan da erişim sağlanabilmektedir (Şekil 4.15a). Üst katta ise yaşam mekânları bulunmaktadır. Üst kattaki dört oda sofaya açılmaktadır. Dikdörtgen bir oturma odasına sahip olan binanın güney cephesinde yani arka kısmında bahçesi bulunmaktadır. Bahçeye çıkış tek kanatlı kapı iledir. Bu alanda üst kata çıkan ahşap tek kollu merdiveni vardır. Bahçe yönünde küçük bir çıkması mevcuttur. Batı cephesinden ise yan parselde bulunan başka bir yapıya bitişik olarak inşa edilmiştir. Evin ana girişi sokak cephesindedir. Sokak kotundan dokuz basamaklı merdiven ile çıkılarak zemin kata ulaşılmaktadır. Giriş hafif içeriye alınmış olup, giriş sahanlığının üzerinde üçgen bir alınlık bulunmaktadır. Alınlık ve çatı altı saçağı bitkisel motiflerle süslenmiştir. Alınlığın sokaktan yüksekliği 6.05 m. dir. Zemin katta yer alan sofanın batı kısmında var olan mekân kare formlu olup, yan duvarından sofaya doğru bir alan ayrılarak mutfak olarak kullanılmıştır (Şekil 4.15b). Ocak yeri ve yıkama yeri vardır. Güneydoğu köşedeki odada bir ocak ile bunun iki yanında gömme dolaplar yer almaktadır. Güneybatı odada da gömme dolaplar vardır. Ancak dolap kapakları sökülmüştür (Şekil 4.15c). Dolabın içerisinde bahçe tarafına bakan köşede gusülhane vardır. Ayrıca çatıya çıkış için de kapak yerleştirilmiştir. Bu katın sokak cephesindeki pencereleri ½ oranında ve yedi tanedir. Binanın üst örtüsü ahşap kırma çatıdır. Saçak altı yoldan 5.50 m. yüksekliktedir. Saçakları düz ve uzundur. Çatısının üzeri alaturka kiremitle örtülüdür.



a. Bodrum kotu dışarıdan giriş



b. Mutfak



c. Gömme dolaplar

Şekil 4.15. İskender Mah. 8021 ada, 13 pafta, 7 parsel binasının görünüşleri

#### 4.1.9 Keçeci Mahallesi Bina Örnekleri

**Tablo: 4.19. Keçeci Mahallesi 189 Ada, 29L-I c Pafta, 8 Parsel Binası**

<b>Resim No : 17.1</b>	<b>Çizim No : 17</b>	<b>Düzenleme Tarihi : 30.03.2016</b>				
<b>Ada/Pafta : 189 ada</b> 29L-Ic pafta 8 parsel	<b>Adres : Keçeci Mah.</b> 117. Cad. (Hilmi Dilmen Cad.) No: 25	<b>Evin Sahibi : Müşerref Büyüksilleli</b>				
<b>Yapım Tarihi : 20. yy.</b>	<b>Kitabe : -</b>	<b>Ustası : Bilinmiyor</b>				
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>						
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>		<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>	
<b>İyi</b>						
<b>Orta</b>	x					
<b>Kötü</b>		x		x	x	
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>		<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>	
	yok	yok		yok	14x7	
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım</b> Konut	<b>Mevcut Kullanım</b> Konut		<b>Önerilen Kullanım</b> Konut		
<b>Yapının Tescil Durumu : 13.05.1977 tarih ve A-548 sayılı karar ile tescil edilmiştir.</b>						
	<b>Malzeme</b>		<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>Taşıyıcı</b> Ahşap-Taş	<b>Dolgu</b> Bağdadi	<b>Kaplama</b> Sıva	Ahşap-Çatki	<b>Yüzeyi</b> Tavan	<b>Malzemesi</b> Ahşap	<b>Tekniği</b>
						

##### 4.1.9.1. 189 Ada, 29L-Ic Pafta, 8 Parsel binasının teknik özellikleri

Zemin ve bir normal kattan oluşan yapının 20. yy. da inşa edildiği düşünülmektedir. İç sofalı plan grubunda olan yapının zemin katı iri moloz taş ve bunun üzeri bağdadî tekniği ile inşa edilmiştir. Yapının dış duvarında sıva, boya vardır fakat yer yer dökülmüştür (Şekil 4.16a). Dikdörtgen bir oturma sahip yapının güney kısımda büyük bir bahçesi vardır. Kuzey yönü sokağa bakan evin giriş cephesi de bu sokak üzerindedir. Sokaktan düzayak olarak girilen yapının çift kanatlı ahşap kapısı vardır (Şekil 4.16b). Yolun zaman içerisinde yükselmesi ile bina girişi yol kotuna göre aşağıda kalmıştır. Üst katta

yer alan cumbanın sokaktan yüksekliği 2.15 m. dir. Zemin katta depo, kiler, mutfak vb. hacimler yer almaktadır. Burada yer alan mekânlardan yol cephesinde olanda yüklük ve duvarda şerbetlik kısmı gözlenmektedir. Tavanı ahşap kaplamadır. Yine bu katta bahçe tarafına bakan duvarda çeşme yeri vardır. Ahşap bir merdiven ile üst kata ulaşılmaktadır. Üst katta ise sofa etrafında konumlanmış yaşama, yatma mekânları bulunmaktadır. Giriş kapısının üst kısmındaki oda cumbalıdır. Giriş cephesinde zemin katta sağda sonradan pencereden bozularak değiştirildiği tahmin edilen ikinci bir kapı boşluğu, solda; kare formlu büyük ölçekli bir pencere simetrik olarak yer alır. Cumba üzerinde sokak cephesine bakan yaklaşık ½ ölçekli dikdörtgen formlu iki pencere ile yanlarda çok dar ölçekli dikdörtgen formlu birer pencere bulunmaktadır. Oda tavanları ahşaptandır. Cumbanın üzeri üçgen alınlıklıdır. Bu alınlığın yerden yüksekliği 6.90 m.dir. Cumbanın alt kısmı incelendiğinde ise yatay yerleştiren hatılın sıvayı iyi tutması için ahşap üzerinden kertiklendiği gözlenmiştir (Şekil 4.16c). Yapı doğu ve batı cephelerinde yanlarında yer alan binalara bitişik olarak inşa edilmiştir. Saçakları yok denecek kadar kısa ve düzdür. Üstü alaturka kiremitle kaplı, kırma çatı ile örtülüdür.



a. Bağdadî sıvalı dış cephe






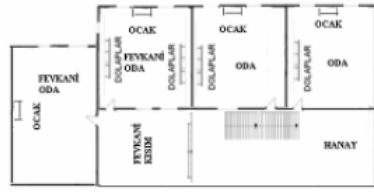
b. Çift kanatlı ahşap kapı



c. Sıva öncesi ahşabın kertiklenmesi

Şekil 4.16. Keçeci Mah. 189 ada, 29L-Ic pafta, 8 parsel binasının görünüşleri

**Tablo: 4.20. Keçeci Mahallesi 189 Ada, 29L-I c Pafta, 2 Parsel Binası**

<b>Resim No : 18.1</b>	<b>Çizim No : 18</b>	<b>Düzenleme Tarihi : 31.03.2016</b>				
<b>Ada/Pafta : 189 ada</b> 29L-Ic pafta 2 parsel	<b>Adres : Keçeci Mah. 117.</b> Cad. (Hilmi Dilmen) No: 35	<b>Evin Sahibi : -</b>				
<b>Yapım Tarihi : 19. yy.</b>	<b>Kitabe : -</b>	<b>Ustası : Bilinmiyor</b>				
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>						
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>	<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>İyi</b>						
<b>Orta</b>				x		
<b>Kötü</b>	x	x	x			
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>	<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>		
	yok	yok	yok			
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım</b> Konut	<b>Mevcut Kullanım</b> Konut	<b>Önerilen Kullanım</b> Konut			
<b>Yapının Tescil Durumu : 09.11.2007 tarih ve 1977 sayılı karar ile tescil edilmiştir.</b>						
<b>Malzeme</b>			<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>Taşıyıcı</b> Ahşap-Taş	<b>Dolgu</b> Bağdadi	<b>Kaplama</b> Sıva	Ahşap-Çatki	<b>Yüzeyi</b> Tavan	<b>Malzemesi</b> Ahşap	<b>Tekniği</b>
						
						
(Çizim D. Demirci)			(Çizim D. Demirci)			

#### 4.1.9.2. 189 Ada, 29L-Ic Pafta, 2 Parsel binasının teknik özellikleri

Zemin ve bir normal kattan oluşan yapının 19. yy. da inşa edildiği düşünülmektedir. Dış sofalı plan grubunda olan yapının her iki katı da araları ahşap hatıllı moloz taş ile inşa edilmiştir. Batı yönde yer alan odanın duvarı bağdadî tekniğinde yapılmış olup dolgusunda için kerpiç malzeme kullanılmıştır. Ev konum itibarıyla dört sokağın kesiştiği bir noktada bulunmaktadır. Kuzeybatı köşesinde bir çeşme yer almaktadır. Çeşmeye kadar

olan cephesi 12 m.'dir. Çeşme tarafındaki saçak altı yüksekliği 5.15 m. iken aşağı taraf 4.95 m.'dir. Doğu, batı yönlerinde yan parsellerde yer alan yapılara bitişik olarak tasarlanmıştır. Sokak tarafında olan ön cephe saçağı iç bükeydir ve köfke taşından imal edilmiştir. Böyle formdaki cephe saçaklarına başka evlerde rastlanılmamıştır. Yapıya giriş sokak kotundan düzayak şeklindedir. Yolun zaman içerisinde yükselmesi ile bina girişi yol kotuna göre aşağıda kalmıştır (Şekil 4.17a). Kuzey cephesinde yer alan sokaktan sağlanan bu girişte çift kanatlı ahşap kapı mevcuttur. Kapının sol kanadı üzerinde düşey olarak takılmış, yuvarlak profilli pirinç kapı kolu vardır. Kapı kolunun hemen üzerinde sekizgen metal bir göbek vardır. Bu göbekte daha önce bir tokmağın olduğu ancak tokmağının sonraki dönemlerde kaybolduğu, kanat üzerinde kalan izlerden anlaşılmaktadır. Binaya girdikten sonra sağ ve solda yer alan ve depo olarak kullanıldığı tahmin edilen mekânları koridor ile geçtikten sonra üst kata ve bahçeye erişimi sağlayan açık hanaya ulaşılmaktadır (Şekil 4.17b). Buranın zemini taştandır. Toplamda üç mekân yer almaktadır. Üçüncü mekânın zemini sıkıştırılmış topraktır. Konum, yer ve kullanılan malzeme itibarıyla ahır olarak kullanılmış olma olasılığı yüksektir (Şekil 4.17c). Depo olarak kullanılan mekânların sokak cephesinde ikişer adet, kare formlu, geçme demir parmaklıklı pencere vardır (Şekil 4.17ç). Orta kısımda yer alan deponun iki adet penceresi açık hanaya bakmaktadır. Diğer depoda ise koridora bakan iki adet pencere mevcuttur. Pencereler geçme demir parmaklıklı ve ahşap çerçevelidir. Binanın oturumuna bakılacak olursa dikdörtgen formludur. Yapının güney kısmında büyük bir bahçesi bulunmakta ve çift kanatlı ahşap bir kapısı yer almaktadır. Bu kapının kanatları üzerinde iki sıra halinde kalpaklı çivi denilen iri baslı çiviler bulunmaktadır. Kapının üzerinde özgün kapı kolu ya da tokmağı yoktur. Üst kata çıkış açık hanadaki ahşap ve tek kollu olan merdiven ile sağlanmaktadır. Merdiven zemin katta blok bir taşın üzerine oturmaktadır. Merdiven korkulukları demirdendir. Dört adet ahşap sütun üst kat sofasını taşımaktadır. Üst kat sofasının güney tarafı kapalı hanay biçiminde olup pencerelerle çevrilidir. Yaşama mekânları üst katta yer almaktadır. Beş bölüm olan bu katta sokak cephesine bakan iki adet normal oda, biri sokak cephesinde biri de batı cephesinde olmak üzere iki adet fevkani oda, bir adet de bu odaları bağlayan fevkani kısım bulunmaktadır. Bu kısımda yanları üçer nişli, üzerleri kemerli, alçı kabartmalı şerbetlikler vardır. Fevkani odalar



süsleme yönüyle zengindir. Üst kattaki kapılar ahşap ve tek kanatlıdır. Tek parça ahşap ve dikdörtgen tablanın kanat çerçevesine geçirilmesiyle oluşturulmuşlardır. Kapı kanatlarının üzerinde herhangi bir süsleme bulunmamaktadır. Bu katta yer alan bütün odalarda birer adet ocak bulunmaktadır. Her odada ahşap dolap ve yüklük bulunmaktadır. Bazı dolap kapaklarında baklava dilimli motifler yer almaktadır. Odaların tavanları ahşap çıtalı olup kenarlarında yer alan alçı kısımlarda kabartmalar vardır. Sokak cephesinde toplam sekiz adet  $\frac{1}{2}$  oranında penceresi bulunmaktadır. Tuvalet banyo gibi kısımların bahçede çözümlenip zaman içerisinde yıpranıp yıkıldıkları tahmin edilmektedir. Evin dış cephesinin sade olmasına karşılık odalarında ocak, gömme dolaplar, lambalık, alçı kabartma süslü şerbetliklerin bulunması geleneksel Türk evi özelliklerine de sahip olduğunu göstermektedir. Bahçesinde bulunan mekânlar da hesaba katılırsa evin “konak” tipinde, yerel olarak “ağa evi” tipinde yapılmış olduğu söylenebilir. Saçakları kısa ve düz olan yapı kırma çatı ile örtülü olup üzeri alaturka kiremit ile kaplıdır.



**a.** Yol kodu altında çift kanatlı ahşap kapı



**b.** Açık hanay



**c.** Alt kat odası



**ç.** Taş cephede demir parmaklıklı pencere

**Şekil 4.17.** Keçeci Mah. 189 ada, 29L-Ic pafta, 2 parsel binasının görünüşleri

#### 4.1.10 Kepeci Mahallesi Bina Örnekleri

**Tablo: 4.21. Kepeci Mahallesi 1258 Ada, 29L-I b Pafta, 9 Parsel Binası**

<b>Resim No</b> : 19.1	<b>Çizim No</b> : 19	<b>Düzenleme Tarihi</b> : 02.04.2016				
<b>Ada/Pafta</b> : 1258 ada 29L-I b pafta 9 parsel	<b>Adres</b> : Kepeci Mah. 1214 Sok. No: 8	<b>Evin Sahibi</b> : Ömer Erdal Kültür Evi				
<b>Yapım Tarihi</b> : 20. yy.	<b>Kitabe</b> : -	<b>Ustası</b> : Bilinmiyor				
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>						
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>	<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>İyi</b>	x	x	x	x		
<b>Orta</b>						
<b>Kötü</b>						
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>	<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>		
	var	var	var	12x8		
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım</b> Konut	<b>Mevcut Kullanım</b> Konut	<b>Önerilen Kullanım</b> Konut			
<b>Yapının Tescil Durumu</b> : 09.11.2007 tarih ve 1977 sayılı karar ile tescil edilmiştir.						
<b>Malzeme</b>			<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>Taşıyıcı</b> Ahşap-Taş	<b>Dolgu</b> Bağdadi	<b>Kaplama</b> Sıva	Ahşap-Çatki	<b>Yüzeyi</b> Tavan	<b>Malzemesi</b> Ahşap	<b>Tekniği</b>
						

##### 4.1.10.1. 1258 Ada, 29L-Ib Pafta, 9 Parsel binasının teknik özellikleri

Zemin ve bir normal kattan oluşan yapı, iç sofalı plan grubunda olup yapının her iki katı da düzgün kesme taş ile inşa edilmiştir. Yapının duvarları sıvalı ve boyalıdır. Depo, kiler, mutfak, banyo gibi kısımlar zemin katta yer alırken yaşam alanları üst katta yer almaktadır. Dikdörtgen bir oturma sahasına sahip yapının



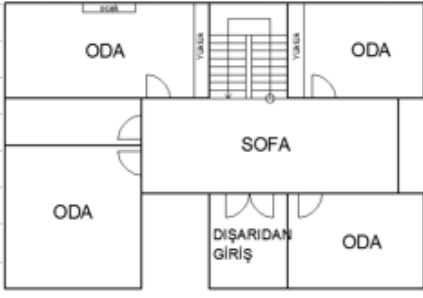
güney kısmında avlusu vardır. Konum itibariyle iki sokağın kesişiminin de bulunan yapının avlu duvarları moloz taşla örülmüştür fakat yer yer biriket kullanımı da vardır. Zemin katta avlulu bahçeye açılan ahşap tek kanatlı bir kapı bulunmaktadır. Yine üst kattan bahçeye erişimi sağlayan betonarme kısmen dönel bir merdiven vardır. Merdivenin sahanlığından eve girişi sağlayan tek kanatlı ahşap bir kapı daha bulunmaktadır (Şekil 4.18a). Binanın ana giriş kapısı sokak üzerindedir. İçeriye alınmış giriş olarak inşa edilmiştir ve düzayak olarak girilmektedir (Şekil 4.18b). Bu ana giriş kapısı ahşap çift kanatlı olup giriş cephesi simetriktir. Girişin üzerine denk gelen çatı kısmında üçgen alınlık vardır. Bu alınlığın yerden yüksekliği 7.15 m. dir. Zemin kat üst kattan, üst kat ise çatıdan taş silme ile ayrılır. Giriş kapısının sağında ve solunda kare forma yakın ikişer adet toplamda dört adet taş söveli pencere bulunmaktadır (Şekil 4.18c). Üst katta ise bu pencerelerin hizalarında ½ oranında giyotinli pencereler bulunmaktadır. Yine aynı form ve tarzdaki pencere girişin üst kısmında vardır. Ön cephede kısa ve içbükey saçaklara sahiptir. Yanlarda yok denecek kadar kısa saçakları bulunan yapının arka tarafında saçığı yoktur. Öndeki saçak altlarında süsleme bulunmamaktadır. Saçak yüksekliği yoldan 6.20 m.dir. Yapı ahşap kırma çatı ile örtülü, üstü alaturka kiremitle kaplıdır.



**a.** Bina dış servis kapısı **b.** Ana giriş kapısı **c.** Taş söveli pencereler

**Şekil 4.18.** Kepeci Mah. 1258 ada, 29L-Ib pafta, 9 parsel binasının görünüşleri

**Tablo: 4.22. Kepeci Mahallesi 405 Ada, 29L-II b Pafta, 131 Parsel Binası**

<b>Resim No</b> : 20.1	<b>Çizim No</b> : 20	<b>Düzenleme Tarihi</b> : 22.03.2016				
<b>Ada/Pafta</b> : 405 ada 29L-II b pafta 131 parsel	<b>Adres</b> : Kepeci Mah. Kemeraltı Sok. No: 8-10	<b>Evin Sahibi</b> : Isparta Kültür Eğitim Vakfı				
<b>Yapım Tarihi</b> :20.yy.	<b>Kitabe</b> : -	<b>Ustası</b> : Bilinmiyor				
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>						
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>	<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>İyi</b>	x	x	x	x		
<b>Orta</b>						
<b>Kötü</b>						
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>	<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>		
	var	var	var			
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım</b> Konut	<b>Mevcut Kullanım</b> Konut	<b>Önerilen Kullanım</b> Konut			
<b>Yapının Tescil Durumu</b> : 13.05.1977 tarih ve A-548 sayılı karar ile tescil edilmiştir.						
<b>Malzeme</b>			<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>Taşıyıcı</b> Ahşap-Taş	<b>Dolgu</b> Bağdadî	<b>Kaplama</b> Sıva	Ahşap-Çatki	<b>Yüzeyi</b> Tavan	<b>Malzemesi</b> Ahşap	<b>Tekniği</b>
						
						
(Çizim D. Demirci)			BİRİNCİ KAT PLANI (ÇİZİM TUBA ÇOŞKUN)			

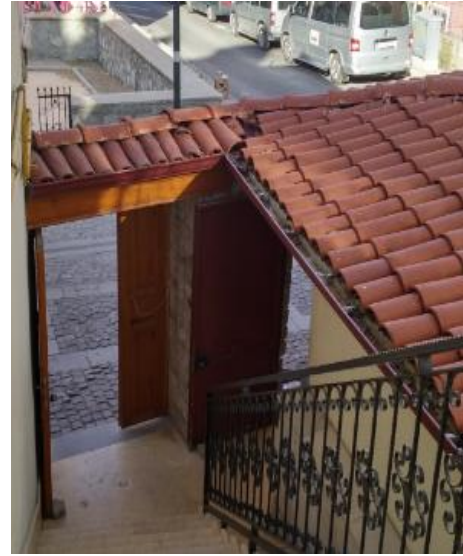
#### 4.1.10.2. 405 Ada, 29L-Ib Pafta, 131 Parsel binasının teknik özellikleri

Zemin ve bir normal kattan oluşan yapı, iç sofalı plan grubunda olup zemin kat araları ahşap hatıllı düzgün kesme taş ve üzeri bağdadî tekniğinde yapılmıştır. Zemin katı depo, kiler, ıslak hacimler, müştemilat gibi kısımlar oluştururken

üst katta yaşam mekânları, sofa yer almaktadır (Şekil 4.19a). Yapı kuzey cepheden bitişik nizamlıdır. Güney cephesinde ise bahçe kısmı yer almaktadır. Sokak cephesinden bahçeye giriş için hem çift kanatlı demir kapı hem de çift kanatlı ahşap kapı konulmuştur (Şekil 4.19b). Sonradan ilave edildiği düşünülen kısımlar bu cephededir. Üst kata çıkan tek kollu betonarme merdiven bulunmaktadır. Yine bina içerisinde üst katla bağlantıyı sağlayan ahşap merdiven vardır (Şekil 4.19c). Merdivenin üst kısmında kemerli bir kısım mevcuttur. Binanın ana girişi sokak cephesindedir. Bu cephe simetrik olarak tasarlanmıştır. Giriş cephenin ortasından birkaç basamak yükseltilmiştir. Binanın saçak altına kadar olan yüksekliği 6.80 m. dir. Çift kanatlı ahşap kapısı ve her iki yanında ikişer tane olmak üzere dört adet dikdörtgen penceresi bulunmaktadır (Şekil 4.19ç). Pencereler de demir parmaklıklar vardır. Üst katta ise iki adet cumba vardır. Zemin kat ile üst kat ahşap bir silme ile birbirinden ayrılmaktadır. Üst katta toplam on adet dikdörtgen formlu giyotinli penceresi vardır. Güney cephede olan cumbalı odanın tavanı alçı süslemelidir. Diğer cumbalı odanın tavanı ise ahşap ve ortasında sekiz kollu yıldız motiflidir (Şekil 4.19d). Odaların tavan yükseklikleri 3.45 m. dir sofanınki ise 3.65 m. dir. Sokak cephesine bakan cumbalı oda da duvarda ahşap yüklük vardır. Batı cephesindeki odada ise ocaklık vardır (Şekil 4.19e). Saçak altları bağdadî sıvalıdır. Bina kırma çatılı ve alaturka kiremit kaplıdır.



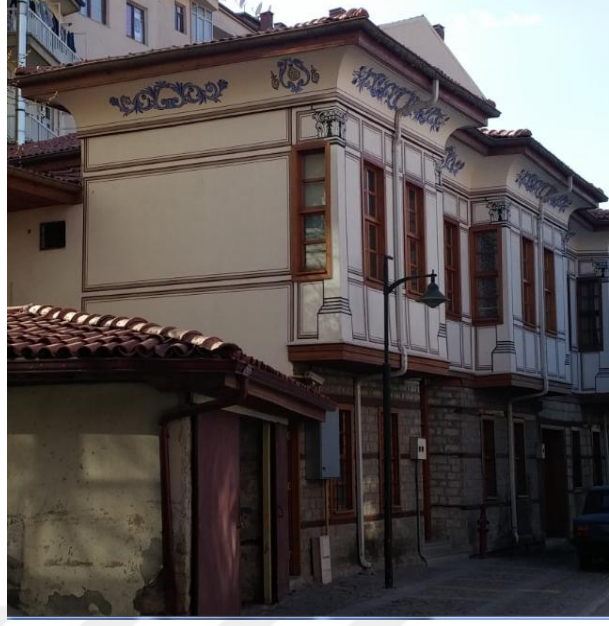
**a.** Üst katta sofa



**b.** Çift kanatlı ahşap giriş kapısı



c. Sofaya açılan ahşap merdiven



ç. Dikdörtgen pencereli cephe



d. Alçı süslemeli tavan




e. Duvarda yüklük

**Şekil 4.19.** Kepeci Mah. 405 ada, 29L-Ib pafta, 131 parsel binasının görüntüleri



#### 4.1.11 Kurtuluş Mahallesi Bina Örnekleri

**Tablo: 4.23. Kurtuluş Mahallesi 427 Ada, 29L-II d Pafta, 126 Parsel Binası**

<b>Resim No</b> : 21.1	<b>Çizim No</b> : 21	<b>Düzenleme Tarihi</b> : 06.04.2016				
<b>Ada/Pafta</b> : 427 ada 29 L-II d pafta 126 parsel	<b>Adres</b> : Kurtuluş Mah. 2108 Sok. No:1	<b>Evin Sahibi</b> : Neriman Görgülü				
<b>Yapım Tarihi</b> :20.yy.	<b>Kitabe</b> : -	<b>Ustası</b> : Bilinmiyor				
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>						
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>	<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>İyi</b>						
<b>Orta</b>	x					
<b>Kötü</b>		x	x	x		
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>	<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>		
	yok	yok	yok	12.35x8.60		
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım Konut</b>	<b>Mevcut Kullanım Konut</b>	<b>Önerilen Kullanım Konut</b>			
<b>Yapının Tescil Durumu</b> : 09.11.2007 tarih ve 1977 sayılı karar ile tescil edilmiştir.						
<b>Malzeme</b>		<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>			
<b>Taşıyıcı</b> Ahşap-Taş	<b>Dolgu</b> Bağdadı	<b>Kaplama</b> Sıva	Ahşap-Çatki	<b>Yüzeyi</b> Tavan	<b>Malzemesi</b> Ahşap	<b>Tekniği</b>
						

##### 4.1.11.1. 427 Ada, 29L-II d Pafta, 126 Parsel binasının teknik özellikleri

Bodrum ve zemin kattan oluşan yapıda, bodrum katı ahşap hatıllı moloz taş ile örülmüştür. İç sofalı plan grubuna girmekte olan yapının bodrum katında depo, kiler olarak kullanılan mekânlar mevcut iken; zemin katında yaşam mekânları yer almaktadır. Sofaya açılan sağlı sollu toplam dört adet oda bulunmaktadır. Bu odalardan ikisi giriş cephesinde yer almaktadır.

Yapının girişi yükseltilmiş ve cephede bir oyuk oluşturacak şekilde içeriye alınmış olup tek kollu merdiven ile çıkılmaktadır (Şekil 4.20a). Kuzey cephede yer alan bu girişin yanlarında ahşap köşe pervazları mevcuttur. Yine girişin üst kısmı üçgen alınlıklı ve alçı kabartmalıdır. Kabartmada binanın yapım yılı

olduğu tahmin edilen “1927” yazılıdır. Alınlığın yerden yüksekliği 5.80 m. dir. Yapının bu cephesinin uzunluğu 12.35 m. dir. Üç sokağın kesişim noktasında bulunan evin güney cephesinde bahçesi bulunmaktadır. Bahçenin iki tarafında kareye yakın formlarda ahşap bahçe kapıları mevcuttur (Şekil 4.20b). Yapının yan tarafında, yapıya bitişik olarak inşa edilmiş ve bir bacası bulunan “tandır evi” vardır (Şekil 4.20c). Zemin kattaki sofadan bahçeye inen taş merdiven vardır. Merdivenin bahçeye indiği kısımda  $\frac{1}{2}$  oranında, geçme demir parmaklıklı bir penceresi vardır. Yine bu merdivenin alt kısmında binanın bodrumuna erişimi sağladığı düşünülen kemerli taştan yapılmış bir geçiş vardır (Şekil 4.20ç). Yapının pencereleri ahşap malzemeden giyotinli olup  $\frac{1}{2}$  oranındadır. Zaman içerisinde yapıda tahribatlar oluşup bu pencereler sunta ile kapatılmıştır. Giriş merdivenlerini gören kare formuna yakın toplam iki adet pencere daha vardır. Saçak altları ahşap çita ile geometrik motifli olup, üstü alaturka kiremitli, kırma çatı ile örtülüdür.



a. Üçgen alınlıklı giriş



b. Kare formulu bahçe kapısı





c. Bitişik bina: Tandır evi



ç. Bodruma inen taş kemerli geçiş

**Şekil 4.20.** Kurtuluş Mah. 427 ada, 29L-İİd pafta, 126 parsel binasının görünüşleri

**Tablo: 4.24. Kurtuluş Mahallesi 8249 Ada, 29L-II d Pafta, 1 Parsel Binası**

<b>Resim No : 22.1</b>	<b>Çizim No : 22</b>	<b>Düzenleme Tarihi : 08.04.2016</b>				
<b>Ada/Pafta : 8249 ada 29 L-II d pafta 1 parsel</b>	<b>Adres : Kurtuluş Mah. Cahit Mavali Sok. No:12</b>	<b>Evin Sahibi : Hüseyin Karcan'ın varisi Eşref Karcan</b>				
<b>Yapım Tarihi : 20. yy.</b>	<b>Kitabe : -</b>	<b>Ustası : Bilinmiyor</b>				
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>						
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>	<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>İyi</b>						
<b>Orta</b>	x	x				
<b>Kötü</b>			x	x		
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>	<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>		
	yok	yok	yok	12x9.60		
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım Konut</b>	<b>Mevcut Kullanım Konut</b>	<b>Önerilen Kullanım Konut</b>			
<b>Yapının Tescil Durumu : 09.11.2007 tarih ve 1977 sayılı karar ile tescil edilmiştir.</b>						
<b>Malzeme</b>			<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>Taşıyıcı Ahşap-Taş</b>	<b>Dolgu Bağdadi</b>	<b>Kaplama Sıva</b>	<b>Ahşap-Çatki</b>	<b>Yüzeyi Tavan</b>	<b>Malzemesi Ahşap</b>	<b>Tekniği</b>
						
(Çizim D <sub>2</sub> Demirci)			(Çizim D <sub>2</sub> Demirci)		(Çizim D <sub>2</sub> Demirci)	

#### 4.1.11.2. 8249 Ada, 29L-II d Pafta, 1 Parsel binasının teknik özellikleri

Bodrum, zemin ve bir normal kattan oluşan yapı, iç sofalı plan grubunda olup yapının zemin katı araları ahşap hatıllı moloz taş ile üzeri bağdadî tekniğinde yapılmıştır. Bodrum katın depo, kiler vb. işlevler için kullanıldığı tahmin edilirken, zemin kat ve birinci normal katın hem yaşam mekânı olarak kullanıldığı hem de ıslak hacimlerin yer aldığı düşünülmektedir. Binanın girişi



sokak cephesindedir. Girişin hemen üzerinde tek cumba ve cumbanın üzerinde de üçgen alınlığı vardır (Şekil 4.21a). Cumbanın kenarlarında ahşap köşe pervazları mevcuttur. Sokak kotundan itibaren üç basamak ile sahanlığa ulaşılmaktadır. Evin kapısı cephenin ortasında olup, çift kanatlı ve ahşaptır. Giriş içeriye çekilmiştir. Üst kısmında alçı kabartma vardır (Şekil 4.21b). Girişin sol tarafında sonradan yapıldığı tahmin edilen demir büyük bir kapı mevcuttur. Yapının köşelerinde dikey olarak yerleştirilen taşlardan oluşan köşebentler vardır. Zemin katta yer alan mekânlar çift kanatlı kapılar ile sofaya açılmaktadır. Giriş kapısının tam karşı kısmında sofanın sağ tarafına gizlenmiş tuvalet kısmı bulunmaktadır (Şekil 4.21c). Bu kısım üst katta da aynı şekilde yer almaktadır. Sofadan tek kollu merdiven ile çıkılan üst katta ahşap tek kanadı bulunan üçer oda yer almaktadır. Mekânların tavanları ahşap çıtalarla kaplıdır. Yine tuvalet kısmının yanında yer alan mekânın tek kanatlı ahşap kapısı bulunmakta ve buranın mutfak olarak kullanıldığı tahmin edilmektedir. Yapının üst kat pencereleri dikdörtgen formdadır. Giriş kapısının yer aldığı güney cephede cumbada ikisi ön ikisi yanlarda olmak üzere ½ oranında toplam dört adet penceresi varken, sağ ve solunda yer alan odalarda yine aynı formlarda birer adet ahşap penceresi bulunmaktadır. Bu odaların yan cephelerinde de birer penceresi vardır. Zemin katta, demir büyük kapının bulunduğu kısmın dükkan olarak kullanıldığı düşünülmekte ve batı cephesinde kemerli taş söveli dikdörtgen pencere gözlemlenmektedir. Zemin katta yer alan diğer mekânların pencereleri de aynı stildedir. Yapının kuzeyinde bahçede tandır evi olduğu tahmin edilmektedir. Binanın saçakları içbükeydir ve bağdadî sıvalıdır. Saçak yoldan 8 m. yukarıda olup üstü alaturka kiremitli, kırma çatıdır.




**a.** Üçgen alınlıklı cumba    **b.** Köşe pervazlı sahanlık    **c.** Sofa

**Şekil 4.21.** Kurtuluş Mah. 8249 ada, 29L-IIId pafta, 1 parsel binasının görüşleri

#### 4.1.12 Sermet Mahallesi Bina Örnekleri

**Tablo: 4.25. Sermet Mahallesi - Ada, 29L-II b Pafta, 41 Parsel Binası**

<b>Resim No : 23.1</b>	<b>Çizim No : 23</b>	<b>Düzenleme Tarihi : 10.04.2016</b>					
<b>Ada/Pafta : - ada</b> 29 L-II b pafta 41 parsel	<b>Adres : Sermet Mah.</b> 1208 Sok. No:25	<b>Evin Sahibi : -</b>					
<b>Yapım Tarihi : 20. yy.</b>	<b>Kitabe : -</b>	<b>Ustası : Bilinmiyor</b>					
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>							
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>		<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>İyi</b>							
<b>Orta</b>							
<b>Kötü</b>	x	x		x	x		
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>		<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>		
	yok	yok		yok	10.60x10.20		
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım</b> Konut	<b>Mevcut Kullanım</b> Konut		<b>Önerilen Kullanım</b> Konut			
<b>Yapının Tescil Durumu : Yasal olarak koruma altında değildir.</b>							
<b>Malzeme</b>			<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>			
<b>Taşıyıcı</b> Ahşap-Taş	<b>Dolgu</b> Bağdadî	<b>Kaplama</b> Sıva	Ahşap-Çatki	<b>Yüzeyi</b> Tavan	<b>Malzemesi</b> Ahşap	<b>Tekniği</b>	
							

##### 4.1.12.1. - Ada, 29L-IIb Pafta, 41 Parsel binasının teknik özellikleri

Zemin ve bir normal kattan oluşan yapı iç sofalı plan grubunda olup zemin katının sokak cephesi kesme taş, diğer cepheleri ise ahşap hatıllı moloz taş üzeri bağdadî tekniği ile inşa edilmiştir. Yaklaşık kare bir oturma sahne yapının kuzeydoğu cephesinde binaya bitişik olarak sonradan inşa edilmiş tek katlı bir yapı bulunmaktadır. Bu yapının betonarme olması sonradan yapılmış olduğunun göstergesidir. Evin zemin katı depo, kiler ve ıslak hacimlerin yer aldığı mahaller olarak kullanılmış, yaşam mekânları ise üst katta yer almıştır.

Evin dört cephesi de açıktır. Sokak üzerinde olan giriş cephesi simetriktir. Kuzey yönünde bahçesi vardır. Burada da bir kapısı mevcuttur. Ana giriş sokak cephesinden düz ayak şeklindedir. İçeriye alınan girişte çift kanatlı ahşap kapı mevcutken zamanla yıpranmış ve yerine tuğla örülmüştür (Şekil 4.22a). Ahşap kapı kasası yerindedir. Her iki yanda da ahşap köşe bendler vardır. Kapının üst kısmına sofayı aydınlatması amacı ile pencere konulmuştur. Giriş kapısının üst kısmı cumbalıdır. Cumbanın üzeri üçgen alınlıklıdır. Arka cephesinde benzer bir cumba daha vardır fakat alınlığı yoktur (Şekil 4.22b ve c). Zemin kat ve üst kat yatay ahşap silme ile bir birinden ayrılmaktadır. Giriş cephesinde zemin katta sağda ve solda; dikdörtgen forma yakın küçük ölçekli birer pencere simetrik olarak yer alır. Evin üst katındaki pencereler dar dikdörtgen formlu ve yarım ahşap kafeslidir. Çatısı giriş yönünde ve kısmen yanlara içbükey olup, aynı tipteki başka yapılara oranla uzun sayılabilir. Saçağı yerden yüksekliği 6.60 m. iken alınlığın uç noktası 7.60 m. dir. Doğu yönde saçağı kısadır. Üstü alaturka tip kiremitli kırma çatı ile örtülüdür.



a. Yol cephesinden düz ayak giriş kapısı



b. Ön cephede cumba



c. Arka cephede cumba

Şekil 4.22. Sermet Mah. - ada, 29L-IIb pafta, 41 parsel binasının görünüşleri

**Tablo: 4.26. Sermet Mahallesi - Ada, 29L-II b Pafta, 4 Parsel Binası**

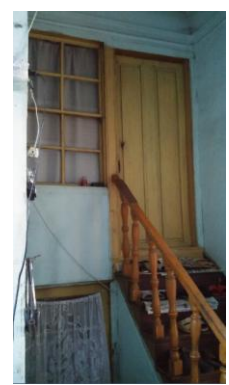
<b>Resim No : 24.1</b>	<b>Çizim No : 24</b>	<b>Düzenleme Tarihi : 10.04.2016</b>				
<b>Ada/Pafta : - ada</b> 29 L-II b pafta 4 parsel	<b>Adres : Sermet Mah.</b> 1208 Sok. No:12	<b>Evin Sahibi : Hüsnü Mırık</b>				
<b>Yapım Tarihi : 20. yy.</b>	<b>Kitabe : -</b>	<b>Ustası : Bilinmiyor</b>				
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>						
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>	<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>İyi</b>						
<b>Orta</b>	x	x	x	x		
<b>Kötü</b>						
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>	<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>		
	var	var	var	12.35x9.45		
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım</b> Konut	<b>Mevcut Kullanım</b> Konut	<b>Önerilen Kullanım</b> Konut			
<b>Yapının Tescil Durumu : Yasal olarak koruma altında değildir.</b>						
<b>Malzeme</b>			<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>Taşıyıcı</b> Ahşap-Taş	<b>Dolgu</b> Bağdadi	<b>Kaplama</b> Sıva	Ahşap-Çatki	<b>Yüzeyi</b> Tavan	<b>Malzemesi</b> Ahşap	<b>Tekniği</b>
						

**4.1.12.2. - Ada, 29L-IIb Pafta, 4 Parsel binasının teknik özellikleri**

Bodrum ve zemin kattan oluşan yapının bodrum katı ahşap hatıllı moloz taş duvardır. Üst tarafında ise bağdadî sıva tekniği görülmektedir. İç sofalı plan grubuna girmekte olan yapının bodrum katında depo, kiler olarak kullanılan mekânlar mevcut iken; Zemin katında yaşam mekânları yer almaktadır. Girişi kuzey yönde olup cepheden içeriye çekilmiş biçimdedir. Buraya dokuz basamak ile çıkılmaktadır. İçeriye girintili giriş kapısının üst kısmında bir düz kemer yer almaktadır. Kemerin üst kısmında ise alçı kabartması olan üçgen bir alınlık mevcuttur (Şekil 4.23a). Binanın yerden yüksekliği 6.45 m.'dir. Giriş kapısının sağında solunda 1/3 oranında dikdörtgen iki pencere bulunmaktadır (Şekil 4.23b). Zemin katta yer alan mekânlar sofaya açılmaktadır. Yapıya girdikten sonra sol tarafta üç, sağ tarafta ise iki mekân vardır. Yine sağ tarafta



bodrum kata inişi sağlayan ahşap korkuluklu bir merdiven vardır. Merdiven yukarı kata devam edencesine yükseltilmiştir. Ev sahibinden alınan bilgiye göre burası sandık odası olarak adlandırılmaktadır (Şekil 4.23c). Sol kısımda arka cepheye bakan mekân ise mutfak olarak kullanılmaktadır. Mutfağın doğudaki duvarı üzerinde ocak yeri bulunmaktadır. Kuzey tarafındaki duvarda ise süslemesiz ahşap dolaplar vardır. Benzer şekilde karşısında yer alan odada da ahşap dolaplar vardır ancak üst kısımlarında silme şeklinde süslemeler vardır. Sokak cephesinde yer alan odaların tavanları ahşap ve kenarları alçı şeklinde tekne tavanlardır. Buranın kat yüksekliği 4 m. dir. Güney yönde avlu şeklinde bir bahçesi vardır. Bahçede tek katlı bir müştemilat kısmı vardır. Zemin katta buranın üst döşemesine çıkış vardır. İlerleyen zamanlarda bu kısma wc yapılmıştır. Batı cephesinden yan parseldeki yapıya bitişik olarak inşa edildiği fakat buradaki yapının sonradan yıkıldığı anlaşılmaktadır. Bodrum ve zemin kat yatayda oluşturulan taş silme ile birbirinden ayrılmaktadır. Kullanıcılar katları farklı renklerde boyamışlardır. Üst katta girişin sağında ve solunda yer alan odalarda sokak cephesine bakan dikdörtgen formunda birer adet pencere vardır. Yine sokak cephesinde yapının sağ alt kısmında bodrum kata erişimi sağlayan demir bir kapı bulunmaktadır. Sol tarafta ise dikdörtgen penceresi vardır. Yine bodrum katta yapının doğu cephesinde bir penceresi vardır. Yapıda yaklaşık 50'şer cm lik saçaklar bulunmaktadır. Saçak altları çıtalarla kapatılmıştır. Binanın üzeri alaturka kiremitli beşik çatı ile örtülüdür.








**a.** İçeriye alınmış bina girişi **b.** Bina giriş kapısı-pencere **c.** Ahşap merdiven

**Şekil 4.23.** Sermet Mah. - ada, 29L-IIb pafta, 4 parsel binasının görünüşleri

#### 4.1.13 Turan Mahallesi Bina Örnekleri

**Tablo: 4.27. Turan Mahallesi 1392 Ada, 29L-II d Pafta, 5 Parsel Binası**

<b>Resim No : 25.1</b>	<b>Çizim No : 25</b>	<b>Düzenleme Tarihi : 11.04.2016</b>				
<b>Ada/Pafta : 1392 ada 29 L-II d pafta 5 parsel</b>	<b>Adres : Turan Mah. Cahit Mavali Sok. No:140</b>	<b>Evin Sahibi : Hasan Hüseyin Toka</b>				
<b>Yapım Tarihi : 20. yy.</b>	<b>Kitabe : -</b>	<b>Ustası : Bilinmiyor</b>				
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>						
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>	<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>İyi</b>	x	x	x	x		
<b>Orta</b>						
<b>Kötü</b>						
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>	<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>		
	var	var	var	16x13		
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım Konut</b>	<b>Mevcut Kullanım Konut</b>	<b>Önerilen Kullanım Konut</b>			
<b>Yapının Tescil Durumu : 13.05.1977 tarih ve A-548 sayılı karar ile tescil edilmiştir.</b>						
<b>Malzeme</b>		<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>			
<b>Taşıyıcı Ahşap-Taş</b>	<b>Dolgu Bağdadi</b>	<b>Kaplama Sıva</b>	<b>Ahşap-Çatki</b>	<b>Yüzeyi Tavan</b>	<b>Malzemesi Ahşap</b>	<b>Tekniği</b>
						
						
(Çizim B. Kayalı)						

##### 4.1.13.1. 1392 Ada, 29L-II d Pafta, 5 Parsel binasının teknik özellikleri

Bodrum ve zemin kattan oluşan yapının 20. yy. da inşa edildiği düşünülmektedir. Yapı yerel dilde “köfke taş” (küfeki taş) olarak tabir edilen taş ile inşa edilmiştir. Fakat doğu cephesindeki duvarda bağdadî tekniği görülmektedir. İç sofalı plan grubuna girmekte olan yapının bodrum katında



depo, kiler olarak kullanılan mekânlar mevcut iken; Zemin katında yaşam mekânları yer almaktadır. Giriş yükseltilerek içeriye alınmıştır. Giriş sahanlığının üst kısmında üçgen bir alınlık vardır. Bu üçgen alınlık iki adet sütun ile taşınmaktadır. Çatı hizasından bir silme ile ayrılmıştır. Silmenin yerden yüksekliği 6.40 m. dir. Alınlığı taşıyan sütun-duvar, sütun-sütun aralıklarında basık kemer vardır. Sahanlığın üzeri alçı kabartmalıdır. Burada ajur tekniği kullanılmıştır. Giriş kapısı ahşap ve çift kanatlıdır. Kapının sağında solunda 1/2 oranında dikdörtgen iki penceresi bulunmaktadır (Şekil 4.24a ve b). Zemin katta yer alan mekânlar sofaya açılmaktadır. Doğu cephesinde bir üçgen alınlık daha mevcuttur. Bodrum ve zemin kat, yatayda oluşturulan taş silme ile birbirinden ayrılmaktadır. Üst katta girişin sağında ve solunda yer alan odalarda sokak cephesine bakan dikdörtgen formunda ikişer adet pencere vardır. Bu pencereler taş söveli, üçgen alınlıklı ve ahşap kepenklidir (Şekil 4.24c). Yapının saçakları içbükey olup saçak altlarında sıva ve boya vardır. Binanın üzeri Marsilya tipi kiremitli, kırma çatı ile örtülüdür.



a. Üçgen alınlığı taşıyan sütunlar



b. Dış giriş kapısı



c. Söveli, üçgen alınlıklı pencereler

Şekil 4.24. Turan Mah. 1392 ada, 29L-IIId pafta, 5 parsel binasının görünüşleri

**Tablo: 4.28. Turan Mahallesi 8148 Ada, 29L-II d Pafta, 6 Parsel Binası**

<b>Resim No : 26.1</b>	<b>Çizim No : 26</b>	<b>Düzenleme Tarihi : 12.04.2016</b>				
<b>Ada/Pafta : 8148 ada 29 L-II d pafta 6 parsel</b>	<b>Adres : Turan Mah. Çayboyu Sok. No:158/2</b>	<b>Evin Sahibi : Belediye Kültür Evi</b>				
<b>Yapım Tarihi : 20. yy.</b>	<b>Kitabe : -</b>	<b>Ustası : Bilinmiyor</b>				
<b>YAPININ FİZİKİ DURUMU</b>						
	<b>Taşıyıcı Sistem</b>	<b>Dış Cephe</b>		<b>İç Mekan</b>	<b>Süsleme</b>	
<b>İyi</b>	x	x		x	x	
<b>Orta</b>						
<b>Kötü</b>						
<b>Teknik Bilgiler</b>	<b>Su</b>	<b>Elektrik</b>		<b>Isıtma</b>	<b>Boyut</b>	
	var	var		var		
<b>Kullanım Amacı</b>	<b>Tasarlanan Kullanım Konut</b>	<b>Mevcut Kullanım Kültür Evi</b>		<b>Önerilen Kullanım Konut</b>		
<b>Yapının Tescil Durumu : 13.05.1977 tarih ve A-548 sayılı karar ile tescil edilmiştir.</b>						
<b>Malzeme</b>			<b>Teknik</b>	<b>Süsleme</b>		
<b>Taşıyıcı Ahşap-Taş</b>	<b>Dolgu Bağdadî</b>	<b>Kaplama Sıva</b>	Ahşap-Çatki	<b>Yüzeyi Tavan</b>	<b>Malzemesi Ahşap</b>	<b>Tekniği</b>
						

#### 4.1.13.2. 8148 Ada, 29L-II d Pafta, 6 Parsel binasının teknik özellikleri

Bodrum, zemin ve bir normal kattan oluşan yapının 20. yy. da inşa edildiği düşünülmektedir. Yapının bodrum ve zemin katı yerel dilde “köfke taş” olarak tabir edilen taş ile inşa edilirken üst katı bağdadî tekniği ile inşa edilmiştir. Yapının ana giriş kapısı güney cephede yer alan sokak üzerindedir. Dış sofalı plan grubuna girmekte olan yapının bodrum katında depo, kiler olarak kullanılan mekânlar mevcut iken; zemin katında banyo, wc, mutfak gibi hacimler bulunmakta ve yaşam mekânları üst katta yer almaktadır. İçeriye alınan giriş sokaktan düzayak şeklindedir. Ahşap ve çift kanatlı kapı kullanılmıştır. Kapının üst kısmı kemerli olup, kapının etrafını bir kontur şeklinde saran taş söve vardır. Girişin üst kısmında cumba vardır. Bu cumba

sokağa doğru yaklaşık bir metre civarında çıkma yapmaktadır. Cumbanın üzerinde üçgen bir alınlık mevcuttur. Yan tarafında yer alan odanın üzerinde de benzer şekilde üçgen bir alınlık vardır. Bu alınlıkların etrafı ahşap çita dişli konturla çevrelenmiştir. Cumbanın iki yanında “eliböğründe” ler vardır. Yapının doğu ve batı cephelerinde pencere bulunmamaktadır. Bu cephelerin çatı kısımlarındaki kalkan duvarlar da üçgen olarak tasarlanmıştır. Giriş sahanlığının üst kısmında üçgen bir alınlık vardır. Bodrum katında demirli, düz tas lentolu iki küçük, birinci katta basık kemerli madeni kepenkli iki büyük pencere bulunmaktadır. Pencerelemin kaplandığı demir parmaklıklar yeni perforje malzeme ile yapılmışlardır. Zemin katın pencereleri basık kemerli taş sövelidir. Yapının saçakları içbükeydir. Binanın üzeri alaturka kiremitli, kırma çatı ile örtülüdür.

#### **4.2. Isparta’da Kentsel Plan ve Bina İlişkisi**

Isparta, geleneksel Türk ev mimarisinin özelliklerini taşıyan önemli bir yerleşim yeridir. Isparta’da inceleme kapsamında değerlendirilen evler Isparta ve Isparta’nın geleneksel yerleşimi hakkında bize bilgi verebilecek niteliktedir. Plan tipleri, malzeme ve yapım teknikleri, cephe özellikleri ve süsleme özellikleri bakımından incelendiğinde Isparta’da yer alan evlerin geleneksel Türk evi özelliklerini taşıdığı açıkça görülmektedir.

Anadolu’da evin oluşumunda temel etkenlerin başında iklim, arazi yapısı, yerel yapı malzemesi ve yapım teknikleri ile geleneksel ev kültürü gelmektedir. İklim ve arazi yapısı incelendiğinde ilk özellik, çeşitliliğe dayanan bir ortamın olmasıdır. Anadolu’da farklı iklim koşulları egemen olmakta ve iklimin etkisiyle, oluşan mekânlar bölgelere göre değişiklik göstermektedir. Akdeniz ikliminin egemen olduğu Akdeniz ve Ege Bölge’sinde evlerin geneli açık sofalıdır. İç mekân ile dış mekân bütünleşmiş durumdadır. Marmara ve Karadeniz Bölge’sinde kış aylarının güneye göre daha soğuk olması, sofanın kapanmasına yol açmıştır. Bundan dolayı iç sofa ve orta sofalı plan tipleri yaygındır.

Isparta Akdeniz Bölge'sinde kalmasına rağmen karasal iklim özelliklerinden dolayı evler çoğunlukta iç sofalı olarak planlanmıştır. Isparta'daki evlerin genelinde kolay bulunabilmesinden dolayı ahşap ve taş en çok kullanılan malzemelerdir. Bunun yanında kerpiç te kullanılmıştır.

Yapı iskeletinde alt katların yığma taş, üst katlarında ise bağdadi tekniği çoğunlukla kullanılmıştır.

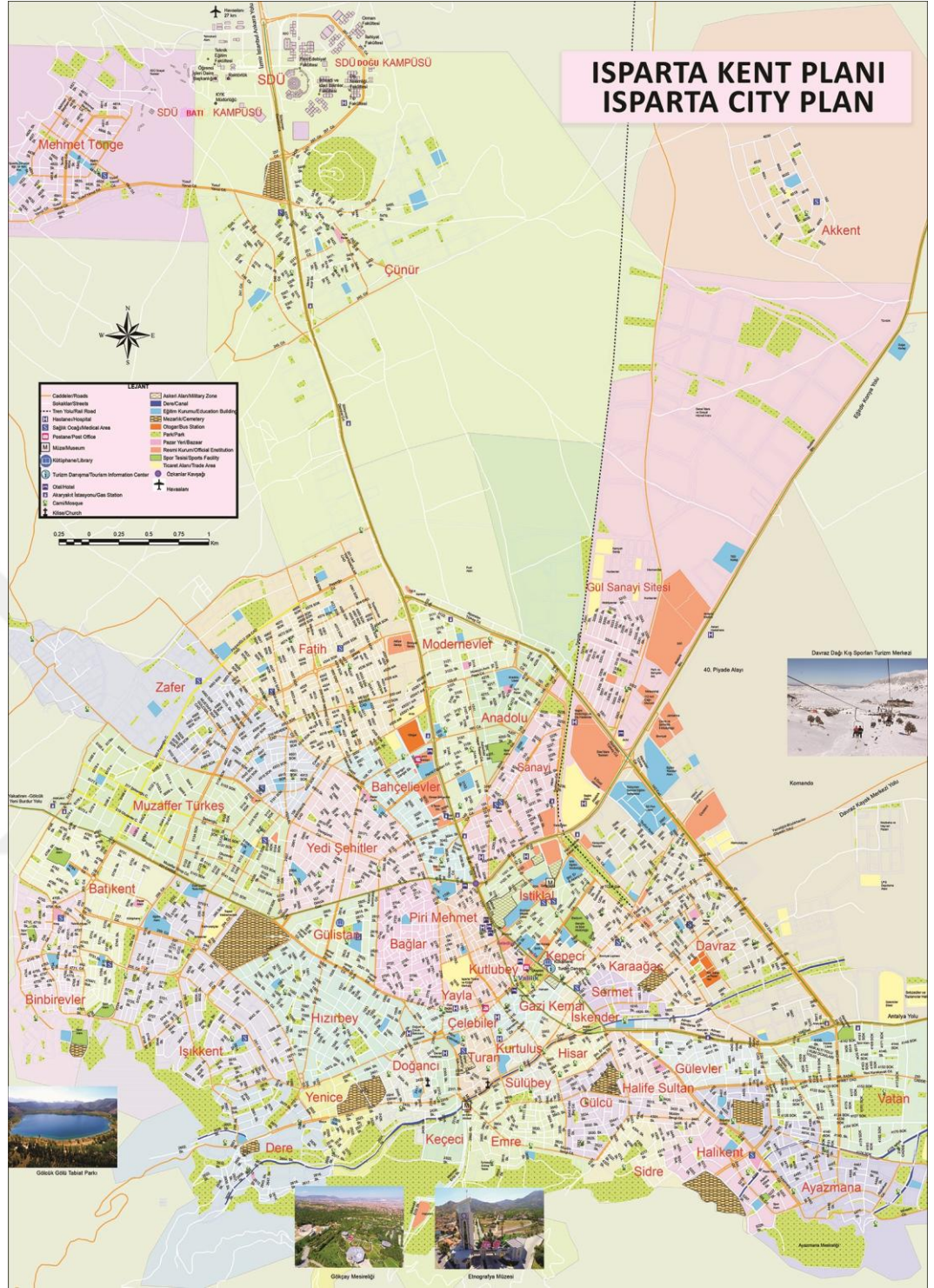
İç mekânlar genel itibari ile sade ve yalındır. İnceleme de bazı evlerde çıtakari tarzda ahşap tavan ya da tekne tavan görülmüştür. İç mekânlarda ki sadelik cepheler de de kendini göstermiştir. Genelde ana giriş sokak cephesinden olduğu için bu cephe hareketlendirilmiştir ve çoğu konutta cumba görülmüştür.

#### **4.2.1. Yerleşim Düzeni**

Isparta'da incelenen sivil mimari ev örnekleri Isparta ilinin yerleşim düzeni hakkında bilgi sahibi olabileceğimiz sayıda ve niteliktedir. Isparta İl Kültür Turizm Müdürlüğü tarafından 2009 yılında yayınlanan "Isparta Kültür Envanteri-I" (Tablo 4.1a) incelendiğinde şehir merkezinde toplamda 124 adet evin tescil kaydı bulunmaktadır. Her mahalleden rastgele seçilmiş ikişer adet ev örneği incelenmiştir. Bunlar arasında kaydı bulunup ta çeşitli sebeplerle yok olanları da mevcuttur.

Isparta'nın cadde ve sokakları (çarşı merkezi hariç) düzenli olarak gelişmiştir. Çok engebeli olmayan arazi şartları sebebi ile düz bir arazi içerisinde, düzenli bir yerleşme gözlenmektedir. Tapu Sicil Müdürlüğü'nün arşiv kayıtları ve konutlar incelendiğinde Isparta'daki eski evlerin hemen hepsinin "Bahçeli, alt katları ahşap hatıllı taş, üst katları bağdadi tekniğinde ev" olduğu gözlenmiştir. Evlere girişin çift kanatlı ahşap kapı olduğu anlaşılmıştır.





Şekil 4.25. Isparta Kent Planı (Isparta Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2016)

#### 4.2.2. Isparta Evlerinde Sokak-Parsel-Bahçe İlişkisi

##### 4.2.2.1. Ayrık nizam evler

“Hiçbir yanından komşu binalara bitişik olmayan yapı nizamıdır.” Şeklinde tanımı yapılan bir kavramdır. Bahçe önde olup, giriş bahçeden sağlanır. Bu tarz

evlerde cephe üzerinde çıkma yapan bölümler azdır. Evin iki katı da aynı doğrultuda yükselir. Evin girişi sokaktandır, diğer üç cephesi bahçeye bakar (Şekil 4.2)



Şekil 4.26. Sokaktan girişli iki katlı bir ev

#### 4.2.2.2. Bitişik nizam evler

Komşu parselindeki binalara bitişik olan yapı nizamı şeklinde tanımlanan bir kavramdır. Ev girişini sokaktan alır, bahçe arka plandadır. Sokak boyunca sıralanan evlerin bir ya da iki cephesi sağırdır (Şekil 4.27). Ev girişini sokaktan alır, iki cephesi sokağa bakar. Diğer cepheler bahçe içerisindedir. Bu tarz evler sokak köşelerinde bulunur (Şekil 4.28).



Şekil 4.27. Sokak boyunca sıra evler Şekil 4.28. Köşede bitişik nizam ev



### 4.2.3. Plan Özellikleri

Türk evi konusundaki bütün yazılı metinlerde en üstte yer alan katın ana kat olduğuna işaret edilmekte, bu ana katın da belirli bir plan şeması olduğu benimsenmektedir. Plan şemasının ana elemanlarını da oda, eyvan ve hayat oluşturmaktadır (Yürekli, 2005).

Isparta evlerinin plan tiplerinin şekillenmesine etki eden faktörler özellikle iktisadi yaşam ve iklimdir. Halkın temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Isparta ilinde zirai faaliyetler içinde meyvecilik başta gelmektedir. Elma, kiraz, kayısı, vişne ve üzüm yetiştiriciliği meyve ürünleri içinde önemli yere sahiptir. Ülkemizde çok büyük bir oranla başı çeken gül üreticiliği yanında hububat, baklagiller ve endüstri bitkileri de Isparta tarımında önemli bir yer teşkil eder.

Bu ürünlerin soğuk bir depoda muhafaza edilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte sıcaklık, nem gibi etmenlerinde dikkate alınması gerekir. Nem ve sıcaklığın dengelenmesi, tavanların ahşap kirişleme ile yapılması ve pencerelerin sayı ve boyutunun artması ile çözüme kavuşmuştur. Özellikle bazı odaların alt kısımlarında pekmez sirke gibi ürünlerin saklandığı zemin ve duvarları taştan olan mekânlar göze çarpmaktadır. Üzümden elde edilen pekmez evlerin zemin katında, taş tezgâhlar üzerinde yapılmaktadır. Tüm bu etmenler evlerin oluşumuna doğrudan etki eden faktörlerdir. Evlerin zemin katı yiyeceklerin saklandığı, işlendiği depo ve ambar vazifelerini görmektedir.

Isparta'ya son yüzyılda en büyük ekonomik geliri sağlayan el sanatı ise halıcılıktır. El halısı dokumacılığı 1958-1975 yılları arasında hızlı bir gelişim göstermiş, o yıllarda Isparta ekonomisine damgasını vurmuştur. Özellikle evlerin giriş katlarında birer odaya kurulan tezgahlarda çok sayıda halı üretimi olmuştur.

Sosyal yaşam, gelenek ve görenekler, din ve topografya Isparta'da evlerin oluşumuna etki eden diğer faktörlerdir. Isparta evlerinin plân tipi geleneksel Türk evi plan tipine benzeyen özelliklerin yanında farklı özellikler de gösterir. Plân tipleri odaların, eyvanın sayısına ve sofanın konumuna göre

belirlenmektedir. Evlerin zemin kat ve birinci katının plân tipi farklı olabilir. Plan tipini belirlerken daha çok yaşam alanını oluşturan üst kat dikkate alınır. İncelenen 27 evden, 9 tanesi dış sofalı, 18 tanesi ise iç sofalı plan grubunda yer almaktadır.

**İç sofalı (karnıyarık) plan tipi:** Sofa odalar arasına alınarak halk arasında karnıyarık diye adlandırılan bir plan tipi ortaya çıkmıştır (Şekil 4.29). Dış sofalı eve nazaran daha muhafazalı olması nedeniyle Anadolu da her iklim kuşağında kullanılmıştır. Özellikle sıkışık yerleşmelerde, kasaba ve şehirlerde tercih edilmiştir. Dış sofalı evlere nazaran daha fazla odayı içermesi, daha ekonomik olması bu tercihin ana nedenleridir. Bu türde sofa, ya güneşli, manzaralı yöne veya sokağa yönlendirilmiştir. Merdivenin durumuna göre, sofanın bir veya her iki ucunda köşk, sekilik gibi isimlerle anılan özel mekânlar yer almıştır. Burada ya bir sedir bulunurdu veya biraz yükseltilecek hatta sofadan parmaklıklarla ayrılarak biçimlendirilmiş bir geniş oturma köşesi düzenlenirdi. En eski tiplerde merdiven sofanın dışında bulunurdu. Daha sonraları sofanın içine alınmış fakat rastgele konumlandırılmıştır.



Şekil 4.29. İç sofalı bina görünüşü

**Dış sofalı plan tipi:** Türk evinin ikinci türüdür. Odalar arasındaki ilişkiler sofa denilen bir ortak mekânla sağlanır (Şekil 4.30). Anadolu'nun kırsal kesiminde,

avlulu ve bahçeli evler için pek çok uygulama alanı bulmuştur. Sofa yılın büyük bir bölümünde oturma mekânı olarak kullanıldığından, doğa ile kucak kucağa yaşamak kırsal kesimi insanlarını adeta büyülemiştir. Ilıman veya sıcak iklimli yörelerden sofanın önü tamamen açık bırakılmış böylece ev halkı için bir serinleme imkanı yaratılmıştır. Kışın ise odalar ocaklarla ısıtıldığından odalar da barınılmıştır. Sofanın uçlarında oturmak için yerden birkaç basamak yükseltilmiş sekilik veya köşk gibi uzantılar yer alabilir.



**Şekil 4.30.** Dış sofalı bina görünüşü

Evlerin planlama düzeyinde irdelenmesi sonucunda; bodrum katlarda fazla ışık almayı gerektirmeyen, depo, kömürlük, sarnıç, çamaşır odası ya da ahır gibi mekânların olduğu saptanmıştır. Zemin katta mutfak, kiler, oda, wc, kışlık oturma odaları gibi mekânlar tespit edilmiştir. Bazı zemin ve birinci katların ise yaşama alanı olarak düzenlendiği, burada oturma odası, misafir odası ve yatak odalarının, banyonun (gusülhane) olduğu tespit edilmiştir. Mutfak mekânının, çoğu evde zemin ve birinci katta olmak üzere 2 adet olduğu tespit edilmiştir. Bu da evlerde birden çok ailenin yaşamasını sağlayacak bir özelliktir. Mutfağın arka duvarı taş duvar olarak inşa edilmiştir ve yan tarafındaki odada ocak bulunur. Odaların biri diğerlerine oranla daha süslü ve gösterişli olarak

düzenlenmiştir. Burası evin baş odası olarak kullanılmakta ve gelen misafirler burada ağırlanmaktadır.

Bu tür planlarda odalar kendi başlarına birer ünedir. Bunların evlik, hane gibi isimleri, her odanın dışarıya(sofaya) açılan tek kapısı vardır. Bir odanın birkaç kapısı olması, hele karşılıklı iki kapı arasında olması Türk evinde söz konusu bile olamaz. Kapının odanın gizlilik ve özelliğini bozmayacak bir yer ve boyutta olmasına daima titizlikle dikkat edilmiştir. Aynı zamanda kapıdan dolayı odanın soğumaması, içerisinin görünmemesi lazımdır. Bu sebeplerden dolayı, kapılar odanın bir köşesinden açılır ve önleri zar ile ayrılır (Eldem, 1989).

Isparta evlerinde oda kapılarının genişliği 80-100 cm, yüksekliği ise 190-200 cm aralığında değişmektedir. Oda kapıları sofaya bakmakta kapılar oda içlerine açılmaktadır. Kapı kanadı üç yönde (yanlar ve üst) pervaz ve altında eşik ile çevrelenmiştir.

Evlerde iç mimarinin birer parçası sayılan diğer unsurlar sedir, döşeme, ocak ve dolaplardır. Döşeme her durumda ahşap kaplama olarak tasarlanmıştır. Sedirler, 60-70 cm eninde 30-35 cm yüksekliğinde yapılmaktadır. Yerel dilde “maket” olarak isimlendirilen sedirler ahşap malzemeden yapılmıştır.

Kullanım dışında odanın büyüklüğünü belirleyen, ahşabın boyutu ve geçebildiği açıklıktır. Bu tabi ki odanın bir yönde ki boyutunun sınırlayıcısıdır, kare veya kareye yakın boyutlandırmanın sebebini malzemede göremeyiz. Çıkmalar, odanın boyutunu, momentin azaltılması ile ahşabın taşıyıcılığını artırarak büyümektedir. Evin büyüklüğünü, odaların büyüklüğünden çok, oda sayısı belirlemektedir (Yürekli, 2005).

Evlerde tavanlar ahşap kaplama yöntemiyle düzenlenmiştir. Üzerinde süsleme öğesi olsun ya da olmasın tavanlarda kullanılan malzeme ahşap olmuştur. Ahşap derz araları ahşap çitalar kullanılarak kapatılmıştır. Isparta evlerinde dış sofalı evlerde ahşap tek kollu, iç sofalı evlerde ise ahşap iki kollu sahanlıklı merdiven kullanılmıştır. Korkuluklar genellikle ahşap ve sadedir. Evlerde dolap ve ocaklar birlikte düzenlenmiştir. Ocak, duvar içerisinde yer almaktadır.

Ocaklar odanın ısıtılması, gerektiğinde yemek pişirilmesi gibi işlevleri görür. Dolaplar gusülhane ve günlük araç ve gereçlerin konulduğu yüklük vazifesi görür. Bazı ev örneklerinde ise ocağın yanına küçük nişler yerleştirilmiştir. Ocağın olduğu bölümden farklı olarak tasarlanmış yüklükler ahşap malzemeden yapılmış ve odanın bir duvarının tamamını kaplamaktadır. Birbirine bitişik iki odanın dolapları, arada bir duvar olduğu halde sırt sırta düzenlenmiş ya da arada hiçbir ayırıcı olmadan sırt sırta gelen dolaplara da karşılaşılır. 40-70 cm. derinliğindeki dolap ve ocaklar da sadelik vardır ve işlevsellik ön plana çıkarılmıştır.

#### 4.2.4. Cephe Özellikleri

Evlerin cephe düzenini oluşturan öğeler; doluluk-boşluk oranları, binaların yüksekliği, kat sayısı, giriş kapısının yeri, pencereler, çıkmalar, saçaklar ve çatı gibi yatay ve düşey bantlardır.

Türk evlerinin strüktür ve cephelerinde en önemli yeri işgal eden elemanlardan biri pencerelerdir. Pencereler hiçbir zaman bireyci bir mimarın ya da mimarının dilediği gibi şekillendirebileceği ve bağlı olduğu sıkı düzen dışında uygulayabileceği bir unsur olmamıştır. Pencere daima belirli şartlara ve ancak zaman ile ağır bir gelişime tabii bir elemandır. Boyu, şekli ve takımları şaşmaz donelere bağlıdır (Eldem, 1989).

İncelenen evlerin bodrum ve zemin katlarında gerek yapı malzemesinin niteliği gerekse mekânların özelliği nedeniyle sağır yüzeylerin oldukça fazla olduğu tespit edilmiştir. Üst katların yaşama mekânı olarak oluşturulması, taşıyıcı sistemin bol pencereli sisteme olanak tanınması pencere oranının fazlalaşmasına neden olmuştur.

Evlerin tamamına yakınında dikdörtgen formunda pencere saptanmıştır. Bazılarında kemer ve dikdörtgen pencere kullanılmıştır (Şekil 4.31). Bodrum ve alt katlarda çamaşırlık, odunluk, depolama vb. mekânlar yer almış ve işlevden de kaynaklı olarak, bu mekânlarda küçük pencerelerin olduğu tespit

edilmiştir. En çok uygulanan pencere oranının  $\frac{1}{2}$  olduğu tespit edilmiştir. Cephelerin büyük bir çoğunluğunda ritim vardır.

Evlerin en önemli cephesi sokağa bakan cephesidir. Sokak boyunca görüş elde etme çabası bu cepheye hareket kazandırmıştır. Çeşitli nedenlerden dolayı sağır görünümlü olan arka ve yan cepheler ancak buldukları parselin, yanından cadde ya da sokak geçiyorsa yapının cadde ile ilişkisini sağlamak amacıyla önem kazanmıştır.

Bina giriş katları daha sade bir cephe düzenlemesine sahiptir. Bu katı oluşturan cephe öğeleri giriş kapısı ve pencerelerdir. Burada pencere sayısı birinci kata göre daha azdır. Alt katın günlük yaşam alanı olarak kullanıldığı evlerde pencere sayısı fazlalaşmıştır. Ana giriş kapıları ahşap ve çift kanatlıdır. Sofayı aydınlatma amaçlı kapı üzerine pencere konulmaktadır (Şekil 4.32 ve 4.33).



Şekil 4.31. Dikdörtgen pencereli ev



Şekil 4.32. Çift kanatlı kapılı ev





**Şekil 4.33.** Çift kanatlı kapılı ev



**Şekil 4.34.** Cephedeki yatay ve düşey silmeler

Bahçeye açılan kapılar tek kanatlıdır. Eğer ev bahçe içerisinde yer alıyor ise, evi çevreleyen bahçe duvarı vardır. Birinci katta cepheler daha hareketlidir. Çünkü cephelerde çıkmalar, balkonlar, konsollar, saçaklar, katlar arası ahşap silmeler, köşe noktalardaki dikmeler ve pencereler cephelere hareket kazandırmaktadır. Çıkmalar evlerin sokakla olan bağlantısının sağlanmasında ve daha geniş bir kullanım alanı oluşturmasında önemli bir rol oynamaktadır. Konsol çıkmalar ya da kolonun taşıyıcılığı ile oluşturulan cumbalardan bazıları eli böğründeler ile taşınmaktadır.

Isparta evlerinin giriş düzenlemeleri Doğan Demirciye göre şu şekilde gruplandırılmıştır:

- Düz girişli evler
- Giriş kısmı içeriye alınmış evler
- Giriş kısmı yükseltilmiş evler
- Avludan girişli olan evler

Ayrıca incelenen evlerde yatay bant ve düşey bantlar kullanılmıştır. Yatay bantlar kat geçişlerinde kat silmesi şeklinde kullanılmış ve geneli ahşaptandır. Alçı ya da boya farklılığı olarak da gözlenebilmektedir. Saçak silmelerinde de yatay bant gözlenir. Düşey bantlar ise yapı dış konturlarında köşelerde yer almaktadır (Şekil 4.34). Yine cumbanın kenarlarında gözlenmektedir.

Çatılar ise ahşap iskelet üzerine kurulmuştur. Beşik çatı yaygın olarak kullanılmıştır. Kıрма çatılı evlere de rastlanır. Çatı bazı örneklerde giriş cephesi üzerinde üçgen alınlık oluşturacak biçimde çıkma yapar.

Saçaklar cepheleri hareketlendiren diğer bir mimari unsurdur. Çatının düzensiz çıkmaları da saçaklarla toparlanmış ve çatı kare ve dikdörtgene yakın görünüm kazanmıştır. Geniş saçaklara pek rastlanmaz. Kısa ve iç bükey saçaklar çoğunlukta olup saçaklar furuşlar ile desteklenmektedir.

#### **4.2.5. Malzeme ve Uygulanan Teknikler**

Türk evlerinde temellerin sağlam zemin bulununcaya kadar kazıldığı görülür. Genellikle bu derinlik 100-150 cm kadar olup en alta iri temel taşları atılır, üstüne çamur harç konur. Duvarcı ipini çeker ve örmeye başlar. Temel genişliği 80-100 cm kadardır. Temel duvarı subasman seviyesi olarak 100 cm'ye kadar yerden yükselir ya da bütün zemin boyunca devam eder (Günay, 1999).

Türk evlerinde olduğu gibi Isparta evlerinin de ana yapı malzemesi taş ve ahşaptır. Bölgede bu malzemelerin kolay elde edilebilir olması ve sorunlara kolay çözümler sunması sık kullanılmasını sağlamıştır. Ahşap malzeme evlerde taşıyıcı, dolgu, kaplama ve süsleme gibi farklı işlevlerde kullanılmaktadır. Hatıl, kiriş, dikme gibi taşıyıcı öğelerde, kapı, pencere gibi doğramalarda, tavan ve taban döşemelerinde, dolaplarda, merdiven ve çatının kuruluşunda ahşap malzeme kullanılmıştır. Taş malzemenin ise çoğunlukla temel ve zemin kat duvarında kullanımı karşımıza çıkmaktadır. Bahçe duvarı ve yer kaplamalarında da taş malzeme kullanılır. Duvarlarda dolgu malzemesi taş, kerpiç, ahşaptır.

İncelenen evlerde pürüzlü ve değişik ebattaki taşların kullanılmasıyla oluşan kaba yonu taş duvar ile düzenli kesilmiş dört köşe taşlarla oluşturulan duvarlar olmak üzere iki şekilde olduğu görülmektedir. Kaba yonu taş uygulaması temellerde, bodrum ve zemin kat duvarlarında görülmektedir. Düzgün kesilmiş taşlar ise genellikle yapı köşeleri, pencere ve kapı söveleri ile giriş merdivenlerinde görüldüğü tespit edilmiştir.

Zemin kat duvarı genelde moloz taş yığmadır. Taş duvarın seviyesi çoğunlukla subasman seviyesinde iken, zemin kat boyunca yükselen örneklerde vardır. Moloz taş yığma duvarın üzerine kalın yatay ahşap kalaslar yerleştirilir. Taban duvarı ile üzerine yapılan ahşap çatki sistemi evin taşıyıcı sistemini oluşturur. Ahşap çatki sisteminde yerleştirilen ahşabın kısa yöndeki bağlayıcı elemanlar çivileme, uzun boyları geçme ile tutturulmuştur.

Cephe üzerinde taş beden duvarının sıvanmadığı örneklerde mevcuttur. Cepheleer, oda ve sofa duvarlarının cepheye yansıdığı noktalara konan köşe ya da ara pervazlar ile düşey olarak, katlar arasındaki ahşap kat silmeleri ile yatay olarak parçalanmıştır. İncelenen evlerde ahşap malzeme yapıların çatki sistemini oluşturup, duvarların bağdadi olarak imal edilmiş olduğu görülmüştür. İç mekânlarda ters tavan veya düz tavan yapım teknikleri uygulanmıştır.

Duvarlar kargir, döşeme ve tavan ahşap olan usul, Avrupa'nın kuzey ülkelerinde geçen yüzyılın ortasına kadar en fazla kullanılan ev inşa usulü idi. Yapı değeri itibariyle bu şekil ahşaptan çok farklı değildir. Demek oluyor ki mali iktidarsızlık hemen kabul edilemez. Fakat evleri büyük, ferah yapma hevesi, kısa yapı sürelerinin aranması, ahşap inşaatın tercih edilmesi için bir sebep oluşturabilir. Tahminlere göre evlerin ahşap yapılmaları için sayılabilecek sebeplerden en önemlisi, evin Türkler tarafından geçici bir ikametgâh olarak anlaşılması ve bu ikametgâhın evi yaptıran kişiye bağlı sayılması hususudur (Eldem, 1989).

1700 senelerine kadar, karkasın her kısmında olduğu gibi kirişlemede de tekniğin gelişimine daha fazla uyulmuştur. Bu bakımdan kirişlemede, kiriş başlarının cephe duvarına dik gelmeleri lüzumuna uyulmuştur. Bunun için kirişler bina köşelerinde yelpaze şeklinde çevrilerek atılmış ve bunun için şaşırtma kirişleri kullanılmıştır veya kirişleme istikametine paralel olan cephede şaşırtma kirişleri kullanılmış ve bu suretle her cepheye dikey bir kirişleme elde edilmiştir. Kiriş başlarının her dört cephede gösterilmesi, çıkmaların serbestçe elde edilmesine imkân vermiştir (Eldem, 1989).

Uygulamalarda döşeme kirişlerine dökme denir. Döşeme dökmelerinin üzerine kavus denilen enli tahtalar çakılır. Tahtalarda bini ya da lamba yoktur ancak döşeme tahtaları çakılırken aradaki derzi örtmek üzere ek yerinin altına boydan boya ince bir tahta konur. Böylece döşeme arasına toz dökülmez ve ısı yalıtımı sağlanır (Günay, 1999). Ahşap iskelet üzerine kurulan çatılarda ya beşik çatı sistemi ya da kırma çatı sistemi kullanılarak üzeri alaturka kiremit ile kapatılmıştır (Şekil 4.35).



**Şekil 4.35.** Ahşap iskelet çatı üzerine kurulan çatı

#### **4.2.6. Süsleme Özellikleri**

Isparta evlerinde gerek konut içi gerekse cephede yer alan süsleme özellikleri yalındır. Buna karşılık cephe üzerinde ahşap oyma ve çitakari tekniği kullanılarak yapılmış süslemeler de görülmektedir. Bunlar özellikle cumbada yer almaktadır (Şekil 4.36). Cumbanın bulunduğu giriş cephesi diğer cephelere oranla daha hareketlidir. Saçaklarda furuşlar, eli böğründeler üzerinde ahşap işçiliği uygulanmıştır. “S” kıvrımlı motifler, testere dişi, palmet ve geometrik desenler cephe üzerinde kullanılmıştır (Şekil 4.37).



**Şekil 4.36**

Çıtakârî süslemeli cephe



**Şekil 4.37a**



**Şekil 4.37b**

**Şekil 4.37** Geometrik desenli cephe örnekleri

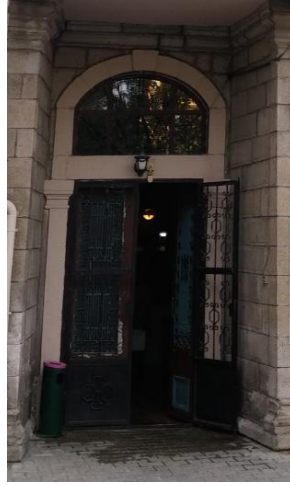
Dış kapılar çift kanatlı, tablalı olarak yapılmıştır (Şekil 4.38). Yörede bu kapılara cümle kapısı denilmektedir. Geçme kapı (tablalı kapı), seren başlık ve kayıtlardan oluşan bir çerçevenin içine yerleştirilen tablolardan ibarettir. Bu kapıların oturmaması köşe geçmelerinin sağlamlığına bağlı olduğundan, bu noktalar kuvvetli geçmelerle sabitlenir. Geçme kapıların ön ve arka görünüşleri neredeyse birbirinin aynısıdır (Uluengin, 2007).

Kapı kanadının oluşumunda Z kuşakla geçme ya da çakma tekniği uygulanır. Bütün tablalar, geçme olarak köşelerden çiviyle tutturulur. Tablaların içerisi yivlidir. Kimi zaman kabara ve yıldız motifi uygulanmıştır. Kapıların üst başlığı kemer, pervaz ve taç şeklindedir (Şekil 4.39). Kapı kilitleri helezonlar ve palmet motifleriyle evlerin hemen hemen hepsinde benzer özellik gösterir. İç kapılarda tablalı olarak yapılmıştır (Şekil 4.40). Çift ve tek kanatlı olarak çeşitlilik göstermektedir (Şekil 4.41). Pencerelemeler üçgen alınlıklar ve renkli camlar kesme taştan sövelerle cepheye hareket kazandırmıştır (Şekil 4.42).





Şekil 4.38. Çift kanatlı tablalı kapı



Şekil 4.39a ve b. Kemerli ve pervazlı taç kapılar



Şekil 4.40. Tablalı iç kapı



Şekil 4.41a ve b. Çift ve tek kanatlı kapılar



Şekil 4.42. Üçgen alınlıklı söveli cephe

Dolaplarda da çakma ve oyma teknikte süslemelere rastlanmıştır (Şekil 4.43). Tavanlar ve dolaplarda benzer motifler işlenmiştir. Çakma tekniğiyle yapılan



süslemelerde geometrik motifler, yıldız, eşkenar dörtgen formlar çivi ile çakılarak kompozisyonlar oluşturulmuştur.

Tavanlarda yivli farklı boyutlarda birbiri üzerine aplike edilmiş tavan göbekleri, sekiz köşeli yıldız, testere dişli ve çeşitli geometrik desen uygulamalarıyla karşılaşılmıştır (Şekil 4.44). Yine tavan etrafının alçı süsleme ile dönülen örnekleri karşımıza çıkmaktadır (Şekil 4.45).



Şekil 4.43. Çakma ve oyma tekniği dolap



Şekil 4.44. Desenli ahşap tavan



Şekil 4.45. Tavanda alçı süslemeler

## 5. TARTIŞMA VE SONUÇ

### 5.1. Tarihi Sürecin Ürünü Binalar İle Bugünkü Modern Binalar

Isparta şehir merkezi; Akdeniz Bölgesi'nin kuzeyinde, Antalya Bölümü, Göller Bölgesi'nde yer alır. Isparta topraklarının % 68'i dağlar, % 15'i yaylalar ve % 17'si ovalarla kaplıdır. Eğirdir Gölü orta kısmında, Beyşehir ve Burdur gölleri sınırlarında yer alır. Isparta topraklarının % 68'ini dağlar kaplar. Genelde engebeli bir yapıya sahiptir. Akdeniz iklimi ile karasal iklim arasında bir geçiş iklimine sahiptir. Kışları serin ve yağışlı yazları ise sıcak ve kurak geçmektedir.

Akdeniz bölgesinde konut mimarisinde ahşap hatıllı moloz taşın taşıyıcı sistemde görülmesi çoğunluktadır. Üst katlar da ise ahşap çatıklı mimari teknik kullanılmıştır. Dolayısıyla taş, ahşap, yer yer kerpiç ve madeni malzeme (kapı tokmakları, pencere kafesleri vs.) kullanımı görülmektedir.

Isparta evleri genel olarak Türk Evleri, Acem Evleri ve Rum Evleri şeklinde üç ana başlıkta toplanmaktadır. Bunlardan Türk Evlerine Ağa Evleri de denilmektedir. Yaşantıya uygun olarak Ağa Evleri Tahtani ve Fevkani şeklinde iki kısımdan oluşur. Tahtani olarak adlandırılan kısımlar, Ağaya hizmet eden uşak, seyis vb. kişilerin ikamet ettikleri avluya bakan tek sıra odalardan oluşur. Yani tahtani, bahçeye bakan küçük odalardır. Tahtani odalara avludan açılan kapılardan girilir. Bu odalar bezemesiz olup, içlerinde yalnızca günlük yaşantıya yönelik dolaplar ve davlumbazlar bulunmaktadır. Evin fevkani olan diğer kısmına ahşap bir merdivenle çıkılır ve buradan geniş bir sofaya geçilir. Merdivenin üzerinde bulunduğu kısım daha yüksek olup, buna hanay ismi yakıştırılmıştır. Böylece sofa daha genişletilmiş olur. Merdiven üzerine rastlayan bölüm ise çeşitli malzemeler için kapalı bir bölüm haline getirilmiştir. Hanaya açılan odalara genellikle yan yana bulunan kapılardan girilmektedir. Buradaki odalar da bezemeden yoksun olup, yalnızca tavandaki ahşap süslemelere, duvarlardaki niş ve dolaplara özen gösterilmiştir. Bu evlerde hanaya açılan odalarda musandıra denilen meyve kurutma dolapları da

bulunmaktadır. Bu odaların çoğu ahşap tavanlı olup alçı süsleme ile bezenmiştir (Şekil 5.1).



**Şekil 5.1.** Türk evi örneği

Isparta'ya XVII. yüzyıl sonunda Kafkasya'dan gelen Ermeni aileleri, beraberlerinde kendilerine özgü bir mimariyi de getirmiştir. Bu mimari yalın olarak kullanılmamış, yöresel Isparta evleri mimarisi ile birleşerek Acem evleri denilen yeni bir yapı şeklini ortaya çıkarmıştır. Acem evleri Türk evi özellikleri ile yabancı mimariyi bir araya kaynaştıran yapılardır. Bu nedenle de Isparta'da farklı bir yapı grubunu oluşturmuşlardır. Acem evlerinin köşelerinde ve kapı girişlerinde süs özelliği taşıyan bağdadi sütuncuklar, cumba altlarında silitize edilmiş palmetler ve saçaklardaki aşırı süslemeler belirgin bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca zemin katları düzgün kesme taşlardan yapılmış, pencerelerdeki kemerlere de kilit taşları yerleştirilmiştir (Şekil 5.2).



**Şekil 5.2.** Acem evi örneği

Isparta'da Rumlar tarafından yapılmış olan evler ise daha çok Ermeni mimarisinin etkisinde kalmıştır. Dışa kapalı bir mimari plana göre yapılan bu evlerde, Türk evlerinde görülen hanayların önü cam ile kapatılmış ve kapalı hanay ortaya çıkmıştır. Ayrıca Türk evlerinde görülmeyen üçgen alınlıklar, sağır pencereler, kabarma madalyonlar ve çeşitli süs öğeleri de bu evlerde yer almıştır. Evlerin girişlerine sütunlar ve sütuncuklar yerleştirilmiştir. Bazı örneklerde bu sütun ve sütuncuklar evlerin pencerelerine de konulmuştur. Türk evleri ile olan tek ortak noktaları da cumbaların kullanılmış oluşudur. Aralarındaki fark yalnızca aşırı derecede bezenmiş olmalarıdır (Şekil 5.3).



**Şekil 5.3.** Rum evi örneği

Isparta'da plan tipi olarak en çok iç ve dış sofalı evlere rastlanılmaktadır. Evler genellikle iki katlı olmakla beraber üç katlı olanlar da görülmektedir. Evlerin zemin katı taşlık olup etrafında servis hacimleri ve kışlık odaları vardır. Üst katlar ise genellikle yazlık odalar ve onların açıldığı sofalardan oluşmaktadır.

Isparta evlerinde zemin kat yığma taş (toplama taş duvar) ya da kesme taştan örülmüştür. Söz konusu evlerde hatılların da kullanıldığı duvarlar yığma olarak, üst katlar ise ahşap iskelet bağdadî teknikle inşa edilmiştir. Bu yapım tekniği ile ev içinde; yazları serin, kışları da sıcak bir iç mekân sağlanmıştır. Kullanılan malzemeler ise yöreden kolaylıkla temin edilebilen malzemelerdir. Genellikle temelden itibaren taş malzemenin kullanıldığı Isparta evlerinin (deprem bölgesinde olması nedeniyle) toprak harç kullanılanlarında yıkılma tehlikesi bulunmaktadır. Bina cepheleri samanlı kırıktı malzeme ile sıvanarak, katlar arası yatay ahşap bölmeler ve çatı ahşap konstrüksiyondan inşa edilmiştir.

Isparta evlerinin tavanları ahşap süslemeli ve işlemelidir. Saçaklar 0.50 metre genişlikte olup harç veya ahşap kaplamadır. Özellikle üçgen alınlık bulunan evlerin saçakları iç bükey çatıları alaturka kiremit kaplıdır. İç mekânlarda ahşap sütun işlemleri, ahşap tekne tavan, duvarlarda ahşap kapaklı gömme dolaplar, şerbetlikler ve nişler göze çarpmaktadır.

Sözlü kaynaklardan edinilen bilgilere göre Isparta'da günümüze ulaşan geleneksel evlerin 1900'lü yılların başlarında yapıldığı anlaşılmıştır. Alt yapı ve hizmet birimlerinin yer aldığı giriş katın bahçeyle ilişkisi de mutlaka olmaktadır. Mutfak, depo, odunluk, kömürlük, çamaşırılık gibi ikincil ya da tali mekânların çoğunlukla bu katta olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle bu katlardaki pencerelerin sayısı daha az ve küçüktür. Bu katın zemini ise taştır. Bahçeden ya da sokaktan düzayak olarak girilebilir iken üst kata merdiven ile ulaşılmaktadır. İncelenen 27 evden 18'i bu şekildedir. Geriye kalan 9 evin girişi ise sokak kotundan yükseltilmiş ve içeriye alınmış şekildedir.

Isparta evlerinin genel hizmetler için kullanılan üst katlarında yüklük, gusülhane, ocak gibi öğeler bulunmaktadır. Bazı evlerde tuvalet mekânı da bu



kattadır. Birinci katlar yaşama alanı olarak düzenlenmiş olup oturma mekânları ile misafirlerin kabul edildiği mekânların bulunduğu, bol pencereli, dolayısıyla da aydınlık bir yerdir. Evlerde pencereler genelde ½ oranında olup dikdörtgen biçimlidir. İncelenen örneklerde yer alan evlerden 2'sinin zaman içerisinde yıkıldığı ve dolayısıyla geriye kalan 25 evin 13'ünde plan olarak simetrisinin ağırlıklı olarak kullanıldığı, fakat bodrum ve zemin katlarda simetrisinin bozulduğu görülmektedir. Cephelerde kullanılan düşey ahşap bantlar evlerin dış konturlarını belirlemek içindir.

Geleneksel Türk aile yapısında konut, tüm ailenin bir arada yaşadığı büyük konaklar veya avlulu evler biçimindedir. Tüm aile tanımı, büyükanne, büyükbaba, çocuklar, damatlar, gelinler ve torunlardan oluşan bir bütünü yansıtır. Türk evi, zemin katında iş görülen, üst katlarında yaşanan konuttur. Konutta her aile için tüm fonksiyonların aynı mekânda bulunduğu (yatma, yıkanma, yaşama) birimler bulunur; her birimde sabit yüklerle bu işlevsellik kazanılırdı. Bu birimler, ortak yaşama alanı olan sofa ve avlulara açılırdı. Ev bahçeye yönelmiş ve içe dönük bir plana sahiptir. Sofa, bir geçiş alanının yanında aynı zamanda oturma ve sirkülasyon amaçlı kullanılıyordu. Harem ve selamlık bölümleri kültürün ve dinin konuta bir yansımasıydı. Baş oda, misafirlerin ağırlandığı bir oda olup evin en önemli noktasında bulunurdu. Odalar arası kot farkları mükemmel bir hiyerarşik mekân zenginliği oluşturmaktadır.

Genellikle arka ve yan bahçeli nizama sahip olan Isparta evleri, üzerinde buldukları parsellerin sokak cephesine bitişik bir şekilde konumlanmışlardır. Evlerin bahçeli olması hem mahremiyeti koruyan hem de bulunduğu çevreden kopmayan özelliklerine sahip olduğunu göstermektedir. Günümüzde parsellerin ve bahçelerin bölünmüş olması, artan yapı yoğunluğu, imar planı ile yeni yolların geçmesi bahçesiz ev oranının artmasına sebep olmuştur.

Yanııcı olması nedeniyle dayanıksız bir malzeme olarak bilinen ahşap, düzenli ve ölçülebilir bir hızda yanması bakımından diğer yapı malzemelerine oranla üstündür. Ahşap, yeterli kesit sağlandığında, yangın esnasında çeliğe oranla daha uzun bir süre çökmeye dayanmaktadır. Ancak yanma olayı devam ettiği



sürece ahşap elemanın kesiti küçülmekte, güvenli kesitin altına inildiğinde ise sistem çökmektedir. Ahşap yüzeyi ısı etkisi ile kömürleşmekte, oluşan kömür tabakası, alevin ahşabın içine girmesini önlemekte ve taşıyıcı sistemin uzun süre dayanıklılığını korumasını sağlamaktadır. Ahşabın yangın anında sağladığı en büyük avantaj, yavaş yanması ve çökmeyi önceden haber vermesi sayesinde can kaybını minimuma indirmesidir. Ayrıca, yapılarda geleneksel sistemin bir parçası olarak yığma taş kullanılmış olması ve ocak, ısıtma ile ilgili kısımların taş olarak yapılmış olması yangın emniyeti açısından olumlu özellikler göstermektedir.

Isparta Türkiye'nin deprem riski dağılım haritasında genel olarak birinci derecedeki deprem kuşağı üzerinde yer almaktadır. Isparta ili ve civarında tarih içinde birçok deprem meydana gelmiştir. Tarihte 1875–1901 tarihleri arasında büyüklükleri 5.2 ile 6.9 arasında değişen çeşitli depremler olmuştur. Bu tarihsel depremler içinde en fazla can kaybı ve hasara neden olanı ise 03 Ekim 1914 tarihinde 7.1 büyüklüğünde meydana gelen depremdir. 1914 depreminde 2000'den fazla kişi ölmüş ve 10.000 civarında aile evsiz kalmıştır (Isparta Valiliği, 2009). Isparta'nın 1. derece deprem bölgesinde bulunması nedeniyle, ahşap çatkılı geleneksel Isparta evleri deprem kuvvetlerinin etkisinde kalarak hasar oluşması tehdidi ile karşı karşıya kalmaktadır. Depremlerde “bağdadi” ahşap karkas yapıların “hımış” ahşap karkas yapılara göre belirgin biçimde daha iyi davrandıkları ve hasar düzeylerinin daha az olduğu gözlenmiştir. Bir ahşap iskeletli yapının depreme dayanıklı olması için, temelinin zemine uygun şekilde inşası, yine ahşap iskeletinin temele uygun şekilde bağlanması, taşıyıcı sisteminin yanal yüklere karşı dayanıklı olması, yapıya uygulanan deprem kuvvetinin tüm taşıyıcı elemanlara iletilebilmesi için ahşap elemanların birbirine doğru ve iyi bir şekilde bağlanması, çatısının alt yapıya göre çözümlenerek konumlandırılması gereklidir.

Isparta evlerinin, tarihsel süreçte Isparta ve yakın çevresinde meydana gelen önemli depremlerde nasıl davrandığı ve deprem performansına ilişkin şu maddeleri sıralayabiliriz :

- Isparta evlerinde ahşap karkas sistem kullanılması nedeniyle yapılar sağlam ve hafiftir. Deprem performansına olumlu etkisi bulunmaktadır.
- Bölgede yaşanan depremler düşünüldüğünde, evlerde uygulanan ahşap oturtma çatının altyapıya ve altyapının da temele iyi bağlanması deprem dayanımını artırmıştır.
- Isparta evinde ahşap malzemenin yoğun kullanımı nedeniyle temele iletilen yük miktarı daha az olmuştur.
- Isparta evinde duvarlarda kullanılan kerpiç dolgu, tuğla duvar ve taş temel yapının ağırlığını artırmış ve deprem performansını olumsuz etkilemiştir.
- Isparta evinde zemin ve üst kat yüksekliklerinin farklı olması da yapının deprem dayanımını olumsuz etkilemiştir.
- Ahşap yapı, esnek olma özelliği ile depreme dayanabilmektedir.
- Yaşanan depremler neticesinde ahşap yapılarda teknik olarak işçilik ve güvenlik önemsenmiş ve ahşap elemanların bağlantı detaylarına dikkat edilmiş olup günümüz uygulamalarına ışık tutar mahiyettedir.
- Bağdadî yapıların depremden daha az hasar görmesi neticesinde Isparta evlerinde çoğunlukla bağdadî sistem tercihi depremde avantaj olarak görülebilir.
- Isparta evinde ahşap iskelette az kullanılan çapraz çatkılar yapının yanal yüklere karşı zayıf olmasına neden olmuştur.

#### Sonuç olarak:

Bu çalışma ile; içerisinde yaşayan insanın heyecan duymadığı, mahalleden geçen kişinin çok da farkında olmadığı ve yetkililerin yıkımları konusunda duyarlı ve bilinçli olmadığı Geleneksel Türk evlerinin mimari açıdan öneminin ve kimliğinin vurgulanması hedeflenmiştir. Günümüzün modern konutlarından geçmişin Geleneksel Türk evlerine bakıldığında plan tiplerinin benzerlik gösterdiği görülmektedir. Geleneksel evlerin odalardan ve onların açıldığı sofalardan oluşma plan kurgusu modern dönem konutlarında da devam etmektedir. Modern dönem konutlarında da odaların salonun etrafında oluştuğu ve salona açıldığı görülmektedir. Yatma mekânı ise bir hol ile ayrılmış

durumdadır. Yapı teknolojisinin gelişmesi ile su tesisatının ve ısı tesisatının konutlarda uygulanması ile modern konutların tercih edilme sebepleri artmıştır. Evlerin cumbaları yavaş yavaş yerini balkonlara bırakmıştır. Belirli aralıklar ile konulan hatıllar hem işlevsel hem de görsel manada etki yaratırken günümüz konutlarında bunlardan etkilenilerek yapılan yatay-dikey söveler yer almaktadır. Plandaki taşıyıcıların cephede düşey etkili bantlar şeklindedir. Geleneksel Türk evini temel nitelikler ile sınırlamak güçtür. Geniş bir coğrafyaya yayılan konut geleneği, içinde bulunduğu koşullara göre malzeme özellikleri, sosyal yaşam ve gelenekler, ekonomik ve iktisadi yapı, din gibi unsurlar farklı sorunlara çözüm arayışını beraberinde getirmiştir. Böylece her bölge ya da yöre kendine has özellikleri ile birbirinden ayrılmıştır.

Batılışmanın etkisiyle değişen sosyo-ekonomik durum, aile yaşantısı, genel olarak devlet işleri ve ticaretle uğraşan ve şehrin önde gelen isimlerinin evlerinde değişikliklerle kendini göstermiştir. Ortaya çıkan bu yeni akım geleneksel ev düzeninden uzaklaşmayı da beraberinde getirmiştir. Türkiye’de nüfusun büyük bir çoğunluğu şehirlerde yaşamaktadır. Geçişin kazandırdığı yenilikler ile birlikte aile yapısındaki çözülme eğilimi yaygınlaşmaya ve geleneksel ev düzeni artık ihtiyaçları karşılamamaya başlamıştır.

Günümüzde yerel yönetimlerinin ve halkın ilgisizliği, yasal yaptırımların yetersizliği, bakım-onarım ve restorasyonları için yeterli finansmanın sağlanamaması dolayısıyla ev sahiplerinin bu evleri terk etmesi ve zaman içinde yıkılmaya bırakmasıyla ya da yıkılmaları için çaba sarf etmesi bu tarihi zenginliğin hızla tükenmesine neden olmaktadır.

Yapılan çalışmalar esnasında incelenen 27 evden, 7 sinin sahibi ile görüşülebilmiştir. Geriye kalan evlerden 13 tanesinin boş olduğu ve yıkılmaya yüz tutan bu konutların terk edildiği görülmüştür. Bakımı ve koruması yapılan 2 adet evin ise çeşitli dernekler tarafından kullanıldığı ve halka açık olduğu tespit edilmiştir. Yine restorasyonu yapılan 2 evin çeşitli vakıflarca kullanıldığı gözlemlenmektedir. Hisar mahallesinde bulunan 2 evin ise yıkılarak yerine yüksek katlı konut inşaatı devam etmektedir. Sonuncu evin ise içerisinde kiracı bulunmakta, düşük gelirli bir aile olması sebebi ile kirası daha az olan bu evde

yaşamını sürdürmektedir. Ev sahibi kullanıcılar, yasadıkları konutlarda yeterli konfor şartlarını bulamadıkları gerekçesiyle, hızla yeni yerleşme bölgelerine gitmekte veya kentsel dönüşüme uğrayan bölgelere kat karşılığı anlaşma yapmaya meyillidir. Eğer tarihi değeri bulunan evlerin bu durumuna müdahale edilmezse, evlerin teker teker yok olacağı açıkça görülmektedir.

### Öneriler:

Dünya hızla küreselleşmekte, etnik kimlikler yeni şekiller kazanmaktadır. 21.yüzyılda zengin bir tarihsel mirasın sahibi olarak var olabilmek için kendi yerel kimliğimizi ve onun sonucunda oluşan geleneksel mimarimizi muhafaza etmemiz gerekmektedir. Geleneksel evlerimiz, sadece maddi birer konut ünitesi olarak görülmemeli ve kültürel varlıklarımız olarak değerlendirilmelidir. Bu doğrultuda, sadece koruma değil, sağlıklılaştırma ve yenilemeyi içeren planlama ve projelendirme çalışmaları da yapılmalıdır. İncelenen örneklerde görüldüğü üzere önceleri konut olarak kullanılıp terk edilen binalar çeşitli fonksiyonlar ile halka hizmet edebilmektedir. Kimi iş yeri, kimi dernek ve vakıf kimisi ise koruma altında olup yöreyi tanıtacak birer müze ev şeklinde kullanılabilir. Sadece o bölgenin halkı değil tüm insanları tarihsel çevre konusunda bilgilendirmek ve bilinçlendirmek, onların koruma konusuna olumlu katkı ve katılımlarının sağlanması en önemli uygulama aracı olarak kullanılmalıdır. Çocuk yaştan başlayarak ülkedeki kültür çeşitliliğinin ve kültür varlıklarının öğretilmesi, tanıtılması ve sevdirmesi gerekmektedir. Turizm, geleneksel evlerin sürekliliği için ön planda tutulmalıdır. Kültür miraslarının korunmasından Kültür Bakanlığı sorumludur. Bakanlık bu tarihi evlere çeşitli miktarlarda hibe vermektedir. Ancak ev sahiplerinin çoğunluğu bu hibelerden yararlanmamaktadır. Yerel yönetimlerin Özel Planlama Alanı projesini uygulaması gerekmektedir. Bakanlığın destek verdiği bu proje kapsamında, ev sahiplerine para vermekten ziyade takas yöntemi ile buralarda restorasyon çalışmaları yapılmalıdır. 1950 yıllarından sonra doğal anıtlarında dahil olduğu kültür miraslarını korumak, bu bilinci oluşturmak ve çeşitli etkinlikler düzenlemek için sivil toplum örgütleri de kurulmuştur. Üstyapı eserlerinin korunması, geliştirilmesi amacıyla, önemli fon kaynakları sağlanarak, UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Kültür ve Bilim

Kurumu), ICCROM (Kültür Varlığını Koruma ve Restorasyon için Uluslararası Araştırma Merkezi) gibi global yapılar oluşturulmuştur. Türkiye de UNESCO ve ICCROM' a üye olarak bu süreçte yerini almıştır. Taraf devletler üzerinde yaptırım gücüne sahip olan bu kuruluşlar, yaptıkları etkinlikler ve yayınladıkları bildirimlerle, üye ülkelerde ve dünyanın her yerinde kültürel mirasın korunması konusunda politikalar ve stratejiler geliştirmektedir. Koruma çalışmalarının gerekliliği konusunda farkındalık yaratılmalı, gerek okul içinde, gerek okul dışında ve üniversitede, kitap, basın yayınları, televizyon, radyo, sinema ve seyahatler gibi araçlar kullanılarak teşvik edilmelidir. Söz konusu hususun yalnızca estetik getirisine odaklanmadan, sosyal ve iktisadi yönüne de değinen, açık ve anlaşılır bilgi ulaştırılmalı ve tarihî veya geleneksel alanlar ve çevrelerinin korunmaları için iyi yönetilen bir politika hazırlanmalıdır. Söz konusu bilgi özel ve hükümet organlarında ve kamuda geniş ölçüde yayılmalı ve böylelikle tarihi alanlar ve çevrelerinin neden ve nasıl geliştirilebileceği konusunda bilgi sahibi olmalıdırlar. Röleve ve restorasyon çalışmaları uzman kişiler tarafından yapılmalı, nitelikli işçi ve zanaatkar çalıştırılmalıdır.

İnsanoğlunun barınması, korunması ve diğer ihtiyaçlarını gidermesi için gerekli olan ve içerisinde yaşadığı, günün büyük bölümünü geçirdiği mekân olan konutlar çabuk yıpranmaktadır. Günümüzün ekonomik koşulları, hızlı değişen kentleşme ve insanların yaşamındaki farklılaşma gibi nedenlerle bu yapılarda değişikliğe gidilmektedir. Yapılan bu tez çalışması sonucunda Geleneksel Isparta evlerinin yerleşim düzeni, sokak-parsel-bahçe ilişkisi, plan, cephe özellikleri, malzeme, teknik ve süsleme özellikleri yönünden geleneksel Türk evi özellikleri taşıdığı tespit edilmiştir. Tarihimize ışık tutan bu konutlar, aynı fonksiyonlarını koruyarak, herhangi bir bozulmaya uğramadan gelecek nesillere aktarırsa bu kültür değerlerimizin devamlılığı sağlanmış olur.

## KAYNAKÇA

AKDEMİR, S. (2004), Osmanlı Arşiv Belgelerine Göre Isparta'da Vakıf Hizmetleri, SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.11.

AKDEMİR, S. (2008), XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Isparta (Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Hayat), Isparta Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayını, Isparta

AKSOY, D. ve AHUNBAY, Z. (2005), Geleneksel Ahşap İskeletli Türk Konutu'nun Deprem Davranışları, İTÜ Dergisi/a mimarlık, planlama, tasarım, Cilt 4, Sayı 1,s: 47-58, İstanbul, (www.itudergisi.itu.edu.tr)

BAYÜLKE, N. (2004), Ahşap Yapılar ve Deprem, Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Deprem Araştırma Dairesi (<http://www.deprem.gov.tr>).

BEKTAŞ, C. (1996), *Türk Evi*, Y.K.Y, İstanbul.

BEKTAŞ, C. (1997), *Halk Yapı Sanatı*, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, C. 2, YemYayınları, İstanbul

BEKTAŞ, C. (2001), (2004), *Halk Yapı Sanatı*, Popüler Mimarlık Dizisi: 1, İstanbul / Antalya, Anadolu evleri Dizisi-2, İstanbul

BÖCÜZADE, S., S. (1983), Kuruluşundan Bugüne Kadar Isparta Tarihi, Çeltüt Matbaası, No:1, 415s, İstanbul.

BÜYÜK ANSİKLOPEDİ, (1990), *Isparta Tarih*, Milliyet Yayınları, C. 6, İstanbul

CANSEVER, T. (1994), Ev ve Şehir Üzerine Düşünceler. İstanbul: İnsan Yayınları:101.



CANSEVER, T. (2002), Türk Evi'nin Mimarisi. Türkler Asiklopedisi, Cilt 12

CEZAR, M. (1977), *Anadolu Öncesi Türklerde Şehir ve Mimarlık*, İş Bankası Yayınları, İstanbul

CEZAR, M. (1996), “Türkler ve Şehirleri” (Bildiri), Editörler: AKYÜZ M, ÜNLÜ S. “İslam Geleneğinden Günümüze Şehir ve Yerel Yönetimler”, İstanbul, İlke Yayınları

ÇOBANCIOĞLU, T. (2007), *Türkiye’de Ahşap Evin Bölgelere Göre Yapısal Olarak İncelenmesi ve Restorasyonlarında Yöntem Önerileri*, Doktora Tezi, M.S.G.S.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

ÇORUHLU, T. (2005), *Sakarya İli Tarihi*, II.Cilt, Sakarya Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, Sakarya.

DEMİRCİ, D. (2010), *Isparta Evleri*, Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

DÖNMEZ, Y. (1962), “Karasu Batısında Bir Yörük Yerleşmesi.” Coğrafya Enstitüsü Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 13, İstanbul, s. 181-199.

ELDEM, S. H. (1955), Türk Evi Plan Tipleri. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yay., İstanbul.

ELDEM, S. H. (1968), *Türk Evi Plan Tipleri*, İ.T.Ü. Baskı Atölyesi, İstanbul

ELDEM, S. H. (1984), *Osmanlı Dönemi Türk Evi I*, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, İstanbul

EMECEN, F. (1999), *Isparta*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C. 19, İstanbul

ESİN, E. (2006), *Türklerde Maddi Kültürün Oluşumu*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul

EŞKİ, S. (2011), *Sakarya İli Sapanca İlçesi Geleneksel Konut Mimarisi*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

GÜLLAÇ, G. (1989), *Türk Evi ve Çağdaş Konut Mimarisinde Pencerelelere Bir Bakış*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

GÜLLAÇ, G. (1990), *Türk Evi ve Çağdaş Konut Mimarisinde Pencerelelere Bir Bakış*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü,

GÜNAY, R. (1999), *Türk Ev Geleneği ve Safranbolu Evleri*, Yem Yayınları, İstanbul

ISPARTA 2003, *Eski Isparta Evleri*, Isparta Valiliği, Ankara, 2007.

ISPARTA ÇEVRE DURUM RAPORU, (2007), Çevre ve Orman İl Müdürlüğü, Isparta

ISPARTA ÇEVRE DURUM RAPORU, (2014) Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Isparta

ISPARTA KÜLTÜR ENVANTERİ-I (2009), Isparta Valiliği

KARPUZ, H. (1984), *Türk İslam Mesken Mimarisinde Erzurum Evleri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul

KOFOĞLU, S. (1997), *Hamidoğulları*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C.15, İstanbul

KONYALI, İ. H. (1947), *Hamidoğulları*, Ün Dergisi, Sayı 13, Isparta

KOŞAN, D. (2011), *Sakarya İli Geyve İlçesi Geleneksel Konut Mimarisi*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

KÖSE, A. (1997), “Madra Dağı Kuzey Yamaçlarında Yaylacılık.” *Doğu Coğrafya Dergisi*, Atatürk Üniv. Kazım Karabekir Eğitim Fak. Erzurum, s.227-250.

KUBAN, D. (1976). *Sanat Tarihimizin Sorunları*. İstanbul: Çağdaş Yayınları.

KUBAN, D. (1995), *Türk ve İslam Sanatı Üzerine Denemeler*, 2.Baskı, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul

KÜÇÜKERMEN, Ö. (1973), *Anadolu'daki Geleneksel Türk Evinde Odalar*, İstanbul.

NEMLİOĞLU, C. (1995), “Hakiki Kündekari Tekniğiyle Yapılmış Ahşap Mahfil Tavanlarımız”, *İlgi Dergisi*, Sayı 83, s.31-35

ÖZAY, İ. (2003), *Isparta İl Yıllığı 2003*, 206-214, Isparta Valiliği, Ankara.

ÖZER, S. S. (2006), *Geleneksel Yiğma Yapılarda Strüktürel Elemanların Analizi*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kayseri

ÖZTANK, N. (2005), *Afyonkarahisar kenti geleneksel ahşap konutları*, Ege Mimarlık, 3-55.

ÖZTÜRK, D. (2011), *Seydişehir Geleneksel Konut Mimarisi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

PAYASLIOĞUZ, G., ÖZYILMAZ, H. ve DAĞTEKİN, E. (2006), *Mardin-Derik'teki Kesro Kanco yapısının yapım sistemi ve malzeme kullanımı açısından analizi*, 3. Ulusal Yapı Kongresi Bildiriler Kitabı, 529-540, İstanbul

RUSSEL, B. (1979), *The Vernacular, The Industrialised Vernacular And Other Convenient Myths*, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi , Cilt 5, Sayı 1, Ankara

SAYAN, Y. (1997), *Uşak Evleri*, TC. Kültür Bakanlığı, Ankara.

SEVİM, A. ve YÜCEL, Y. (1990), *Türkiye Tarihi-I (Fetihten Osmanlılara Kadar 1018-1300)*, TTK Yay., Ankara, s. 1-17. Ayrıca bkz. *Isparta 2003*, “Tarih”, s. 63.

SÖNMEZ N.,VD., (1992), *Isparta İli Tarım*, Isparta'nın Dünü Bugünü Yarını Sempozyumu, Ankara

SÖZEN, M. (2001), *Türklerde Ev Kültürü*, İstanbul

SÜMERKAN, M.R. (1990), *Biçimlendiren Etkenler Açısından Doğu Karadeniz Kırsal Kesiminde Geleneksel Evlerin Yapı Özellikleri*, Doktora Tezi, K.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon

ŞAFAK, Ş. (2010), *Ordu Geleneksel Evler Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon

TUNÇDİLEK, N. (1960), “Orta Sakarya Vadisinde Meskenler.” *Türk Coğrafya Dergisi*, Yıl: XVI, Sayı:20, Ankara, s. 36-50

ULUENGİN, F., B., M. (2007), *Osmanlı Anıt Mimarisinde Klasik Yapı Detayları*, İstanbul

YALÇINER, G. (1997), *Hamidoğlu Mimarlığı ve Sanatı*, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, C. 2, Yem Yayınları, İstanbul

YENİ REHBER ANSİKLOPEDİSİ, (1993), *Isparta*,. C. 9, İstanbul

YÜREKLİ H. ve YÜREKLİ, F. (2005), *Türk Evi Gözlemler ve Yorumlar*. Yapı Endüstri Merkezi, İstanbul

## **İnternet Kaynakları**

(URL 1) <http://www.ispartakulturturizm.gov.tr/belge/1-33628/eski2yeni.html>

(URL 2) <http://www.ispartakulturturizm.gov.tr/belge/1-33628/eski2yeni.html>

(URL 3) <http://www.isparta.gov.tr/isparta-hakkinda>

(URL 4) <http://www.isparta.gov.tr> (22.11.2008)



## SÖZLÜK

**Ajur tekniği :** Ahşap malzemenin üzerine çizilen motiflerin aralarının boşaltılmasıyla yapılan bu tekniğin en güzel örneklerini minber korkuluklarında görebiliriz.

**Akant:** Yaban enginarı biçiminde bir bezeme ögesi.

**Alınlık:** Kimi yapılarda giriş kısmının ya da kapı ve pencerelerin üstünde bulunan üçgen veya yarı değirmi süsleme.

**Bağdadî:** Ağaç direkler üzerine çakılmış çıtalara veya kamaşlara sıva vurularak yapılan (duvar veya tavan).

**Başoda:** Geleneksel Türk evinde özellikle konukların ağırlandığı büyük ve özenle döşenmiş oda.

**Cumba :** Çoğunlukla evlerin ön cephelerinde olan, üç tarafından sokağı gören pencereci çıkma

**Çıkma :** Bir yapının üst katlarında dışarıya doğru taşan bölüm

**Çıta :** Kesitleri 3x5 cm ya da daha küçük kare ve dikdörtgen kesitli ahşap malzemedir.

**Çıtakâri :** Tavan süsleme tekniğidir. Elde edilmek istenen desen, ince çıtalar ve bordur tahtaları gibi ahşap parçalar ile yapılır. Düz olan ana zemin üzerine süslemeyi oluşturacak parçalar ("S" ve "C" kıvrımları veya çıtalar) çakılır ya da yapıştırılır.

**Dam :** Yapıları dış etkilerden korumak amacıyla üzerlerine yapılan çoğu kiremit kaplı bölümdür.

**Darvaza :** Orta Asya ülkelerinde kapı anlamında kullanılan kelimedir.



**Derz :** [Ar] İki yapı ögesini özellikle düşey doğrultuda ayıran, bağlayıcı ile doldurulmuş aralık; bu aralığı dolduran gereç katmanı.

**Eliböğünde :** Ahşap evlerde çıkmaların altına aralıklı olarak konulan eğrisel ahşap göğüslemelerden her biri.

**Furuş :** Saçakların, çıkmaların altına yalnızca süsleme amacıyla konulan küçük destek ya da oymalı süsler.

**Fevkani :** “Üsteki” anlamına gelir. Evlerin üst katları için kullanılır.

**Girland :** İki nokta arasına asılmış yaprak ve çiçeklerden oluşturulmuş bir çelenk biçiminde bezeme ögesi.

**Giyotin :** Radyal olarak çalışan normal kanatların tersine dikey olarak açılıp kapanan pencere tipi.

**Gusulhane :** [Ar] Oda içerisinde banyo yapmak ya da gusül abdesti almak için kullanılan bölme, dolap.

**Hanay (Taşlık) :** Taşla döşenmiş avlu, sofa, merdiven altı vb.

**Hımış:** Dikme ve payandalardan meydana gelen ahşap çatkı arasına kerpiç ya da tuğla doldurularak yapılan yapı. Bu çeşit yapıların duvarları içten ve dıştan topraklı veya kireçli sıvayla sıvanır, üstleri ise düz dam ya da çatıyla örülür.

**Islak Mekânlar :** Banyo, tuvalet gibi bölümlere verilen isim.

**Kövke (Köfke) Taşı :** Yapılarda kullanılan açık renkli, delikli, hafif, işlenmesi kolay, zamanla sertleşen bir çeşit taş.

**Madalyon :** İçinde resim veya kabartma olan, bir yapının iç veya dış cephesi ile herhangi bir mobilya üzerinde bulunabilen oval ya da çember biçimindeki öge.

**Masif :** İçinde boşluk olmayan kütle halinde olan.

**Musandıra :** Evlerde yatak, yorgan konulan yer, yüklük. Ayrıca mutfakta yüksek ve geniş rafa da bu isim verilmektedir.

**Niş :** Üstü kemerli duvar hücresi.

**Palmet :** Bir sapın etrafında simetrik olarak sıralanmış uzunca yapraklardan oluşan üsluplandırılmış bezeme ögesi.

**Pasa :** Tavan ve kaplama tahtalarının yan yana konulması halinde aralarda kalan aralıkları kaplamak için kullanılan ince ve uzun çitadır.

**Payanda :** Düşey bir taşıyıcı, örneğin bir duvarı güçlendirmek için eğik olarak vurulan destek olarak tanımlanabilir.

**Revak :** Üstü kapalı, ön yüzü açık kemerli sütun dizisi.

**Seki :** Oturulacak sedir biçiminde taş veya set.

**Selamlık :** Eski Türk konak ve köşklere erkekler için ayrılan bölüm.

**Silme :** Duvar, tavan, kapı, pencere, gibi öğeleri çevrelemek için düz yada eğri profilde kabartmalı olarak yapılan, çubuk biçiminde sürekli bezeme ögesi.

**Şemse :** Eski kitap ciltlerinin üzerine, baş sayfalarının üst bölümüne yapılan, kumaşlara işlenen, yapıların pencere, kapı üstü, parmaklık gibi yerlerine konulan ışıklı güneş biçimindeki süs.

**Tabla :** Kapıların çatmaları arasına konulan ve etrafı silmelerle süslü tahta panolardır.

**Tahtani :** “Alttaki, altta kalan” anlamına gelir. Türk evinde zemin katlar için kullanılır.

**Tuğra :** Hat sanatının bir kolu halinde yüzyıllar boyunca usta hattatlar eliyle yazılan, padişahın ismi ve lakabı bulunan alâmet, imza.

**Yüklük :** Türk evinde odanın genellikle bir duvarı boyunca uzanan ve çeşitli eşyaların (yatak, yorgan, yastık gibi) konması için yapılmış dolaplardır.



## ÖZGEÇMİŞ

### KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı: Faden Tuba Çoşkun

Doğum Yeri ve Yılı: Isparta-1984

Medeni Hali: Bekar

E-Mail: [tubacoskun@sdu.edu.tr](mailto:tubacoskun@sdu.edu.tr)

Adres: Süleyman Demirel Üniversitesi Yapı İşleri ve Teknik Daire Başkanlığı

Telefon: 0246 211 18 91

Yabancı Dil: İngilizce

### EĞİTİM DURUMU

Lise : 1999-2002 Isparta Milli Piyango Anadolu Lisesi

Lisans: 2003-2009 Balıkesir Üniversitesi Mimarlık Bölümü

### İŞ TECRÜBESİ

2009-2012 Serbest Mimarlık Hizmetleri

2012-2014 İstanbul İl Özel İdaresi (Mimar)

2014-Devam ediyor Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi (Mimar)